

DE JAREN VAN

BARTELTJE DORENBOSCH

1844 - 1907

DEEL II 1864 - 1874

INHOUD

1864.....	3
SLAG BIJ OLUSTEE (1864).....	3
ULYSSES S. GRANT (FOTO UIT 1864).....	4
HET PALEIS VOOR VOLKSVLIJT, TE AMSTERDAM (1864).....	5
EERSTE INTERNATIONALE (1864).....	6
1865.....	7
JOHN WILKES BOOTH (1865).....	8
EXECUTIE 1865.....	8
1866.....	10
OOSTENRIJKS-PRUISISCHE OORLOG (1866).....	12
1867.....	14
MAXIMILIAAN VAN MEXICO (1867).....	15
AANKOOP VAN ALASKA (1867).....	17
1868.....	19
VLETTEROPROER (1868).....	20
1869.....	25
TRANSCONTINENTEL RAILROAD VOLTOOID (1869).....	25
OPENING SUEZKANAAL (1869).....	27
1870.....	29
AFSCHAFFING GESELING (1870).....	29
FRANS-DUITSE OORLOG 1870-1871.....	29
1871.....	37
COMMUNE VAN PARIJS (1871).....	37
1872.....	41
DE MARY CELESTE (1871).....	42
CHALLENGER-EXPEDITIE 1872-1876.....	44
1873.....	44
ATJEHOORLOG (1873-1914).....	45
GENERAAL KOHLER (1873).....	46
DRIEKEIZERSBOND (1873).....	48
GROTE DEPRESSIE (1873-1896).....	49
1874.....	51
GENERAAL VAN SWIETEN (1874).....	51
DE W.A. SCHOLTEN (1874).....	52
KINDERWETJE VAN VAN HOUTEN (1874).....	52

DE JAREN VAN BARTELTJE DORENBOSCH

1844 - 1907

1864

GEBEURTENISSEN

JANUARI

11 - DE REPUBLIKEIN ADOLPHE THIERS HOUDT IN HET WETGEVEND LICHAAM ZIJN TOESPRAAK OVER DE NOODZAKELIJKE VRIJHEDEN EN GAAT DAARBIJ LIJNRECHT IN TEGEN HET BELEID VAN KEIZER NAPOLEON III.

FEBRUARI

17 - IN DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG BRENGT DE ONDERZEEËR CSS HUNLEY MET EEN TORPEDO-AANVAL DE USS HOUSATONIC TOT ZINKEN. HET IS VOOR HET EERST DAT EEN SCHIP DOOR EEN ONDERZEEBOOT TOT ZINKEN WORDT GEBRACHT.

20 - DE SLAG BIJ OLUSTEE (ZIE AFBEELDING) WORDT GEWONNEN DOOR HET ZUIDELIJKE LEGER, DAT DE STAAT FLORIDA WEET TE BEHOUDEN VOOR DE GECONFEDEREERDE STATEN.

SLAG BIJ OLUSTEE (1864)

DE SLAG BIJ OLUSTEE VOND PLAATS OP 20 FEBRUARI 1864 NABIJ LAKE CITY IN BAKER COUNTY, FLORIDA TIJDENS DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG. HET WORDT BESCHOUWD ALS DE OMVANGRIJKSTE VELDSLAG IN FLORIDA.

ACHTERGROND

IN FEBRUARI VAN HET JAAR 1864 STUURDE DE NOORDELIJKE GENERAAL-MAJOOR QUINCY ADAMS GILLMORE EEN EXPEDITIE NAAR FLORIDA OM GEBIED IN TE NEMEN, VIJANDELIJKE BEVOORRADINGSROUTES AF TE SNIJDEN EN ZWARTE SOLDATEN TE REKRUTEREN. BRIGADEGENERAAL TRUMAN SEYMOUR KREEG DE LEIDING. HIJ ONTMOETTE WEINIG WEERSTAND EN SLAAGDE ERIN VAN DIEP IN HET VIJANDELIJK GEBIED DOOR TE DRINGEN. SEYMOUR BEZETTE GROTE GEBIEDSDELEN, Vernietigde veel vijandelijke goederen en bevrijdde veel slaven. GENERAAL P.G.T. BEAUREGARD, DE ZUIDELIJKE BEVELHEBBER VAN CHARLESTON, SOUTH CAROLINA, WILDE DEZE NOORDELIJKE OPMARS STOPPEN. DAAROP STUURDE BEAUREGARD ALFRED H. COLQUITT OM SEYMOUR TE BESTRIJDEN .

DE SLAG

GENERAAL SEYMOURS 5.500 MANSCHAPPEN VOLGDEN DE FLORIDA, ATLANTIC AND GULF RAILROAD IN DE RICHTING VAN LAKE CITY. OP 20 FEBRUARI, ROND 14.30 UUR, STOOTTE DE NOORDELIJKEN OP DE INGEGRAVEN POSITIES VAN BRIGADEGENERAAL JOSEPH FINEGANS TROEPEN BIJ HET STATION VAN OLUSTEE. EÉN INFANTERIEBRIGADE RUKTE OP NAAR DE VOORUITGESCHOVEN EENHEDEN VAN SEYMOUR. DE NOORDELIJKEN VIELEN AAN MAAR WERDEN TERUG GEDREVEN DOOR GEWEER- EN KANONVUUR.

DE SLAG DUURDE DE VOLLEDIGE NAMIDDAG TOTDAT DE NOORDELIJKE LINIE BRAK. FINEGAN HAD HIERVOOR ZIJN LAATSTE RESERVES INGEZET. DE MEESTE NOORDELIJKE TROEPEN SLAAGDEN ERIN TE ONTSNAPPEN OMDAT FINEGAN DE VERSLAGEN VIJAND NIET ACHTERVOLGDE. EEN KLEINE EENHEID VIEL TOCH DE NOORDELIJKE ACHTERHOEDE AAN. ZE WERDEN TERUG GEDREVEN DOOR DE 54TH MASSACHUSETTS VOLUNTEER INFANTRY EN DE FIRST NORTH CAROLINA. DEZE REGIMENTEN WAREN SAMENGESTELD UIT AFRO-AMERIKAANSE SOLDATEN.

GEVOLGEN

DE NOORDELIJKEN HADDEN 203 GESNEUVELDEN, 1.152 GEWONDEN EN 506 VERMISTEN TE BETREUREN, EEN TOTAAL VAN 1.861 MANSCHAPPEN. OOK VERLOREN ZE 39 PAARDEN EN 6 KANONNEN. DE VERLIEZEN VOOR DE ZUIDELIJKEN WAS BEDUIDEND LICHTER. ZE TELDEN 93 GESNEUVELDEN, 847 GEWONDEN EN 6 VERMISTEN OF EEN TOTAAL VAN 946 SLACHTOFFERS.

MAART

10 - LODEWIJK II WORDT KONING VAN BEIEREN.

29 - GROOT-BRITANNIË, GRIEKENLAND, FRANKRIJK EN RUSLAND TEKENEN HET VERDRAG VAN LONDEN WAARIN DE OVERDRACHT VAN DE SOEVEREINITEIT OVER DE IONISCHE EILANDEN WORDT OVERGEDRAGEN AAN GRIEKENLAND.

APRIL

10 - MAXIMILIAAN VAN OOSTENRIJK AANVAARDT DE TROON VAN MEXICO ALS KEIZER.

MEI

21 - DE BELGISCHE PATER DAMIAAN WORDT TE HONOLULU TOT PRIESTER GEWIJD.

25 TOT 27 - IN DE SLAG BIJ NEW HOPE CHURCH EN DE SLAG BIJ PICKETT'S MILL LIJDT HET NOORDELIJKE LEGER IN DE AMERIKAANSE STAAT GEORGIA ONDER GENERAAL WILLIAM T. SHERMAN AANZIENLIJKE VERLIEZEN.

28 - DE IONISCHE EILANDEN WORDEN DAADWERKELIJK OVERGEDRAGEN AAN GRIEKENLAND.

JUNI

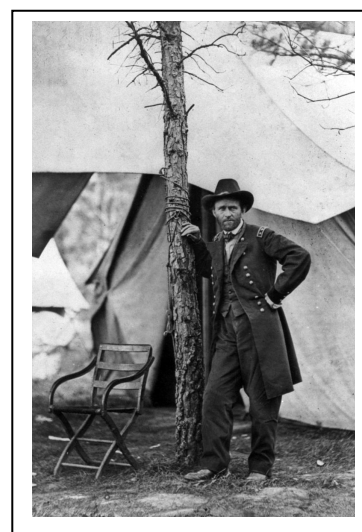
2 - TSAAR ALEXANDER II VAN RUSLAND VERKLAART DE KAUKASUSOORLOG VOOR GEËINDIGD.

6 - DE SPOORLIJN HATTEM-ZWOLLE MET DAARIN STATION ZWOLLE EN DE BRUG OVER DE IJSSEL WORDT GEOPEND, LIGGEND AAN DE SPOORLIJN VAN DE NEDERLANDSCHE CENTRAAL SPOORWEGMAATSCHAPPIJ (NCS) UTRECHT - ZWOLLE - KAMPEN.

15 - IN DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG BEGINT HET BELEG VAN PETERSBURG, DAT TIEN MAANDEN ZAL DUREN: ULYSSES S. GRANT SLUIT HET LEGER VAN ROBERT E. LEE IN.

ULYSSES S. GRANT (FOTO UIT 1864)

ULYSSES SIMPSON GRANT (POINT PLEASANT (OHIO), 27 APRIL 1822 – WILTON (NEW YORK), 23 JULI 1885) WAS EEN AMERIKAANS GENERAAL EN OPPERBEVELHEBBER VAN DE NOORDELIJKE STRIJDKRACHTEN TIJDENS DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG. HIJ WAS DE 18E PRESIDENT VAN DE VERENIGDE STATEN VAN 1869 TOT 1877.

25 - DE EERSTE PAARDENTRAM VAN NEDERLAND GAAT RIJDEN VAN DE KNEUTERDIJK IN DEN HAAG NAAR HET BADHUIS VAN SCHEVENINGEN.

30 - AMERIKAANS PRESIDENT ABRAHAM LINCOLN ONDERTEKENT DE YOSEMITE ACT, WAARDOOR DE YOSEMITE VALLEY EN DE MARIPOSA GROVE IN CALIFORNIË BESCHERMD WORDEN ALS EEN SOORT NATIONAAL PARK.

AUGUSTUS

14 - OPENING VAN HET OUDHEIDKUNDIG MUSEUM VAN ANTWERPEN IN HET STEEN.

16 - OPENING VAN HET PALEIS VOOR VOLKSVLIJT IN AMSTERDAM (ZIE AFBEELDING.)

HET PALEIS VOOR VOLKSVLIJT, TE AMSTERDAM (1864)

HET PALEIS VOOR VOLKSVLIJT WAS EEN GROOT GLAZEN TENTOONSTELLINGSGEBOUW AAN HET FREDERIKSPLEIN IN AMSTERDAM, NET VOOR DE PLAATS WAAR NU HET PAND VAN DE NEDERLANDSCHE BANK STAAT. HET WERD GEREALISEERD DOOR DE VEREENIGING VOOR VOLKSVLIJT TUSSEN 1859 EN 1864. IN APRIL 1929 WERD HET DOOR BRAND VERWOEST.

HET PALEIS WERD ONTWERPEN DOOR ARCHITECT CORNELIS OUTSHOORN EN WAS GEÏNSPIREERD OP HET CRYSTAL PALACE IN LONDEN.

22 - OPRICHTING VAN HET INTERNATIONALE RODE KRUIS TE GENÈVE, OM GEWONDE SOLDATEN TE KUNNEN HELPEN. ZESTIEN LANDEN ONDERTEKENEN DE CONVENTIE VAN GENÈVE OVER BESCHERMING VAN BURGERSLACHTOFFERS, GEWONDE SOLDATEN EN MEDISCHE EENHEDEN.

PRUISEN EN OOSTENRIJK RUKKEN OP IN DENEMARKEN. SLEESWIJK-HOLSTEIN WORDT BEZET.

VERSCIJNING VAN HET NIEUW WOORDENBOEK DER NEDERLANDSCHE TAAL, SAMENGESTELD DOOR DE BROERS KALISCH. DIT IS DE VOORLOPER VAN DE VAN DALEWOORDENBOEKEN.

SEPTEMBER

3 - BIJ EEN ZWARE EXPLOSIE IN HET BEDRIJFSLABORATORIUM VAN IMMANUEL NOBEL IN HELENEBORG AAN HET MÅLARMEER BIJ STOCKHOLM KOMEN ZIJN ZOON EMIL EN ANDERE WERKNEMERS OM HET LEVEN.

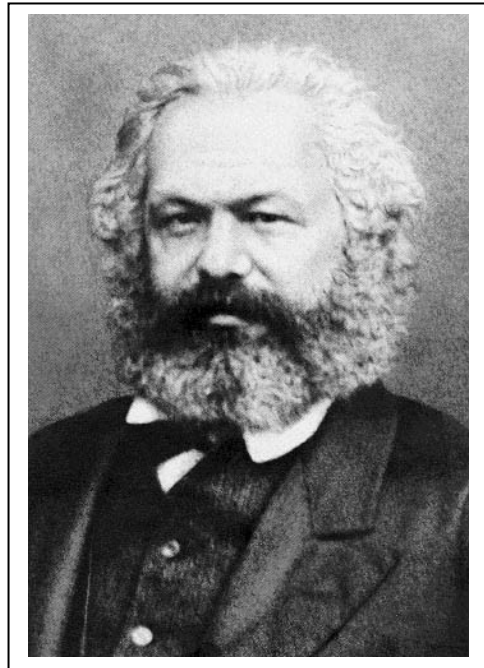
26 - DE FRANSE BALLONVAARDER FELIX NADAR STIJGT OP UIT DE KRUIDTUIN VAN BRUSSEL ONDER HET TOEKIJKEN VAN KONING LEOPOLD I.

28 - IN LONDEN WORDT DE INTERNATIONALE ARBEIDERS ASSOCIATIE OPGERICHT. KARL MARX (ZIE AFBEELDING) SCHRIJFT HET PROGRAM VAN DE INTERNATIONALE.

EERSTE INTERNATIONALE (1864)

DE INTERNATIONALE ARBEIDERS-ASSOCIATIE (ENGELS: INTERNATIONAL WORKINGMEN'S ASSOCIATION) WAS EEN INTERNATIONAAL VERBAND VAN VAKBONDEN, GESTICHT TE LONDEN OP 28 SEPTEMBER 1864 EN VOORAL BINNEN EUROPA ACTIEF. TEGENWOORDIG STAAT DE ORGANISATIE OOK BEKEND ALS DE EERSTE INTERNATIONALE.

DE INTERNATIONALE BOEKTE ENIGE SUCCESSEN MET HET ORGANISEREN VAN INTERNATIONALE SOLIDARITEIT IN DE VORM VAN STAKINGSKASSEN EN HET WEREN VAN BUITENLANDSE STAKINGSBREKERS.

OKTOBER

12 - BRAZILIË VALT HET BUURLAND URUGUAY BINNEN OM ER DE BEVRIENDE COLORADOPARTIJ WEER AAN DE MACHT TE BRENGEN.

14 - DE BELGISCHE REGERING BEKRACHTIGT DE OPRICHTING VAN HET BELGISCHE RODE KRUIS, DAT WERD OPGERICHT OP 4 FEBRUARI 1864 KORT NA DE INTERNATIONALE CONFERENTIES VAN GENÈVE

NOVEMBER

20 - IN ROME WORDT DE NEDERLANDSE THEOLOOG PETRUS CANISIUS ZALIGVERKLAARD.

DECEMBER

1 - HENRICK S. VAN LENNEP EN CHRISTIAAN PIETER VAN EEGHEN RICHTEN BOUWMAATSCHAPPIJ CONCORDIA NV OP, WAARIN ZE HUN GROND EN VASTGOED IN DE AMSTERDAMSE VOLKSWIJK DE JORDAAN ONDERBRENGEN.

8 - IN DE ENCYCLIEK QUANTA CURA VEROORDEELT PAUS PIUS IX HET LIBERALISME.

17 - DE WERELDPREMIÈRE VAN DE OPERA LA BELLE HÉLÈNE VAN JACQUES OFFENBACH VINDT PLAATS IN HET THÉÂTRE DES VARIÉTÉS TE PARIJS.

22 DE AMERIKAANSE GENERAAL WILLIAM SHERMAN TREKT SAVANNAH (GEORGIA) BINNEN.

ZONDER DATUM

EEN VLOOT ONDER DE BRITSE ADMIRAAL AUGUSTUS LEOPOLD KUPER WAARAAN OOK NEDERLANDSE, AMERIKAANSE EN FRANSE SCHEPEN DEELNEMEN DWINGEN JAPAN DE STRAAT VAN SHIMONOSEKI OPEN TE STELLEN.

IN HAARLEM WORDT DE EERSTE HBS OPGERICHT.

1865

GEBEURTENISSEN

JANUARI

11 - GOUVERNEUR THOMAS FLETCHER VAN MISSOURI PROCLAMEERT HET EINDE VAN DE SLAVERNIJ. HIERMEE IS DE EERSTE SLAVENHOUDENDE STAAT OM EN IS ER OOK IN DE AMERIKAANSE SENAAAT EEN MEERDERHEID VOOR DE AFSCHAFFING.

31 - AFSCHAFFING VAN DE SLAVERNIJ IN DE VERENIGDE STATEN DOOR DE SENAAAT IN HET 13E AMENDEMENT OP DE GRONDWET.

FEBRUARI

4 - SARA KATHARINA DE BRONOVO OPENT IN DEN HAAG EEN VERPLEEGOPLEIDING DIE ZAL UITGROEIEN TOT HET BRONOVOZIEKENHUIS.

22 - DE SLAG BIJ WILMINGTON, ONDERDEEL VAN DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG, WORDT GEWONNEN DOOR DE UNIE, WAARDOOR DE GECONFEDEREERDE STATEN HUN LAATSTE HAVEN VERLIEZEN EN DE BLOKKADE VAN HET ZUIDEN COMPLEET IS.

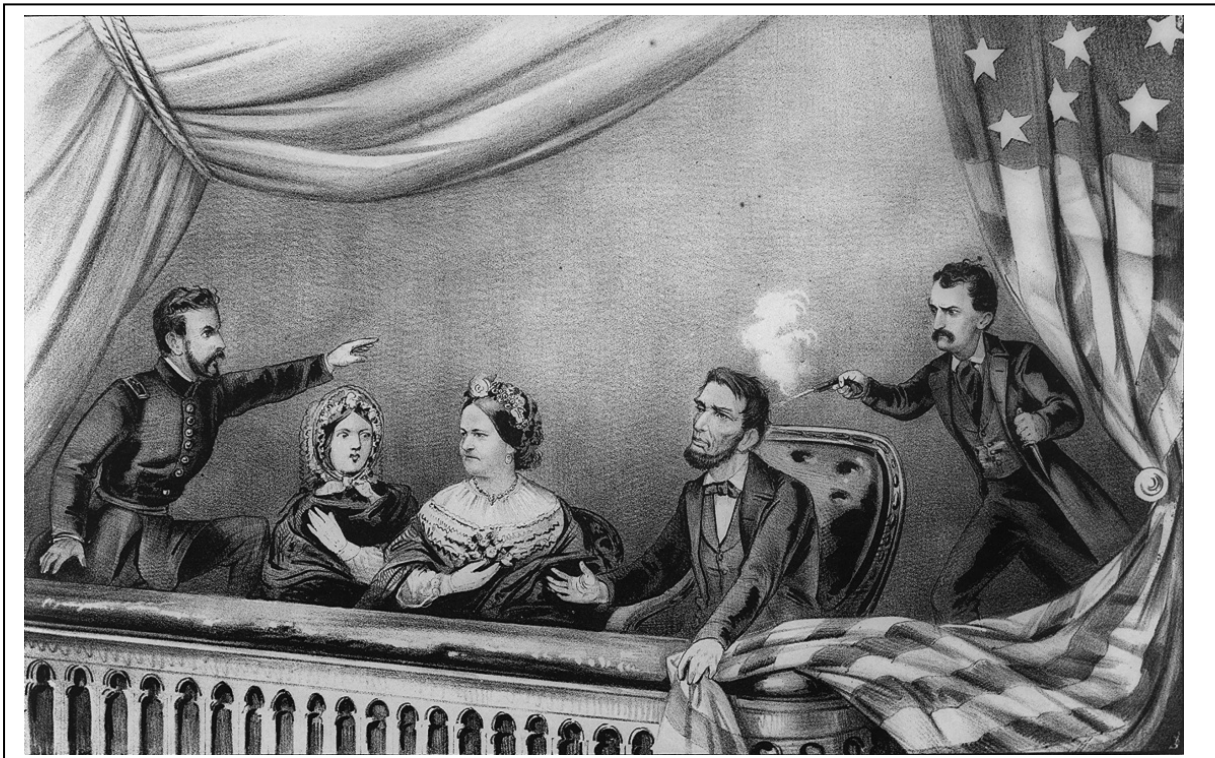
MAART

8 - BEGIN VAN HET AFGRAVEN VAN DE DUINEN BIJ BRESAAP TEN BEHOEVE VAN DE AANLEG VAN HET NOORDZEEKANAAL.

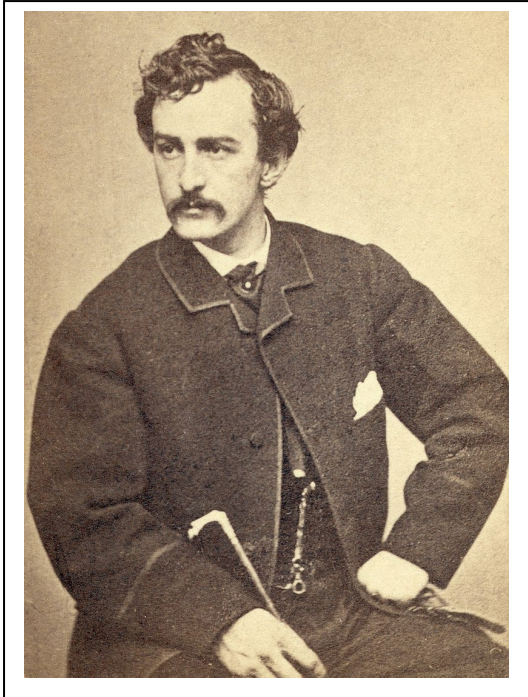
APRIL

9 - MET DE OVERGAVE VAN GENERAAL ROBERT E. LEE EINDIGT DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG.

15 - DE AMERIKAANSE PRESIDENT ABRAHAM LINCOLN, DIE NET AAN ZIJN TWEEDE TERMIJN IS BEGONNEN, WORDT IN FORD'S THEATRE TE WASHINGTON D.C. DOODGESCHOTEN DOOR DE ZUIDELIJKE ACTEUR JOHN WILKES BOOTH. VICEPRESIDENT ANDREW JOHNSON VOLGT HEM OP.

DE MOORD OP ABRAHAM LINCOLN. VAN LINKS NAAR RECHTS: HENRY RATHBONE, CLARA HARRIS, MARY TODD LINCOLN, ABRAHAM LINCOLN EN JOHN WILKES BOOTH. HOEWEL HET OP DEZE PRENT LIJKT ALSOF RATHBONE DE MOORD PROBEERDE TE VERIJDELEN WAS HIJ PAS OP DE HOOGTE VAN DE AANSLAG TOEN HET SCHOT GELOST WERD.

JOHN WILKES BOOTH (1865)

JOHN WILKES BOOTH (BEL AIR (MARYLAND), 10 MEI 1838 – BOWLING GREEN (VIRGINIA), 26 APRIL 1865) WAS EEN AMERIKAANS ACTEUR EN DE MOORDENAAR VAN PRESIDENT ABRAHAM LINCOLN.

AMERIKAANSE BURGEROORLOG

TIJDENS DE BURGEROORLOG WAS BOOTH EEN VURIG SYMPATHISANT VAN DE GECONFEDEREERDE STATEN VAN AMERIKA. HIJ WAS EEN VOORSTANDER VAN DE SLAVERNIJ EN HEKELDE DE STRIJD VAN PRESIDENT LINCOLN TEGEN DE CONFEDERATIE. ZIJN AFKEER VAN LINCOLN MOTIVEERDE HEM OM SAMEN MET ANDERE SAMENZWEEDERS DE PRESIDENT TE ONTVOEREN. TOEN DIT MISLUKTE EN DE CONFEDERATIE AAN DE VERLIEZENDE HAND BLEEK TE ZIJN BESLOOT BOOTH DE PRESIDENT OM HET LEVEN TE BRENGEN. TWEE HANDLANGERS Zouden TEGELIJKERTIJD MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN WILLIAM SEWARD EN VICE-PRESIDENT ANDREW JOHNSON VERMOORDEN.

MOORD OP ABRAHAM LINCOLN

OP GOEDE VRIJDAG, 14 APRIL 1865, VIJF DAGEN NADAT DE GECONFEDEREERDE GENERAAL ROBERT E. LEE ZICH HAD OVERGEGEVEN, WAS PRESIDENT LINCOLN AANWEZIG IN FORD'S THEATRE IN WASHINGTON D.C. OM HET TONEELSPEL OUR AMERICAN COUSIN BIJ TE WONEN. BOOTH SCHOOT LINCOLN ACHTER IN HET HOOFD MET EEN PISTOOL (EEN .44 KALIBER-DERRINGER). NA EEN KORTE WORSTELING VERWONDDE HIJ LINCOLNS METGEZEL HENRY RATHBONE EN SPRONG HIJ VANUIT DE PRESIDENTIËLE GALERIJ NAAR BENEDEN, WAAR HIJ VOLGENS DE OVERLEVERING "SIC SEMPER TYRANNIS" ("ZO VERGAAT HET TIRANNEN ALTIJD") RIEP. DIT ZOU BRUTUS BIJ DE MOORD OP JULIUS CAESAR OOK HEBBEN GEROEPEN. DE MOORD OP LINCOLN WAS DE ENIGE GESLAAGDE MOORDAANSLAG VAN DE DRIE SAMENZWEEDERS; WILLIAM SEWARD RAAKTE SLECHTS ZWAARGEWOND EN DE AANSLAG OP JOHNSON HEEFT NOOIT PLAATSGEVONDEN.

DOOD

BOOTH WIST ONDANKS EEN GEBROKEN BEEN TE ONTKOMEN MAAR WERD TWAALF DAGEN LATER, NA EEN KLOPJACHT VAN DE CAVALERIE, OPGESPOORD IN VIRGINIA WAAR HIJ ZICH SCHUILHIELD IN EEN TABAKSSCHUUR. HIJ WEIGERDE ZICH OVER TE GEVEN WAAROP DE SCHUUR IN BRAND WERD GESTOKEN. OMDAT SERGEANT BOSTON CORBETT VAN DE CAVALERIE VERMOEDDE DAT BOOTH VANUIT DE BRANDENDE SCHUUR HET VUUR OP DE SOLDATEN ZOU KUNNEN OPENEN, SCHOOT HIJ BOOTH DOOR EEN KIER NEER. DE DODELIJK GEWONDE BOOTH WERD VERVOLGENS UIT DE SCHUUR GEHAALD EN STIERF ENKELE UREN LATER. DE MEDESTANDER DIE HEM HAD GEHOLPEN BIJ ZIJN VLUCHT EN DIE HEM ONDERDAK HAD VERSCHAFT WERD TER DOOD VEROORDEELD EN OPGEHANGEN.

EXECUTIE 1865

EXECUTIE VAN MARY SURRETT, LEWIS POWELL, DAVID HEROLD EN GEORGE ATZERODT, VERDACHT VAN SAMENZWERING BIJ DE MOORD OP ABRAHAM LINCOLN, OP 7 JULI 1865, FORT MCNAIR IN WASHINGTON, D.C.

MEI

1 - KEIZER FRANS JOZEF EN KEIZERIN ELISABETH VAN OOSTENRIJK OPENEN AAN HET HOOFD VAN EEN PRAALOPTOCHT DE NIEUWE RINGSTRAË VAN WENEN.

1 - INGEBRUIKNAME VAN DE SPOORLIJN TILBURG-BOXTEL DOOR DE STAAT DER NEDERLANDEN. DE EXPLOITANT IS DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN.

26 - IN GALVESTON (TEXAS) GEVEN DE LAATSTE OPSTANDIGE TROEPEN IN DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG ZICH OVER.

JUNI

23 STAND WATIE IS DE LAATSTE ZUIDELIJKE GENERAAL DIE DE WAPENS NEERLEGT.

JULI

2 - WILLIAM BOOTH RICHT DE CHRISTIAN MISSION OP, HET LATERE LEGER DES HEILS.

14 - DE ENGELSMAN EDWARD WHYMPER BEREIKT ALS EERSTE DE TOP VAN DE MATTERHORN, MAAR BIJ DE AFDALING VERONGELUKKEN VIER LEDEN VAN DE EXPEDITIE.

AUGUSTUS

2 - OFFICIËLE OPENING VAN DE SPOORLIJN ZUTPHEN-DEVENTER DOOR DE STAAT DER NEDERLANDEN. DE EXPLOITANT IS DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN. DE TREINEN GAAN RIJDEN OP 5 AUGUSTUS.

8 - DE SPOORLIJN NIJMEGEN - KLEEF WORDT OFFICIEEL GEOPEND, WAARMEE NIJMEGEN EINDELIJK EEN SPOORVERBINDING HEEFT. EXPLOITATIE BEGINT OP 9 AUGUSTUS.

OKTOBER

18 - OFFICIËLE OPENING VAN DE SPOORLIJN ALMELO - SALZBERGEN

NOVEMBER

1 - OFFICIËLE OPENING VAN DE SPOORLIJN ZUTPHEN - HENGELO ALS ONDERDEEL VAN STAATSLIJN D

6 - OFFICIËLE OPENING VAN DE SPOORLIJN MAASTRICHT-SITTARD-ROERMOND-VENLO DOOR DE STAAT DER NEDERLANDEN. DE EXPLOITANT IS DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN. DE TREINEN RIJDEN VANAF 21 NOVEMBER.

DECEMBER

17 - LEOPOLD II WORDT KONING DER BELGEN.

18 - DE STAAT DER NEDERLANDEN OPENT DE SPOORLIJN DEN HELDER-ALKMAAR. EXPLOITANT IS DE HSM. DE TREINEN RIJDEN VANAF 20 DECEMBER.

23 - FRANKRIJK, ITALIË, BELGIË EN ZWITSERLAND SLUITEN DE LATIJNSE MUNTUNIE, WAARIN HUN MUNTEN AAN ELKAAR GEKOPPELD ZIJN.

ZONDER DATUM

GREGOR MENDEL BESCHRIJFT ERFELIJKHEIDSPROCESSEN.

DE EERSTE BLOEDDRUKMETER WORDT ONTWERPEN DOOR KARL LUDWIG.

FRIEDRICH KEKULÉ VERKLAART DE MOLECULAIRE STRUCTUUR VAN DE BENZEENRING EN VERRICHT PIONIERSWERK IN DE ORGANISCHE SCHEIKUNDE.

JAMES CLERK MAXWELL LEVERT MET ZIJN WETTEN VAN MAXWELL DE THEORETISCHE ONDERBOUWING VAN HET ELEKTROMAGNETISME NA DE EERDERE EXPERIMENTEN VAN MICHAEL FARADAY.

1866

GEBEURTENISSEN

JANUARI

7 - AFSCHAFFING IN BELGIË VAN DE WET LE CHAPELIER, HET VERENIGINGSVERBOD, DAT IN 1791 VAN KRACHT GING. DE OPRICHTING VAN VAKBONDEN WORDT NU MOGELIJK.

FEBRUARI

10 - BEËDIGING KABINET-ISAÄC DIGNUS FRANSEN VAN DE PUTTE.

15 - TE WETTEREN ONTPLOFT EEN BUSKRUITFABRIEK. HIERBIJ KOMEN ACHT WERKNEMERS OM HET LEVEN.

MAART

24 - MET DE DOOD VAN LANDGRAAF FERDINAND VAN HESSEN-HOMBURG IS HET REGEREND HUIS UITGESTORVEN. HET LAND WORDT HERENIGD MET HET GROOTHERTOGDOM HESSEN-DARMSTADT. HIERDOOR VERMINDERT HET AANTAL LEDEN VAN DE DUITSE BOND TOT 33.

APRIL

4 - MISLUKTE MOORDAANSLAG OP TSAAR ALEXANDER II VAN RUSLAND DOOR D.V. KARAKOZOV, EEN NIHILIST.

15 - ONTDEKKING VAN HET DECREET VAN CANOPUS.

MEI

2. - DE HSM VOLTOOIT DE OMBOUW VAN DE SPOORLIJN AMSTERDAM-ROTTERDAM VAN BREEDSPOOR OP NORMAALSPOOR.

30 - DE SPOORLIJN GRONINGEN-LEEUWARDEN WORDT OFFICIEEL GEOPEND DOOR DE STAAT DER NEDERLANDEN. HET IS DE EERSTE SPOORVERBINDING VAN DE STAD GRONINGEN. TEGELIJKERTIJD WORDT OOK HET EERSTE STATION IN GRONINGEN IN GEBRUIK GENOMEN. DE TREIN IS AL SNEL ZO SUCCESVOL DAT DERDEKLAS-PASSAGIERS REGELMATIG IN GOEDERENWAGENS MOETEN WORDEN VERVOERD. DE EXPLOITANT IS DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN. DE TREINEN RIJDEN VANAF 1 JUNI.

JUNI

1 - BEËDIGING KABINET VAN ZUYLEN VAN NIJEVELT-HEEMSKERK AZN.

22 - EEN POGING TOT MUITERIJ IN DE KAZERNE SAN GIL IN MADRID ONDERSTEUND DOOR PROGRESSISTEN EN DEMOCRATEN, LEIDT TOT STRAATGEVECHTEN TUSSEN MUITERS EN KONINGSGEZINDE TROEPEN IN MADRID, EN ENKELE WEKEN LATER TOT DE VAL VAN PREMIER O'DONNELL.

JUNI - EEN BANKRUN IN LONDEN OP OVEREND, GURNEY AND COMPANY LEIDT TOT EEN LANGDURIGE RECESSIE.

JULI

1 - DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN NEEMT DRIE SPOORLIJNEN VAN DE STAAT DER NEDERLANDEN IN GEBRUIK: BREDA-MOERDIJK (WAAR EEN BOOTDIENST NAAR DORDRECHT EN ROTTERDAM BEGINT), BOXTEL-EINDHOVEN EN HENGELO-ENSCHEDÉ.

3 - PRUISEN BRENGT HET KEIZERRIJK OOSTENRIJK IN DE SLAG BIJ SADOVÁ (SLAG BIJ KÖNIGGRÄTZ) EEN NEDERLAAG TOE.

10 - DE SPAANSE REGERING VAN LEOPOLDO O'DONNELL MOET AFTREDEN WEGENS HET GEWELD WAARMEE EEN OPSTAND IN DE KAZERNE VAN SAN GIL IS NEERGESLAGEN.

27 - DE EERSTE TRANS-ATLANTISCHE TELEGRAAFKABEL KOMT GEREED.

AUGUSTUS

1 - BELGIË TEKENT ALS 9E WESTERS LAND EEN VRIENDSCHAPS- EN HANDELSVERDRAG MET HET SHOGUNAAT.

18 - 17 STATEN IN NOORD-DUISTLAND SLUITEN ZICH ONDER LEIDING VAN PRUISEN SAMEN TOT DE NOORD-DUITSE BOND.

23 - VERDRAG VAN PRAAG (1866): EINDE VAN DE PRUISISCH-OOSTENRIJKSE OORLOG EN ONTBINDING VAN DE DUITSE BOND.

24 - LAATSTE ZITTING VAN DE DUITSE BOND, WAARVAN OOK DE NEDERLANDSE PROVINCIE LIMBURG (MET UITZONDERING VAN VENLO EN MAASTRICHT) DEEL UITMAAKTE. BEIEREN, WÜRTEMBERG, BADEN, LUXEMBURG EN LIECHTENSTEIN WORDEN ONAFHANKELIJK.

31 - DE CONTROLEUR ROOS AANVAARDT NAMENS NEDERLAND HET BESTUUR OVER HET EILAND SOEMBA. MEN LAAT DE BEVOLKING ONDER HET BESTUUR VAN HAAR EIGEN HOOFDEN (RADJAS).

SEPTEMBER

5 - OP DE GROTE MARKT VAN TONGEREN WORDT IN AANWEZIGHEID VAN HET KONINKLIJK PAAR EEN STANDBEELD VAN DE KELTSCHIE AANVOERDER AMBIORIX ONTHULD.

20 - AFKONDIGING VAN DE WET DIE VOORZIET IN DE ANNEXATIE DOOR PRUISEN VAN HET KONINKRIJK HANNOVER, HET KEURVORSTENDOM HESSEN-KASSEL, HET HERTOGDOM NASSAU EN DE VRIJE STAD FRANKFORT.

OKTOBER

1 - DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN OPENT EEN GROOT EN NIEUW STATION IN ZWOLLE AAN DE LIJN ARNHEM - LEEUWARDEN. DE SS HAD STANDAARDSTATIONSGEBOUWEN ONTWIKKELD VOOR AL HAAR LIJNEN IN VIJF VERSCHILLENDE KLASSEN (5E KLASSE = KLEIN TOT 1E KLASSE = GROOT). STATION ZWOLLE EN DORDRECHT ZIJN DE ENIGE TWEE OVERGEBLEVEN 1E KLASSE SS-STATIONS. TEVENS WORDEN IN GEBRUIK GENOMEN DE SPOORLIJNEN VENLO-EINDHOVEN EN DEVENTER-ZWOLLE, BEIDE EIGENDOM VAN DE STAAT DER NEDERLANDEN.

8 - AFKONDIGING IN HESSEN VAN DE ANNEXATIE VAN HET KEURVORSTENDOM HESSEN-KASSEL, HET HERTOGDOM NASSAU EN HET GROOTHERTOGDOM FRANKFURT DOOR PRUISEN

15 - HET KANAAL DOOR ZUID-BEVELAND GAAT OPEN VOOR HET SCHEEPVAARTVERKEER. HET BIJNA 11 KILOMETER LANGE KANAAL VERBINDT DE OOSTERSCHELDE MET DE WESTERSCHELDE EN IS DAARMEE EEN BELANGRIJKE SCHAKEL IN DE DRUK BEVAREN ROUTE TUSSEN DE HAVENS VAN ROTTERDAM EN ANTWERPEN, TERNEUZEN EN GENT.

31 - BEGIN VAN DE GRAAFWERKZAAMHEDEN VOOR DE NIEUWE WATERWEG. KROONPRINS WILLEM GEEFT HET STARTSEIN.

NOVEMBER

16 - NA EEN VERSCHIJNINGSVERBOD VAN DRIE MAANDEN DOOR DE PRUISISCHE OVERHEID KOMT DE FRANKFURTER ZEITUNG WEER UIT.

26 - STRANDING VAN DE CORNELIA BIJ OUDDORP. DOORDAT EEN DOOR DE BEMANNING OVERBOORD GEGOOIDE FLES WORDT GEVONDEN WORDEN DE 26 OPVARENDEN OP TWEE NA GERED.

ZONDER DATUM

21.000 DODEN BIJ CHOLERAEPIDEMIE IN NEDERLAND. IN AMSTERDAM, DAT AL EEN WATERLEIDINGNET HEEFT, VALLEN NAUWELIJKS SLACHTOFFERS. DE DRUK WORDT GROOT OM OOK ANDERE STEDEN VAN LEIDINGWATER TE VOORZIEN.

CHOLERA-COMMISSIE.

De Cholera-Commissie waarschuwt nogmaals met nadruk
tegen het gebruik van

**ONRIJPE VRUCHTEN,
PRUIZEN,
KOMKOMMERS,
MELOENEN,
GARNALEN.**

OUDERS behooren zorg te dragen dat hunne kinderen
zich niet in 't geheim vruchten verschaffen.

Voor goed Drinkwater behoort steeds gezorgd te worden,
als zoodanig wordt

DUINWATER

aanbevolen.

AMSTERDAM, 23 Julij 1866.

Namens de CHOLERA-COMMISSIE.
G. A. N. ALLEBÉ, Voorzitter.
A. ROLAND HOLST, 2e Secretaris.

Te Amsterdam, bij STADS-DRIJKKERIJ, in de Zaa.

GREGOR MENDEL LAAT ZIJN ERFELIJKHEIDSWETTEN UITGEVEN.

UITVINDING VAN HET LECLANCHÉ-ELEMENT. DIT GALVANISCH ELEMENT DAT EEN SPANNING AFGEEFT VAN 1.5 VOLT, IS EEN VAN DE EERSTE MODERNE BATTERIJEN EN DE VOORLOPER VAN DE DROGE ZINK-KOOLSTOFCEL. ZE ZAL VEEL WORDEN GEBRUIKT IN DE TELEGRAFIE EN DE SPOORWEGSIGNALERING.

OOSTENRIJKS-PRUISISCHE OORLOG (1866)

DE DUITSE OORLOG (IN DUITSLAND OOK BEKEND ALS DE ZEVENWEEKSE OORLOG, DE EENMAKINGSOORLOG, DE DUIJS-DUITSE OORLOG, DE DUITSE BURGEROORLOG, DE OOSTENRIJKS-PRUISISCHE OORLOG OF DE BROEDEROORLOG) WAS EEN OORLOG DIE IN 1866 UITGEVOCHTEN WERD TUSSEN DE DUITSE BOND ONDER LEIDING VAN HET KEIZERRIJK OOSTENRIJK EN ZIJN DUITSE BONDGENOTEN AAN DE ENE ZIJDE, EN HET KONINKRIJK PRUISEN MET ZIJN DUITSE BONDGENOTEN EN ITALIË AAN DE ANDERE ZIJDE. DE OORLOG RESULTEERDE IN DE PRUISISCHE OVERHEERSING OVER DE DUITSE STATEN. IN HET RISORGIMENTO HEET DEZE OORLOG DE DERDE ITALIAANSE ONAFHANKELIJKHEIDSOORLOG.

HET BELANGRIJKSTE RESULTAAT VAN DE OORLOG WAS EEN MACHTSVERSCHUIVING TUSSEN DE DUITSE STATEN WEG VAN DE OOSTENRIJKSE EN NAAR DE PRUISISCHE HEGEMONIE, EN HET ZETTE AAN TOT DE EENWORDING VAN ALLE NOORD-DUITSE STATEN IN EEN KLEIN-DUITSE RICHTING DIE OOSTENRIJK UITSLOOT. HET ZAG DE ONTBINDING VAN DE DUITSE BOND EN ZIJN GEDEELTELIJKE VERVANGING ERVAN DOOR EEN NOORD-DUITSE BOND DIE OOSTENRIJK EN DE ZUID-DUITSE STATEN UITSLOOT. DE OORLOG RESULTEERDE OOK IN DE ITALIAANSE ANNEXATIE VAN DE OOSTENRIJKSE PROVINCIE VENETO.

VOORGESCHIEDENIS

NADAT NAPOLEON BONAPARTE IN 1806 EEN EINDE HAD GEMAAKT AAN HET HEILIGE ROOMSE RIJK, WERD IN 1815 DOOR HET CONGRES VAN WENEN DE DUITSE BOND GEVORMD. DIT WAS EEN STATENBOND DIE MIN OF MEER HET OUDE GRONDGEBIED VAN HET HEILIGE ROOMSE RIJK OMVATTE. BINNEN DE DUITSE BOND WAREN TWEE LIDSTATEN DOMINANT; OOSTENRIJK EN PRUISEN. BINNEN DE DUITSE BOND IS HET VAAK TOT ONENIGHEID GEKOMEN TUSSEN DE TWEE DOMINERENDE LIDSTATEN EN DE SPANNINGEN NAMEN ALLEEN MAAR TOE NADAT OTTO VON BISMARCK IN 1862 KANSELIER VAN PRUISEN WERD. AL VANAF HET BEGIN WAS BISMARCK EEN VOORSTANDER VAN EEN VERENIGD DUITSLAND ONDER LEIDING VAN PRUISEN, WAARBIJ DE STATEN EIGENLIJK VOOR EEN GROOT DEEL ONAFHANKELIJK BLEVEN.

IN 1864 BRAK EEN OORLOG UIT TUSSEN DE DUITSE BOND EN DENEMARKEN OM DE HERTOGDOMMEN SLEESWIJK EN HOLSTEIN. DEZE DUIJS-DEENSE OORLOG WERD GEWONNEN DOOR DE DUITSE BOND, MAAR LEIDDE VERVOLGENS TOT ONENIGHEID TUSSEN PRUISEN EN OOSTENRIJK OVER HET BESTUUR VAN SLEESWIJK EN HOLSTEIN. UITEINDELIJK WERD DOOR BISMARCK EEN CONFLICT UITGELOKT DAT LEIDDE TOT EEN OORLOGSVERKLARING VAN OOSTENRIJK AAN PRUISEN.

VERLOOP

EEN GROOT DEEL VAN DE DUITSE STATEN STOND IN DEZE OORLOG AAN DE KANT VAN OOSTENRIJK. ENKELE NOORDELIJKE DUITSE STATEN EN ITALIË VOCHTEN MEE AAN DE KANT VAN PRUISEN. DOOR DE ALLIANTIE MET PRUISEN AAN TE GAAN HOOPTE DE JONGE ITALIAANSE EENHEIDSSTAAT OP VERWERFING VAN ITALIAANSSPREKENDE GEBIEDEN DIE NOG ONDER OOSTENRIJKSE HEERSCHAPPIJ VIELEN. HET ZWAARTEPUNT VAN DE CAMPAGNE LAG IN BOHEMEN. DE PRUISISCHE OPPERBEVELHEBBER HELMUTH VON MOLTKE HAD DE OORLOG GOED VOORBEREID EN KOOS VOOR EEN DIRECTE AANVAL OP OOSTENRIJK. HET PRUISISCHE LEGER WERD SNEL GEMOBILISEERD EN TROK BOHEMEN BINNEN. DE TWEE LEGERS ONTMOETTEN ELKAAR IN DE SLAG BIJ KÖNIGGRÄTZ. HET OOSTENRIJKSE LEGER FORMDE GEEN PARTIJ VOOR HET GEDISCIPLINEERDE PRUISISCHE LEGER DAT BOVENDIEN OVER HET MODERNSTE GEAVANCEERDE WAPENTUIG BESCHIKTE. VON MOLTKE'S KENNIS VAN DE KRIMOORLOG MET HET CREATIEF AANWENDEN VAN SPOORVERBINDINGEN DROEG OOK BIJ TOT DE OVERWINNING. NA EEN VERPLETTERENDE NEDERLAAG GELEDEN TE HEBBEN BEGON OOSTENRIJK AL SNEL ONDERHANDELINGEN VOOR VREDE.

PRINS FREDERIK KAREL VAN PRUISEN COMMANDEERT ZIJN TROEPEN IN DE SLAG BIJ KÖNIGGRÄTZ

DE OVERIGE DEELSTATEN DIE AAN OOSTENRIJKSE KANT VOCHTEN SPEELDEN VERDER EEN MINDER BELANGRIJKE ROL IN DE STRIJD, EN WERDEN UITEINDELIJK ALLEMAAL DOOR PRUISEN OVERWONNEN. OOSTENRIJK WIST NOG HET ITALIAANSE LEGER TE VERSLAAN IN DE SLAG BIJ CUSTOZA EN DE ZEESLAG BIJ LISSA, MAAR MOEST NAAR AANLEIDING VAN DE NEDERLAAG TEGEN PRUISEN TOCH VENETIË AFSTAAN AAN ITALIË. IN HET PRUISISCHE HOOFDKWARTIER WERD NOG EVEN MET DE GEDACHTE GESPEELD OM ALS 'OORLOGSBUIT' BOHEMEN TE ANNEXEREN MAAR BISMARCK WAS DAAR TEGEN OM LATERE REVANCHEGEVOELENS BIJ DE OOSTENRIJKERS TE VOORKOMEN. ALDUS EISTE PRUISEN GEEN GEBIEDSAFSTAND VAN OOSTENRIJK ZELF MAAR ANNEXEERDE LATER WEL DIVERSE BONDGENOTEN VAN OOSTENRIJK.

GEVOLGEN VAN DE OORLOG

OM INMENGING VAN RUSLAND OF FRANKRIJK IN HET CONFLICT MET OOSTENRIJK TE VOORKOMEN WAS BISMARCK OOK GEBAAIT BIJ EEN SNELLE VREDE MET OOSTENRIJK. DE ONDERHANDELINGEN LEIDDEN OP 23 AUGUSTUS 1866 TOT HET VERDRAG VAN PRAAG WAARBIJ DE DUITSE BOND WERD ONTBONDEN EN TOT DE ANNEXATIE DOOR PRUISEN VAN SLEESWIJK-HOLSTEIN, HANNOVER, HESSEN-KASSEL, NASSAU EN FRANKFORT. IN 1867 WERD DOOR PRUISEN DE NOORD-DUITSE BOND OPGERICHT DIE UIT ALLE DUITSE STATEN BEHALVE DE GROOTHERTOGDOMMEN BADEN EN HESSEN-DARMSTADT, DE KONINKRIJKEN BEIEREN EN WÜRTTEMBERG, HET KEIZERRIJK OOSTENRIJK, HET VORSTENDOM LIECHTENSTEIN, LUXEMBURG EN LIMBURG BESTOND EN VOORAFGING AAN HET DUITSE KEIZERRIJK VAN 1871. E REVANCHEGEVOELENS BIJ DE OOSTENRIJKERS TE VOORKOMEN. ALDUS EISTE PRUISEN GEEN GEBIEDSAFSTAND VAN OOSTENRIJK ZELF MAAR ANNEXEERDE LATER WEL DIVERSE BONDGENOTEN VAN OOSTENRIJK

1867

GEBEURTENISSEN

JANUARI

12 - HET HERTOGDOM SLEESWIJK EN HET HERTOGDOM HOLSTEIN WORDEN ALS PROVINCIE SLEESWIJK-HOLSTEIN BIJ HET KONINKRIJK PRUISEN INGELIJFD.

FEBRUARI

13 - EERSTE UITVOERING VAN DE WALS AN DER SCHÖNEN BLAUEN DONAU VAN JOHANN STRAUSS JR.. HET SUCCES IS AANVANKELIJK NIET GROOT.

17 - HET EERSTE SCHIP VAART DOOR HET SUEZKANAAL.

MAART

2 - HET AMERIKAANSE CONGRES NEEMT DE EERSTE RECONSTRUCTIEWET AAN. DE ZUIDELIJKE STATEN ZULLEN WORDEN VERDEELD IN BEZETTINGSZONES TOTDAT DE ZWARTE BEVOLKING BURGERRECHTEN HEEFT GEKREGEN.

16 - DE BRITSE CHIRURG JOSEPH LISTER PUBLICEEFT IN THE LANCET HET EERSTE VAN EEN SERIE ARTIKELEN OVER DE BESTRIJDING VAN INFECTIES BIJ OPERATIES, ONDER MEER DOOR HET GEBRUIK VAN VERBAND GEDRENKT IN CARBOLZUUR. DE ANTISEPTISCHE WONDVERZORGING BETEKENT EEN NIEUWE FASE IN DE GENEESKUNDE WAARIN DE PATIËNT MEER KANS HEEFT OM EEN OPERATIE TE OVERLEVEN.

APRIL

1 - NAPOLEON III OPENT DE WERELDTENTOONSTELLING IN PARIJS. TE ZIEN IS HIER ONDER VEEL MEER DE EERSTE VÉLOCIPÈDE MET TRAPPERS.

4 - DE EERSTE TWEE IN NEDERLAND GEBOUWDE LOGGERS LOPEN IN VLAARDINGEN VAN STAPEL.

MEI

1 - INGEBRUIKNAME DOOR DE HSM VAN DE SPOORLIJNEN ALKMAAR-UITGEEST EN HAARLEM-UITGEEST. EIGENAAR VAN BEIDE LIJNEN IS DE STAAT DER NEDERLANDEN.

7 - ALFRED NOBEL KRIJGT IN ENGELAND PATENT OP DYNAMIET.

11 - AAN HET SLOT VAN EEN VIJFDAAGSE CONFERENTIE IN LONDEN OVER LUXEMBURG GARANDEREN DE DEELNEMENDE LANDEN, HET VERENIGD KONINKRIJK, FRANKRIJK, PRUISEN, ITALIË, NEDERLAND EN BELGIË, DE NEUTRALITEIT VAN HET GROOTHERTOGDOM. DE CITADEL ZAL WORDEN ONTMANTELD.

21 - DE FRANSMAN FRÉDÉRIC PASSY STICHT DE 'LIGUE INTERNATIONALE ET PERMANENTE DE LA PAIX'. HIJ WIL MET DEZE VREDESLIGA DRUK UITOEFENEN OP DE FRANSE REGERING, ZODAT DEZE HET CONFLICT MET PRUISEN ZONDER BLOEDVERGIETEN ZAL OPLOSSEN.

JUNI

8 - FRANZ JOZEF EN ELIZABETH WORDEN GEKROOND TOT KONING EN KONINGIN VAN HONGARIJE. DIT IS EEN UITVLOEISEL VAN DE AUSGLEICH TUSSEN OOSTENRIJK EN DE HONGAREN, WAARBIJ DE DUBBELMONARCHIE OOSTENRIJK-HONGARIJE ONTSTAAT.

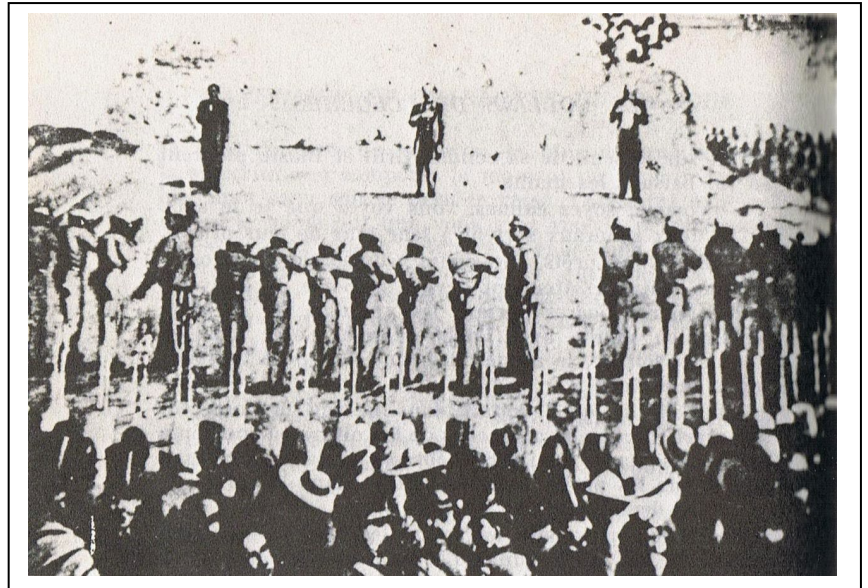
19 - MAXIMILIAAN VAN MEXICO EN OUD-PRESIDENT MIGUEL MIRAMÓN WORDEN DOOR DE LIBERALEN GEFUSILLEERD IN SANTIAGO DE QUERÉTARO.

DE EXECUTIE VAN MAXIMILIAAN VAN MEXICO IN 1867, GESCHILDERD DOOR ÉDOUARD MANET

FOTO VAN DE EXECUTIE VAN MEJÍA, MIRAMÓN EN MAXIMILIAAN

MAXIMILIAAN VAN MEXICO (1867)

FERDINAND MAXIMILIAAN JOZEF (ZIE AFBEELDING) (SPAANS: MAXIMILIANO I DE MÉXICO) (WENEN, 6 JULI 1832 - QUERÉTARO, 19 JUNI 1867), AARTSHERTOG VAN OOSTENRIJK, WAS VAN 1864 TOT 1867 KEIZER VAN HET TWEDE MEXICAANSE KEIZERRIJK. MAXIMILIAAN WAS EEN BROER VAN FRANS JOZEF I VAN OOSTENRIJK. HUN OUDERS WAREN AARTSHERTOG FRANS KAREL VAN OOSTENRIJK EN AARTSHERTOGIN SOPHIE, DOCHTER VAN MAXIMILIAAN I VAN BEIEREN. MET STEUN VAN NAPOLEON III EN EEN GROEP MEXICAANSE CONSERVATIEVEN WERD HIJ OP 10 APRIL 1864 UITGEROEPEN TOT KEIZER VAN MEXICO, EEN LAND DAT VAN 21 JULI 1822 TOT 19 MAART 1823 OOK EEN KEIZERRIJK WAS GEWEEST ONDER AGUSTÍN DE ITURBIDE.

DE MEXICAANSE KROON

MAXIMILIAAN WERD IN 1859 VOOR HET EERST DOOR MEXICAANSE MONARCHISTEN BENADERD MET HET VOORSTEL OM KEIZER VAN MEXICO TE WORDEN. AANVANKELIJK WEIGERDE HIJ EN GING OP AVONTUUR IN EEN BOTANISCHE EXPEDITIE NAAR DE BRAZILIAANSE REGENWouden. IN 1863 AANVAARDDE HIJ ECHTER ONDER DRUK VAN NAPOLEON III ALSNOG DE KROON. GENERAAL ÉLIE-FRÉDÉRIC FOREY HAD MEXICO-STAD VEROVERD EN DE BEVOLKING HAD ZICH IN EEN REFERENDUM UITGESPROKEN VÓÓR INVOERING VAN DE MONARCHIE - OFFICIEEL ALTHANS. HET REFERENDUM WAS GEHOUDEN TOEN DE FRANSE TROEPEN DE STAD NOG BEZETTEN EN HET IS DUS TWIJFELACHTIG OF DE PROCEDURE EERLIJK IS VERLOPEN. FRANS JOZEF WAS BOOS OVER MAXIMILIAANS TROONSBESTIJGING EN DWONG ZIJN BROER AFSTAND TE DOEN VAN ZIJN RECHTEN OP DE OOSTENRIJKSE TROON.

KEIZER VAN MEXICO

MAXIMILIAAN KWAM OP 28 MEI 1864 AAN IN VERA CRUZ. DE MEXICAANSE LIBERALEN ONDER PRESIDENT BENITO JUÁREZ WEIGERDEN ECHTER HEM TE ERKENNEN. DE REPUBLIKEINEN VOERDEN CONTINU OORLOG MET DE FRANSE TROEPEN. DE KEIZER EN DE KEIZERIN INSTALLEERDEN ZICH OP DE CHAPULTEPEC, EEN HEUVEL BUITEN MEXICO-STAD WAAR DE AZTEEKSE KEIZERS VERBLEVEN EN LATER EEN MILITAIRE ACADEMIE WAS GEVESTIGD. HIJ BEVAL DAT ER EEN BREDE LAAN MOEST KOMEN VAN HET STADSCENTRUM NAAR ZIJN PALEIS. OORSPRONKELIJK HEETTE DEZE LAAN VAN DE KEIZER, MAAR TEGENWOORDIG PASEO DE LA REFORMA (LAAN VAN DE HERVORMING) - GENOEMD NAAR DE LIBERALE HERVORMINGEN VAN PRESIDENT BENITO JUÁREZ.

MAXIMILIAAN EN CHARLOTTE HADDEN GEEN KINDEREN. ZE ADOPTEERDEN DAAROM TWEE KLEINZOONS VAN DE VORIGE MEXICAANSE KEIZER AGUSTÍN DE ITURBIDE, DE NEVEN AGUSTÍN DE ITURBIDE Y GREEN EN SALVADOR DE ITURBIDE Y DE MARZÁN. AGUSTÍN ZOU DE TROONOPVOLGER WORDEN EN KREEG DE TITEL ZIJNE HOOGHEID DE PRINS VAN ITURBIDE.

TOT ONVREDE VAN ZIJN CONSERVATIEVE MEDESTANDERS STEUNDE MAXIMILIAAN VERSCHILLENDE LIBERALE HERVORMINGEN VAN DE REGERING-JUÁREZ, ZOALS LANDHERVORMINGEN, GODSDIENSTVRIJHEID EN UITBREIDING VAN HET STEMRECHT. DE KEIZER BOOD JUÁREZ AANVANKELIJK AMNESTIE AAN ALS HIJ TROUW ZOU ZWEREN AAN DE KROON, WAT HIJ WEIGERDE. DAARNA BEVAL MAXIMILIAAN DAT ALLE GEVANGENENOMEN VOLGELINGEN VAN JUÁREZ ZOULDEN WORDEN DOODGESCHOTEN. DEZE TACTISCHE FOUT VERGROOTTE ALLEEN MAAR DE AANHANG VAN DE OPPOSITIE.

NA DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG BEGONNEN DE VERENIGDE STATEN DE REPUBLIKEINEN VAN WAPENS TE VOORZIEN. IN 1866 WAS HET WEL DUIDELIJK DAT MAXIMILIAAN HET NIET LANG MEER ZOU VOLHOUDEN. NAAR AANLEIDING VAN HET GROEIENDE MEXICAANSE VERZET EN DE AMERIKAANSE MONROEDOCTRINE TROK NAPOLEON III IN DAT JAAR ZIJN TROEPEN UIT MEXICO TERUG. KEIZERIN CHARLOTTE REISDE AF NAAR EUROPA OM IN PARIJS, WENEN EN BIJ DE PAUS IN ROME STEUN TE ZOEKEN VOOR HET BEWIND VAN HAAR ECHTGENOOT. DIT LUKTE HAAR NIET EN ZE RAAKTE IN EEN DIEPE EMOTIONELE CRISIS. ZE ZOU NOOIT MEER NAAR MEXICO TERUGKEREN.

FOTO MET KEIZERIN CHARLOTTE

NAPOLEON III DRONG ER BIJ MAXIMILIAAN OP AAN ZICH UIT MEXICO TERUG TE TREKKEN, MAAR HIJ WEIGERDE ZIJN VOLGELINGEN TE VERLATEN. IN FEBRUARI 1867 TROK HIJ ZICH TERUG NAAR SANTIAGO DE QUERÉTARO WAAR HIJ WEKENLANG WERD BELEGERD. OP 11 MEI TRACHTTE HIJ TE VLUCHTEN, MAAR WERD ONDSCHIEPT EN DOOR DE KRIJGSRAAD TER DOOD VEROORDEELD. VELE EUROPESE MONARCHEN EN ANDERE PROMINENTEN (ONDER WIE VICTOR HUGO EN GIUSEPPE GARIBALDI) ZONDEN BRIEVEN MET HET VERZOEK MAXIMILIAANS LEVEN TE SPAREN. JUÁREZ WEIGERDE ECHTER HET OORDEEL TE HERROEPEN, DAAR HIJ VAN MENING WAS DAT HET NOODZAKELIJK WAS TE LATEN BLIJKEN DAT MEXICO GEEN DOOR EEN VREEMDE MOGENDHEID OPGELEGDE REGERING AANVAARDE.

MAXIMILIAAN WERD OP 19 JUNI 1867 SAMEN MET ZIJN GENERAALS MIGUEL MIRAMÓN EN TOMÁS MEJÍA DOOR EEN VUURPELTON TER DOOD GEBRACHT. HIJ WERD HET JAAR DAAROP BEGRAVEN IN DE KEIZERLIJKE TOMBE IN DE KAPUZINERGRUFT TE WENEN. EX-KEIZERIN CHARLOTTE TROK ZICH IN EENZAAMHEID TERUG OP HET KASTEEL MIRAMAR BIJ TRIËST EN LATER OP HET KASTEEL VAN BOECHOUT IN HET BELGISCHE MEISE. DAAR STIERF ZE 60 JAAR LATER OP 19 JANUARI 1927.

JULI

1 - IN DE BRITISH NORTH AMERICA ACT WORDT HET DOMINION CANADA IN HET LEVEN GEROEPEN.

9 - IN GLASGOW WORDT QUEEN'S PARK FC OPRICHT, DE OUDSTE NOG BESTAANDE BRITSE VOETBALCLUB IN DE LEAGUE.

18 - DE REGERING OVER HET VORSTENDOM WALDECK-PYRMONT GAAT BIJ HET AKZESSIONSVERTRAG OVER OP PRUISEN.

19 - OPRICHTING BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN DE NEDERLANDSCHE VEREENIGING TOT HET VERLEENEN VAN HULP AAN ZIEKE EN GEWONDE KRIJGSLIEDEN IN TIJD VAN OORLOG

25 - KARL MARX VOLTOOIT HET EERSTE DEEL VAN HET KAPITAAL.

SEPTEMBER

1 - INWIJDING VAN DE BASILIEK VAN ONZE-LIEVE-VROUW VAN DADIZELE.

9 - GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG IS NIET LANGER EEN DEELSTAAT VAN DE NOORD-DUITSE BOND EN WORDT ONAFHANKELIJK, MET DE NEDERLANDSE KONING ALS GROOTHERTOG.

15 - OPENING VAN DE GALLERIA VITTORIO EMANUELE IN MILAAN.

OKTOBER

18 - DE VERENIGDE STATEN KOPEN ALASKA VAN RUSLAND (ALASKA PURCHASE)

AANKOOP VAN ALASKA (1867)

DE AANKOOP VAN ALASKA VOND PLAATS OP 30 MAART 1867. HIERBIJ WERD HET GEBIED, DAT NU DE STAAT ALASKA OMTVAT, DOOR HET KEIZERRIJK RUSLAND VERKOCHT AAN DE VERENIGDE STATEN. HET VERKOOPBEDRAG WAS 7,2 MILJOEN DOLLAR (NU IS DE WAARDE VAN DAT BEDRAG ONGEVEER 110 MILJOEN).

VOORDAT DE AANKOOP PLAATSVOND WAS ALASKA EEN RUSSISCHE KOLONIE ONDER DE NAAM RUSSISCH-AMERIKA. ROND 1860 WOONDEN ER ZO'N 3000 RUSSEN IN HET GEBIED DIE GROTENDEELS VAN DE BONTHANDEL LEEFDEN. ER WAREN IN TOTAAL 23 HANDELSPOSTEN. DE KOLONIE WAS ECHTER SLECHT TE VERDEDIGEN EN DE ANGST BESTOND DAT HET GEBIED UITEINDELIJK INGENOMEN ZOU WORDEN DOOR HET VERENIGD KONINKRIJK DAT IN DIE TIJD OOK CANADA BEZAT. DAARNAAST WAS HET RUSSISCHE RIJK OOK NOG IN GELDNOD. OM DEZE REDEN GAF TSAAR ALEXANDER DE TWEDE AAN ZIJN DIPLOMAAT EDUARD DE STOECKL OPDRACHT MET DE VERENIGDE STATEN TE GAAN ONDERHANDELEN OVER DE VERKOOP VAN HET GEBIED. DE AMERIKAANSE PRESIDENT ANDREW JOHNSON STUURDE ZIJN MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN WILLIAM SEWARD EROPUIT OM OVER DE AANKOOP TE ONDERHANDELEN. OP 30 MAART OM 10 UUR 'S OCHTENDS WERD DE KOOP GESLOTEN.

IN DE VERENIGDE STATEN WAS ENIGE SCEPSIS OVER DE AANKOOP. VELEN ZAGEN HET NUT NIET VAN HET WOESTE, ONBEGAANBARE GEBIED. OOK DE HOOGTE VAN HET BEDRAG WERD PAS EEN JAAR LATER DOOR HET HUIS VAN AFGEVAARDIGDEN GOEDGEKEURD.

OP 18 OKTOBER 1867 WERD HET GEBIED OVERGEDRAGEN AAN DE VERENIGDE STATEN.

18 - IN HET NIEUWE AMSTERDAMSE RIJ- EN WANDELPARK WORDT EEN STANDBEELD ONTHULD VAN DE DICHTER JOOST VAN DEN VONDEL.

NOVEMBER

5 - DE FRANSE LEGERS EN DE PAUSELIJKE ZOEAVEN VERSLAAN GARIBALDI TE MENTANA.

6 - AFVAART VAN DE EXPEDITIE NAAR DE WESTKUST VAN GUINEA.

6 - OPRICHTING VAN DE NATIONAL SOCIETY FOR WOMEN'S SUFFRAGE DOOR LYDIA BECKER.

23 - DE MANCHESTER MARTELAREN, DIE DOOR DE OVERVAL OP EEN GEVANGENENTRANSPORT TWEE IERSE OPSTANDELINGEN HEBBEN HELPEN ONTSNAPPEN, WORDEN OPGEHANGEN.

DECEMBER

16 - OPRICHTING WERKTUIGBOUWKUNDIGE STUDIEVERENIGING GEZELSHAP LEEGHWATER, DAARMEE DE OUDSTE NOG BESTAANDE STUDIEVERENIGING VAN NEDERLAND.

ZONDER DATUM

DE SERVISCH KONING MILAN OBRENOVIĆ VERDRIJFT DE TURKEN DEFINITIEF UIT ZIJN LAND MET BEHULP VAN OOSTENRIJK-HONGARIJE.

DE BRITSE JOURNALIST WALTER BAGEHOT (ZIE AFBEELDING) FORMULEERT IN EEN BUNDEL ESSAYS DE DRIE RECHTEN VAN DE KONING IN EEN PARLEMENTAIRE DEMOCRATIE: HET RECHT OM TE WORDEN GEÏNFORMEERD, HET RECHT OM AAN TE MOEDIGEN EN HET RECHT OM TE WAARSCHUWEN.

DE PARIJSE TUINMAN JOSEPH MONIER KRIJGT PATENT OP GEWAPEND BETON.

DE EERSTE WOLF-RAYETSTER WORDT ONTDEKT DOOR CHARLES WOLF EN GEORGES RAYET.

DE SCHRIJFMACHINE WORDT UITGEVONDEN DOOR CHRISTOPHER LATHAM SHOLES, CARLOS GLIDDEN EN SAMUEL W. SOULE IN EEN WERKPLAATS IN MILWAUKEE. ZIJ VERKOPEN HUN PATENT AAN REMINGTON.

1868

GEBEURTENISSEN

JANUARI

1 - DE SPOORLIJN BOXTEL-VUGHT WORDT IN GEBRUIK GENOMEN.

3 - IN JAPAN VINDT DE MEIJI-RESTAURATIE PLAATS. HET SHOGUNAAFT WORDT BEËINDIGD, DE KEIZER KOMT WEER AAN DE MACHT, EN EEN PERIODE VAN VERNIEUWING WORDT INGELUID.

8 - DE SHOGUN VAN JAPAN VERKLAART DE RESTAURATIE VAN DE KEIZER ILLEGAAL EN BEGINT EEN MILITAIRE CAMPAGNE TEGEN KYOTO. DIT IS HET BEGIN VAN DE BOSHIN-OORLOG.

HET NIEUWE STATION PEPERGA OP DE SPOORLIJN ARNHEM-LEEWARDEN WORDT IN GEBRUIK GENOMEN. HET DIENT VOORAL VOOR DE AFVOER VAN ROTAN MEUBELN UIT NOORDWOLDE.

FEBRUARI

27 - DE BRITSE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN BENJAMIN DISRAELI VOLGT LORD DERBY OP ALS PREMIER.

MEI

31 - DE EERSTE WIELERWEDSTRIJD VINDT PLAATS IN HET PARK VAN SAINT-CLOUD, BIJ PARIJS. DE AFSTAND BEDRAAGT 1200 METER, EN DE WEDSTRIJD WORDT GEWONNEN DOOR DE BRIT JAMES MOORE. HIJ RIJDT DE WEDSTRIJD OP EEN FIETS MET RUBBEREN BANDEN.

JUNI

IN MECHANICS' INSTITUTE IN MANCHESTER WORDT HET EERSTE TRADE UNIONS CONGRESS GEHOUDEN.

EEN EXTREEM HETE ZOMER TREFT DELEN VAN WEST-EUROPA EN ER HEERST GROTE DROOGTE. IN UTRECHT VALT ER 180 MILLIMETER REGEN TEGENOVER 375 MILLIMETER NORMAAL. DE ZOMER VOLGT OP EEN PERIODE VAN MATIGE ZOMERS. MET 18,4 GRADEN GEMIDDELD WAS DE ZOMER VAN 1868 EEN VAN DE WARMSTE EN DROOGSTE ZOMERS VAN DE LAATSTE DRIEHONDERD JAAR.

4 - BEËDIGING IN NEDERLAND VAN HET LIBERALE KABINET-VAN BOSSE-FOCK.

4 - DE BELGISCHE FRIETBAKKER MADAME FRITZ KONDIGT IN DE BREDASCHE COURANT AAN, DAT ZIJ OP DE BREDASE KERMIS PATAT FRIET ZAL VERKOPEN. VOOR ZOVER BEKEND INTRODUCEERT ZIJ DAARMEE DE GEFRITUURDE AARDAPPELREEPJES IN NEDERLAND.

4 - BIJ DE STEENGROEVE VAN QUENAST VINDT EEN ZWARE EXPLOSIE PLAATS, WANNEER EEN WAGEN MET 1800 POND NITROGLYCERINE UIT DUITSLAND ARRIVEERT. ER VALLEN 10 DODEN.

JULI

1 - VOOR HET EERST RIJDT EEN TREIN OVER DE NIEUWE KREEKRADAM NAAR GOES. DAARMEE IS ZUID-BEVELAND EEN SCHIEREILAND GEWORDEN.

2 - EERSTE UITGAVE VAN DE FRANSE KRANT LE RÉVEIL.

4 - DE AMERIKAANSE PRESIDENT ANDREW JOHNSON GEEFT EEN GENERAAL PARDON AAN HET OFFICIERSCORPS VAN DE VOORMALIGE GECONFEDEREERDE STATEN VAN AMERIKA.

9 - GOEDKEURING VAN HET VEERTIENDE AMENDEMENT VAN DE GRONDWET VAN DE VERENIGDE STATEN. DIT VERPLICHT DE AANGESLOTEN STATEN OM HUN INWONERS GELIJKE BESCHERMING DOOR DE WET TE BIJEN. ELKEEN GEBOREN OP AMERIKAANS GRONDGEBIED KRIJGT HET STAATSBURGERSCHAP.

22 - DE NEDERLANDSE BISSCHOPPEN PUBLICEREN EEN HERDERLIJK SCHRIJVEN OVER HET ONDERWIJS. ZE STELLEN DAT HET OPENBAAR ONDERWIJS "MET DEN DAG VOOR DE KATHOLIEKE JEUGD MEER EN MEER ONBRUIKBAAR, UITERST GEVAARLIJK DREIGT TE WORDEN." ZE DRAGEN DE GEESTELIJKHEID OP OM IN HUN PAROCHIES AL HET MOGELIJKE TE DOEN OM TOT DE OPRICHTING VAN EIGEN SCHOLEN TE KOMEN.

AUGUSTUS

18 - ONTDEKKING VAN HET ELEMENT HELIUM DOOR DE FRANSMAN PIERRE JANSSEN EN DE ENGELSMAN NORMAN LOCKYER, ONAFHANKELIJK VAN ELKAAR. BEIDEN BESTUDEREN HET LICHT VAN DE ZON TIJDENS EEN ZONSVERDUISTERING DIE DAG, EN ZIEN MET EEN SPECTROSCOOP EEN EMISSIELIJN VAN EEN TOT DAN TOE ONBEKEND ELEMENT.

OKTOBER

1 - BEGIN VAN DE REGERING VAN KONING CHULANGKORN VAN SIAM.

16 - OPRICHTING VAN DE TROEPENMACHT IN SURINAME EN DE TROEPENMACHT OP CURAÇAO.

31 - OP HET HOOGTEPUNT VAN HET DE VLETTEROPROER IN ROTTERDAM WORDT DE POPULAIRE JACOB DE VLETTER DOOR DE POLITIE GEARRESTEERD. HIJ ZAL TIEN JAAR OPSLUITING KRIJGEN.

VLETTEROPROER (1868)

ROTTERDAM, 1 NOVEMBER.

DE ONGEREGELDHEDEN, DIE SEDERT EENIGE DAGEN HIER TER STEDE HEBBEN PLAATS GEHAD, HEBBEN GISTEREN AVOND EN NACHT EEN ZEER ERNSTIG KARAKTER AANGENOMEN. IN ONZE OCHTEND-EDITIE VAN HEDEN HEBBEN WY DAAROMTRENT REEDS VOORLOOPIG MET EEN ENKEL WOORD MELDING GEMAAKT, VOOR ZOOVER DE TOESTAND BIJ HET TER PERSE GAAN DER COURANT ZICH LIET AANZIEN. THANS ZIJN WIJ IN STAAT DIENAANGAANDE HET EEN EN ANDER NADER MEDE TE DEELEN."

TOT OMSTREEKS ACHT URE WAS HET NOG OVERAL TAMELIJK RUSTIG, DOCH OP DAT UUR BEGON ER LANGS DE HOOGSTRAAT WEER EEN OPLOOP, DIE WELDRA IN VERSCHILLENDE ANDERE STRATEN GEVOLGD WERD DOOR ZAMENSOHOLINGEN, WAARBIJ ONDER UITBUNDIG GETIER ONOPHOUDELIJK DE POLITIE OP ALLERLEI WIJZE WERD UITGETART. HET RUMOER NAM DAAROP GESTADIG MEER EN MEER TOE, TEN GEVOLGE WAARVAN ONDERSCHIEDENE INGEZETENEN, UIT VREES DAT HET VOLK HUNNE HUIZEN ZOU BINNENDRINGEN, HUNNE WINKELS SLOTEN DE HEEREN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS MET DEN SECRETARIS DER GEMEENTE VERTOONDEN ZICH OP VERSCHILLENDE PLAATSEN, OM HET VOLK TOT RUST AAN TE MANEN, DOCH HET TUMULT HAD SPOEDIG ZULK EENE UITGEBREIDHEID VERKREGEN, DAT DIE AANMANING IN HET GEWOEL DER MASSA VERLOREN GING.

LATER IN DEN AVOND OONCENTREERDE ZICH HET RUMOER MEER BEPAALDELIJK NAAR DE ZIJDE DER KAASMARKT, ALWAAR TEN LAATSTE, ONDER EEN OORVERDOOVEND GESCHREEUW, EEN AANVAL WERD GEDAAN OP HET POLITIE-BUREAU EN HET STADHUIS. DIT BEGON MET HET WERPEN VAN STEENEN, DIE HIER EN DAAR UIT DE STRAAT OPGEBROKEN, NAAR DE RAMEN VAN HET BUREAU GESLINGERD WERDEN. DE ALDAAR AANWEZIGE POLITIE SCHEEN AANVANKELIJK DAARIN NOG GEEN AANLEIDING TE VINDEN OM VAN SCHERP GEBRUIK TE MAKEN, MAAR WEERDE ZICH SLECHTS MET HET PLAT DER SABELS, WAAROP HET VOLK, BLIJKBAAR IN DEN WAAN DAT DE POLITIE NIET MET HET SCHERP DER SABELS DURFDE WERKEN, MET ALLE KRACHT OP HET GEBOUW AANDRONG. DE AGENTEN MAAKTEN DAAROP GEBRUIK VAN ALLE WAPENS, DIE ZIJ TER HUNNER BESCHIKKING GEREED HADDEN, EN BRAGTEN HET DOOR EENE VEREENIGDE CHARGE ZOOVER, DAT DE GEHEELE MARKT IN ECU OOGENBLIK ALS 'T WARE WAS SCHOONGEVEEGD. TOEN EVENWEL BRAK HET RUMOER EENSKLAPS ZOOVEEL TE HEVIGER UIT. MEN KON IN WAARHEID ZEGGEN DAT HET STEENEN REGENDE, ZELFS ZÓÓ DAT DE AGENTEN GENOODZAAKT WAREN ZICH NAAR HET GEBOUW TERUG TE TREKKEN, TERWIJL VELEN HUNNER DOOR DE STEENEN VERWOND WERDEN. DE MENIGTE DAAROP STEEDS VOORWAARTS DRINGENDE, WAS WELDRA HET GEBOUW BINNENGEKOMEN EN MAAKTE ALDAAR AANSTALTEN OM HET BUREAU IN BRAND TE STEKEN, HETGEEN OOK AANVANKELIJK GELUKTE, VOORAL TOEN EENIGE PERSONEN EENE KIST MET STROO AANBRAGTEN, OM DE VLAM DADELIJK TE KUNNEN AANWAKKEREN. DE POLITIE, GEHEEL OPGESLOTEN, GEEN MIDDEL MEER ZIENDE OM HET VERDER INDRINGEN TE KEER TE GAAN EN HET LEVEN ZOO DUUR MOGELIJK WILLENDE VERKOOPEN, NAM DE WIJK NAAR HET BOVENSTE GEDEELTE VAN HET GEBOUW, VANWAAR ZIJ DE MENIGTE, DOORHET NEDERWERPEN VAN DAKPANNEN EN ANDERE HARDE VOORWERPEN, VAN HET GEBOUW TRACHTTE AF TE HOUDEN. NOG ZOU DIT WELLIKT NIET GELUKT ZIJN, ZOO ER NIET VAN HET DERDE KWARTIER (BUREAU GOUDSCHE WEG) EENE VERSTERKING VAN 48 MAN WAS KONEN OPDAGEN, DIE ONDER KOMMANDO VAN TWEE INSPECTEURS, LANGS DE LOMBARDSTRAAT ONVERWACHTS DE MENIGTE IN DEN RUG AANVIEL. DE IN HET BUREAU AANWEZIGE AGENTEN DEDEN DAAROP MET DE AANGEKOMEN EN VEREENIGD EEN UITVAL, WAARDOOR MEN HET ZOO VER BRAGT, DAT DE VOLKSMASSA VANDAAR WERD VERWIJDERD. DOCH HIERMEDE WAS HET NIET AFGEDAAN, WANT NU VEREENIGDE HET VOLK ALLE KRACHTEN OM DEN INMIDDELS AANGEVANGEN AANVAL OP HET RAADHUIS VOORT TE ZETTEN MET HET GEVOLG DAT ALDAAR WELDRA AL DE GLASRUITEN VERNIELD EN IN DE BENEDENVERDIEPING DE GORDIJNEN AFGESCHEURD WAREN, TERWIJL ECHTER ALLE POGINGEN OM DOOR DE DEUREN OF RAMEN NAAR BINNEN TE STORMEN, AANVANKELIJK MISLUKTEN.

DE AGENT DIE ALDAAR BINNEN HET GEBOUWDE VASTE WACHT HEEFT ZICH NAAR HET POLITIEBUREAU WILLENDE BEGEVEN, HOOPTE ZICH DOOR VERKLEEDING ONKENBAAR TE MAKEN, DOCH HAD IN DE HAAST NIET GEMERKT DAT EEN GEDEELTE VAN ZIJN SABEL VAN ONDER UIT ZIJN JAS ZIGTBAAR WAS, TEN GEVOLGE WAARVAN HIJ DAN OOK AIS AGENT HERKEND EN DEERLIJK MISHANDELD WERD. TERWIJL INMIDDELS, TOT EEN SEIN VOOR DE POLITIE, DE KLOK OP HET RAADHUIS WERD GELUID, WERD DOOR EENIGEN UIT HET VOLK DE LANTAARNPAAL OP DEN HOEK DER HOOGSTRAAT UITGEBROKEN, OM DAARMEDE OP DE RAMEN TE RAMMEIJEN.

DAAROP GELUKTE HET EINDELIJK EEN DER AANVALLERS OM HET ALDAAR AANWEZIG KANTOOR BINNEN TE KLIMMEN EN DAT LOKAAL IN BRAND TE STEKEN. DOCH JUUST DAARMEDE BEZIG ZIJNDE, WERD HIJ DOOR EEN AGENT GEGRÉPEN. HIERBIJ ONTSTOND EENE WORSTELING, WAARBIJ DE AGENT WEL AAN DE HAND WERD GEWOND, DOCH DEN DADER ZOO STEVIG VASTHIELD, DAT DEZE WELDRA, MET HULP VAN ANDEREN, MET DE NOG NIET GEBLUSCHTE PAPIEREN IN DE VUIST IN ARREST WERD GEBRAGT. DE ONTSTANE BRAND WERD ONDERWIJL , EVEN ALS IN HET BUREAU AAN KAASMARKT, NOG TIJDIG GEBLUSCHT, VOOR HET OVERIGE HAD DE POLITIE NOG SLECHTS ZOOVEEL MOGELIJK HET AANHOUDEND WERPEN VAN STEENEN TE KEER TE GAAN. DIT BLEEF EVENWEL MET HET NOG OVERIG TUMULT TOT RUIM DRIE URE AANHOUDEN, WAARNA DE MENIGTE LANGZAMERHAND AFTROK. OP VERSCHILLENDE ANDERE PLAATSEN IN DE STAD ZIJN MEDE DE LANTAARNS HET MIKPUNT DER STEENEN GEWEEST, TERWIJL BIJ VELE PARTICULIEREN , VOORAL IN DEN OMTREK VAN HET STADHUIS, DE RUITEN VERBRIJZELD WERDEN. DIT WAS EVENZEER HET GEVAL MET ENKELE RAMEN VAN HET MUSEUM BOYMANS, ALWAAR EEN VIJFTIGTAL AGENTEN GEPOSTEERD STOND, DIE MEDE HERHAALDELIJK EENE CHARGE VAM DE MENIGTE BEDDEN AF TE SLAAN, WAARBIJ HET VOORNAMELIJK GEMUNT WAS OP HET BUREAU VIN HET EERSTE KWARTIER IN DE PAUWENSTEEG. OP HET BUREAU VAN HET DERDE KWARTIER WERD OMSTREEKS DENZELFDEN TIJD TWEEMAAL ACHTEREEN EEN AANVAL GEDAAN, DOCH MET GOED GEVOLG AFGESLAGEN. HET BUREAU AAN DEN GOUDSCHEN WEG BLEEF INSGELIJKS NIET VRIJ, DOCH OOK DAAR WAS HET BETREKKELIJK SPOEDIG AFGELOPEN. LANGS DE HOOGSTRAAT, DEN GOUDSCHEN WEG, HET HANG EN ANDERE STRATEN WERDEN INSGELIJKS RUITEN INGEGOOD.

OOK VOOR HET BUREAU ONZER COURANT STOND TEN 9 URE EENE VOLKSMENIGTE VERZAMELD, DIE MET BEDREIGINGEN ER OP AANDRONG, DAT EENE DOOR DEN HEER JACOB DE VLETTER INGEZONDEN, DOCH DOOR ONS GEWEIGERDE ADVERTENTIE GEPLAATST ZOU WORDEN, WAARAAN EVENWEL NIET VOLDAAN IS. DAAR ER INMIDDELS NAAR 'S GRAVENHAGE OM MILITAIRE HULP Geseind WAS, ARRIVEERDE ALHIER HEDEN MORGEN TEN HALF 5 URE EEN ESCADRON HUZAREN, TEN 8 URE GEVOLGD DOOR EEN BATAILLON EN DES NAMIDDAGS NOG DOOR EEN TWEDE BATAILLON GRENADIERS EN JAGERS. DADELIIK WERDEN ER ALSTOEN PIKETTEN UITGEZET BIJ DE STADHUISSTEEG EN OP ANDERE PUNTEN MILITAIRE POSTEN GESTELD, WAARBIJ TEVENS REGELING WERD GEMAAKT TOT HET PATROUILLEREN, TERWIJL VERDER ALLES ZOODANIG WERD GESCHIKT, DAT OFSCHOON DE MILITAIRE MAGT, TER GEZAMENLIJKE STERKTE VAN RUIM 700 MAN, DOOR DE STAD VERSPREID WAS, ER EVENWEL IEDER OOGENBLIK IN GEVAL VAN NOOD NAAR ALLE KANTEN VERSTERKING KON WORDEN VERSCHAFT. TEVENS WERDEN DE NOODIGE SCHIKKINGEN GEMAAKT, OM WANNEER HET NOODIG MOGT ZIJN, NOG MILITAIRES UIT DELFT, GOUDA EN ANDERE OMLIGGENDE GARNIZOENSPLAATSEN TE VERKRIJGEN. HET BRANDPIKET DER SCHUTTERIJ ONDER DE WAPENS ZIJNDE, WERD GEDÉSIGNÉERD TOT WACHTHOUDEN BIJ HET RAADHUIS GEDURENDE DEN GEHEELEN NACHT EN VERDER WERDEN NOG ANDERE MAATREGELEN GENOMEN, OM ZOOVEEL MOGELIJK WANORDELIJKHEDEN TE BELETEN. IN DEN VOORMIDDAG WAREN UIT 'S HAGE DE COMMISSARIS DES KONING- EN DE PROCUREUR-GENERAAL AANGEKOMEN, DIE DAAROP MET DEN GENERAAL-MAJOOR VAN WICKEVOORT CROMMELIN EN HET COLLEGIE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS TEN RAADHUIZE EENE LANGDURIGE CONFERENTIE HEBBEN GEHOUDEN.

IN DEN NAMIDDAG ZAG MEN VOORTS OVERAL BILLETTEN AANGEPLAKT, UITGAANDE VAN HET CORPS ROTTERDAMSCH VRIJWILLIGERS, INHOUDENDE EENE UITNOODIGING AAN DE MANSCHAPPEN, OM TEN 7 URE, IN UNIFORM, TOT EENE BUITENGEWONE VERGADERING IN DE KAZERNE AAN DE OOSTPOORT BIJEN TE KOMEN.

BEKENDMAKING.

De BURGEMEESTER van *ROTTERDAM*,
Gezien de verordening, heden door hem afgekondigd,
tot het verbieden van zamenscholingen en volksoptogten;
Gezien art. 187 der gemeentewet;
Bepaalt:

Art. 1.

Iedere vereeniging op den openbaren weg van meer dan vijf personen zal als verboden zamenschooling worden beschouwd.

Art. 2.

Deze bepaling treedt in werking *onmiddellijk* na de afkondiging.

En is hiervan afkondiging geschied waar het behoort, heden den 1 November 1868.

De Burgemeester voornoemd,
VAN VOLLENHOVEN.

AAN DIE OPROEPING WERD IJERIG VOLDAAN, MET HET GEVOLG DAT ALDAAR EENE AFDEELING VAN 90 MAN WERD GEFORMEERD, OM GEDURENDE DEN AVOND EN NACHT RONDOM HET HUIS VAAN DEN HEER BURGEMEESTER DE WACHT TE HOUDEN. ONMIDDELIJK TROKKEN DAAROP DE MANSCHAPPEN NAAR DE WESTERHAVEN, ALWAAR IN DEN OMTREK VIER POSTEN WERDEN UITGEZET EN VERDER DE WACHT WERD BETROKKEN. IN DE LOOP VAN DEN DAG WERDEN VERVOLGENS DE WAARSCHUWING EN DE BEKENDMAKING GEPUBLICEERD, KRACHTENS WELKE LAATSTE HET BIJEENZIJN VAN VIJF PERSONEN OP DE OPENBARE STRAAT ALS VERBODEN ZAMENSCHOOLING WORDT AANGEMERKT EN DIE DE LEZERS OVERIGENS AAN HET HOOFD DEZER COURANT VERMELD VINDEN. OFSCHOON ER AANVANKELIJK VREES BESTOND VOOR NIEUWE WANORDELIJKHEDEN MET DEN AVOND, IS HET EVENWEL TOT OP HET OOGENBLIK DAT DEZE COURANT TER PERSE GAAT (1 URE) OVERAL RUSTIG GEBLEVEN. ZELFS WAS HET OP DE STRATEN STILLER DAN OP ANDERE ZONDAGEN. OP DE KAASMARKT WAS DE PASSAGE AFGESLOTEN EN HET GEHEELE TERREIN BEZET MET CAVALERIE EN GRENADIERS, GEREED OM OP HET EERSTE ALARM BIJ DE HAND TO ZIJN.

DE JUSTITIE HEEFT IN HET VOORGEVALLENE AANLEIDING GEVONDEN OM LAST TE GEVEN TOT DE ARRESTATIE VAN GENOEMDEN PRACTIZIJN JACOB DE VLETTER, DIE DAN OOK DES NAMIDDAGS UIT ZIJNE WONING GEHAALD EN ONDER MILITAIR ESCORTE NAAR DE GEVANGENIS OP DE KORTE HOOGSTRAAT WERD OVERGEBRAGT. IN DEN LOOP VAN DEN NACHT EN VOORMIDDAG ZIJN NOG RUIM EEN HONDERDTAL EN OOK DES AVONDS NOG EENIGE PERSONEN GEARRESTEERD, WAARVAN, NAAR HET ZICH LAAT AANZIEN, 32 AAN DE JUSTITIE ZULLEN WORDEN OVERGELEVERD. EEN TWAALFTAL AGENTEN ZIJN GEWOND, WAARVAN ÉÉN TEN GEVOLGE VAN EEN PISTOOLSCHOT, DOORDIEN ER WEDERZIJD DOOR DE POLITIE EN DE AANVALLERS HIER EN DAAR SCHOTEN ZIJN GEWISSELD. IN HET ZIEKENHUIS AAN DEN COOLSINGEL ZIJN DES NACHTS 8 PERSONEN EN HEDEN MORGEN 1 GEWOND INGEBRAGT, WAARVAN ER ZES HEDEN HUISWAARTS ZIJN GEKEERD. GEEN HUNNER HAD EENE BELANGRIJKE KWETSUUR. DAARENTEGEN ZIJN VELE ANDEREN IN MEERDERE MATE GEWOND GERAAKT. MEN SPREEKT OOK VAN DOODEN, DOCH HIEROMTRENT IS ONS NOG NIETS MET EENIGE ZEKERHEID GEBLEKEN. DE HUZAREN ZIJN BIJ PARTICULIEREN INGEKWARTIERD, TERWIJL AAN BET EENE BATAILLON GRENADIERS EN JAGERS IN HET OUDE-MANNENHUIS EN AAN HET ANDERE IN HET BEURSGEBOUW EEN VERBLIJF IS AANGEWEEZEN. ONMIDDELIJK DES MORGENS IS MEN AAN HET WERK GEGAAN MET HET HERSTELLEN DER SCHADE AAN DE OPENBARE GEBOUWEN, WAARTOE DOOR SOMMIGE INGEZETENEN WELWILLEND BIJSTAND WERD AANGEBODEN.

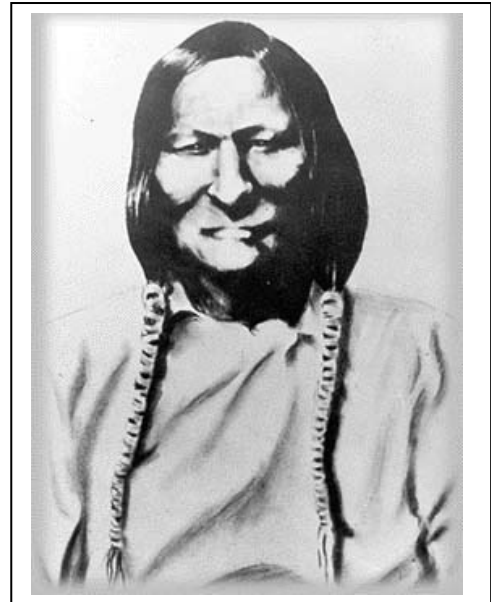
MET INNIG LEEDWEZEN GEVEN WIJ DIT VERSLAG DER IN ONZE STAD PLAATS GEGREPEN ONGEREGELDHEDEN, WELKE WIJ HOPEN DAT THANS VOOR GOED GEËINDIGD ZULLEN ZIJN. HET IS ONBEGRIJPELIJK, HOE ONZE ANDERS ZÓÓ RUSTIGE BEVOLKING ZICH DOOR ENKELEN ZÓÓ ZEER HEEFT KUNNEN LATEN VERLEIDEN. WIJ TWIJFELN ER NIET AAN DAT DE LIEFDE TOT ORDE, DIE HIER TER STE. DE STEEDS HEEFT GEHEERSCHT, REEDS RUST EN KALMTE IN DE GEMOEDEREN HEEFT DOEN TERUGKEEREN. VAN ALLE ZIJDEN HOOREN WIJ DEN MOESTEN LOF AAN DE POLITIE TOEZWAAIJEN VOOR HARE KALME EN BEZADIGDE HOUDING. DE BEVOLKING BEGRIJPE, DAT DE POLITIE STREKT TOT DE BEVEILIGING VAN ALLEN EN DAT VOORAL DE GOEDGEZINDEN HAAR MET KRACHT BEHOOREN TE ONDERSTEUNEN. DIE STEUN MOET HAAR HET ZEDELIIK OVERWIGT GEVEN, ZONDER HETWELK ZIJ NIET IN HET ALGEMEEN BELANG KAN WERKZAAM ZIJN: EEN IEDER VERVOLGE RUSTIG ZIJNE GEWONE WERKZAAMHEDEN EN MOGE DE ORDE, IN ONS MIDDEN TERUGGEKEERD, NIMMER WEDER VERSTOORD WORDEN. WIJ MOETEN TOONEN, DAT WIJ GEBLEVEN ZIJN, WAT WIJ ALTIJD WAREN, EENE RUSTIGE EN VREDELIEVENDE BURGERIJ.

NIEUWE ROTERDAMSCHÉ COURANT 2-11-1868

NOVEMBER

1 - INGEBRUIKNAME VAN DE SPOORLIJN UTRECHT-WAARDENBURG DOOR DE STAAT DER NEDERLANDEN MET DAARIN DE BRUG OVER DE LEK BIJ CULEMBORG, DAN MET 157 METER DE LANGSTE ENKELVOUDIGE OVERSPANNING TER WERELD. EXPLOITANT IS DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN. TEVENS INGEBRUIKNAME VAN VUGHT-'S HERTOGENBOSCH.

27 - EEN LEGEREENHEID VAN DE USA RICHT EEN BLOEDBAD AAN ONDER HET CHEYENNEVOLK VAN CHIEF BLACK KATTLE (ZIE AFBEELDING), DAT ZICH OP HET DOOR DE OVERHEID AANGeweZEN TERREIN BEVINDT. LEDEN VAN DE CHAYENNE ZOULDEN INWONERS VAN KANSAS HEBBEN AANGEVALLEN.

DECEMBER

3 - WILLIAM EWART GLADSTONE WORDT EERSTE MINISTER VAN HET VERENIGD KONINKRIJK. DE LIBERALEN HEBBEN DE VERKIEZINGEN GEWONNEN OP HET THEMA IERLAND.

10 - IN LONDEN WORDT NABIJ DE PARLEMENTSGEBOUWEN HET EERSTE VERKEERSLICHT TER WERELD IN WERKING GESTELD. HET BEVAT EEN GASLAMP MET GROEN VENSTER EN EEN MET ROOD VENSTER.

DECEMBER - EEN INTERNATIONALE CONFERENTIE WAARAAN 26 LANDEN DEELNEMEN, KOMT MET DE VERKLARING VAN SINT-PETERSBURG, WAARIN HET GEBRUIK VAN ONTPLOFBARE EN ONTVLAMBARE PROJECTIELEN VAN MINDER DAN VIERHONDERD GRAM WORDT VERBODEN. DAARMEE IS HET EEN VOORLOPER VAN ALLE VERDRAGEN DIE STATEN BEPERKINGEN IN HUN OORLOGSVOERING OPLEGGEN.

ZONDER DATUM

DEFINITIEVE NAAMGEVING IN DE NIEUWE HAARLEMMERMEERPOLDER: KRUISDORP WORDT HOOFDDORP EN VENNEPERDORP WORDT NIEUW-VENNEP.

1869

GEBEURTENISSEN

FEBRUARI

17 - DMITRI MENDELEJEV HEEFT EEN LUMINEUS IDEE EN STELT HET PERIODIEK SYSTEEM SAMEN.

18 - EERSTE COMPLETE UITVOERING VAN EIN DEUTSCHES REQUIEM DOOR JOHANNES BRAHMS.

23 - DE BELGISCHE KONING LEOPOLD II ONDERTEKENT DE WET BETREFFENDE DE OVERDRACHT VAN GECONCEDEERDE SPOORWEGEN, WAT AANLEIDING GEEFT TOT DE BELGISCHE SPOORWEGENKWESTIE, EEN DIPLOMATIEK CONFLICT MET FRANKRIJK.

MAART

22 - INGEBRUIKNAME VAN HET HOUTDOK IN DE HAVEN VAN ANTWERPEN.

APRIL

6 - CELLULOID WORDT ALS EERSTE PLASTIC GEPATENTEERD.

7 - DE NEDERLANDSE LANDMAGT KRIJGT EEN REGIMENT GENEESKUNDIGE TROEPEN.

7 - IN NEDERLAND WORDEN OUDE BENAMINGEN VAN MATEN, WAARONDER HET POND EN DE EL, AFGESCHAFT EN VERVANGEN DOOR DE TEGENWOORDIG GEBRUIKTE AANDUIDINGEN, ZOALS KILOGRAM EN METER.

11 - DE EERSTE WIELERKOERS OP BELGISCHE BODEM VINDT PLAATS IN GENT.

MEI

1 - DE EERSTE PAARDENTRAMLIJN IN BELGIË WORDT GEOPEND IN BRUSSEL TUSSEN HET TER KAMERENBOS EN DE NAAMSEPOORT.

10 - IN UTAH WORDT DE TRANSCONTINENTAL RAILROAD VOLTOOID – DE SPOORLIJN TUSSEN DE OOST- EN DE WESTKUST VAN DE VERENIGDE STATEN.

TRANSCONTINENTEL RAILROAD VOLTOOID (1869)

DE (FIRST) TRANSCONTINENTAL RAILROAD IS DE TRANSCONTINENTALE SPOORLIJN TUSSEN DE OOST- EN WESTKUST VAN DE VERENIGDE STATEN EN WERD GEOPEND IN 1869. HET WAS DE EERSTE TRANSCONTINENTALE SPOORWEG TER WERELD, DE PANAMASPOORWEG UIT 1855 NIET MEEGEREKEND OMDAT DEZE SLECHTS 76 KILOMETER LANG IS. SINDS 1859 WAS OMAHA (NEBRASKA) AANGESLOTEN OP DE SPOORLIJN VAN DE ATLANTISCHE KUST. VOOR DE AANSLUITING MET DE WESTKUST WERD DE CENTRAL PACIFIC RAILROAD AANGELEGD VANUIT SACRAMENTO (CALIFORNIË) NAAR HET OOSTEN EN DE UNION PACIFIC RAILROAD VANUIT OMAHA NAAR HET WESTEN. IN DE JAREN ERNA WERDEN NOG EENS VIER TRANSCONTINENTALE SPOORLIJNEN AANGELEGD IN DE VERENIGDE STATEN.

AANLEG

DE FEDERALE OVERHEID GAF MIDDELS DE PACIFIC RAILROAD ACT VAN 1862 BEIDE MAATSCHAPPIJEN DE OPDRACHT OM DE SPOORLIJN TE BOUWEN. ER WERD DOOR DE OVERHEID GROND BESCHIKBAAR GESTELD AAN BEIDE ZIJDEN VAN DE SPOORLIJN. HIERDOOR WAS HET VAN HET GROOTSTE BELANG DAT BEIDE ZO SNEL MOGELIJK BOUWDEN AAN HET TRAJECT. MEER SPOORLIJN BETEKENDE MEER GROND. DE AANLEG WERD IN HET WESTEN BEMOEILIJKT DOOR DE HOGE TOPPEN VAN DE ROCKY MOUNTAINS. DAARNAAST WAS HET PERSONEEL EEN PUNT VAN ZORG. VEEL SPOORWEGARBEIDERS VERLIETEN DE BOUW ZODRA ZE GELD HADDEN OM NAAR GOUD TE ZOEKEN. HIERDOOR LIEP DE BOUW VERTRAGING OP. TOEN UITEINDELIJK EEN GROTE GROEP CHINEZEN ZICH AANMELDDE WAS HET PROBLEEM OPGELOST. IN HET OOSTEN WAREN HET ANDERE ZAKEN DIE DE BOUW VERTRAAGDEN. DE OORSPRONKELIJKE BEWONERS VAN NEBRASKA EN WYOMING, DE CHEYENNE, ZAGEN DE SPOORLIJN LIEVER VANDAAG DAN MORGEN VERTREKKEN EN PLEEGDEN AANSLAGEN. OOK WAS ER ONDERLING VEEL STRIJD TUSSEN DE WERKLIJDE. DRANKMISBRUIK, HOERENLOPERIJ EN GEWELD WAREN AAN DE ORDE VAN DE DAG IN DE WERKKAMPEN.

DOOR ONDERLINGE SCHIETPARTIJEN VERLOREN SOMS VIER OP VIJF MEDEWERKERS HET LEVEN. PAS NADAT GENERAAL SHERMAN, EEN HELD UIT DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG DIE HARDE MAATREGELEN NIET SCHUWDE, ORDE OP ZAKEN KWAM STELLEN, GING DE AANLEG VAN DE UNION PACIFIC SNELLER. GEVOLG WAREN MINDER SCHIETPARTIJEN ONDER DE ARBEIDERS EN HET BEGIN VAN DE UITROEING VAN DE INDIANEN.

DE TOEZICHTHOUDERS VAN HET PROJECT BESTOND GROTENDEELS UIT VETERANEN EN DE MEERDERHEID VAN DE SPOORWEGARBEIDERS VAN DE CENTRAL PACIFIC WAREN CHINEES. EEN TIENDE VAN DE ARBEIDERS WAS IERS.

TOEN DE BOUW VAN BEIDE SPOORLIJNEN VORDERDE, KOOS HET CONGRES DE PLAATS PROMONTORY AAN HET GREAT SALT LAKE (UTAH) UIT ALS ONTMOETINGSPLAATS VAN BEIDE MAATSCHAPPIJEN. VANAF DAT MOMENT WAS HET EEN KWESTIE VAN PRESTIGE WIE ALS EERSTE DAAR ZOU ARRIVEREN. DE CENTRAL PACIFIC WON UITEINDELIJK MET TWEE DAGEN. PROMONTORY SUMMIT, DE PLEK WAAR DE LAATSTE NAGEL, EEN GOUDEN, IN HET HOUT WERD GESLAGEN, STAAT NU BEKEND ALS GOLDEN SPIKE NATIONAL HISTORIC SITE. DE SPOORLIJN WERD DOOR VELEN GEZIEN ALS DE GROOTSTE TECHNISCHE PRESTATIE IN DE 19E EEUW EN VORMDE EEN BELANGRIJKE SCHAKEL IN DE HANDEL TUSSEN OOST- EN WEST-AMERIKA, MAAR OOK IN DE ONTWIKKELING VAN HET WILDE WESTEN. DOOR DE KOMST VAN DE LIJN KWAM ER EEN EINDE AAN HET POSTKOETSVERVOER.

TRACÉ

DE CENTRAL PACIFIC WAS 1100 KILOMETER LANG EN LIEP VAN SACRAMENTO DOOR CALIFORNIË (VIA NEWCASTLE EN TRUCKEE), NEVADA (VIA RENO, WADSWORTH, WINNEMUCCA, BATTLE MOUNTAIN, ELKO EN HUMBOLDT-WELLS) EN UTAH NAAR PROMONTORY, WAAR DE AANSLUITING OP DE UNION PACIFIC WAS.

DE UNION PACIFIC WAS RUIM 1700 KILOMETER LANG, EN LIEP VAN OMAHA DOOR NEBRASKA (VIA ELKHORN, GRAND ISLAND, NORTH PLATTE EN OGALLALA), COLORADO (VIA JULESBURG), WEER DOOR NEBRASKA (VIA SIDNEY), WYOMING (VIA CHEYENNE, LARAMIE, GREEN RIVER EN EVANSTON) EN UTAH (VIA OGDEN, BRIGHAM CITY EN CORINNE) NAAR PROMONTORY.

IN HET TOTAAL WAS DE GEHELE SPOORLIJN VAN OMAHA NAAR SAN FRANCISCO RUIM 1866 MIJL, OFTEWEL RUIM 3000 KILOMETER. NA 1869 ZIJN VELE AANPASSINGEN GEDAAN OM HET TRAJECT KORTER, SNELLER EN VEILIGER TE MAKEN. EEN BELANGRIJKE AFKORTING UIT 1881 WAS DE LUCIN CUTOFF DWARS OVER DE SALT LAKE VIA PROMONTORY POINT WAARBIJ HET DEEL VIA PROMONTORY SUMMIT OVERBODIG WERD.

14 - IN FRANKRIJK WORDT HET PROGRAMMA VAN BELLEVILLE GEPUBLICEERD.

24 - BEGIN VAN DE GEOGRAFISCHE EXPEDITIE VAN 1869, EEN TOCHT VAN DRIE MAANDEN OP DE GREEN RIVER EN DE COLORADO.

JULI

1 - IN NEDERLAND WORDT HET DAGBLADZEGEL AFGESCHAFT. KRANTEN WORDEN DE HELFT GOEDKOPER EN DUS VOOR EEN GROOT PUBLIEK BEREIKBAAR. IN PLAATS VAN HET DAGBLADZEGEL VOERT MINISTER VAN BOSSE EEN ACCIJS OP GEDESTILLEERDE DRANK IN.

12 - INTERPELLATIE VAN DE 116 VOLKSVERTEGENWOORDIGERS IN FRANKRIJK, WAARBIJ LEDEN VAN HET WETGEVEND LICHAAM EEN OPROEP DOEN AAN KEIZER NAPOLEON III OM DEMOCRATISCHE HERVORMINGEN DOOR TE VOEREN.

17 - IN FRANKRIJK KOMT DE REGERING-BONAPARTE IV AAN DE MACHT.

SEPTEMBER

30 - DE STADSSCHOUWBURG BRUGGE OPENT HAAR DEUREN MET DE VOORSTELLING VAN LES MOUSQUETAIRES DE LA REINE.

OKTOBER

31 - OFFICIËLE OPENING VAN DE SPOORLIJN WAARDENBURG-HEDEL DOOR DE STAAT DER NEDERLANDEN, EXPLOITANT IS DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN. DE TREINEN GAAN RIJDEN OP 1 NOVEMBER.

NOVEMBER

17 - HET SUEZKANAAL WORDT FEESTELIJK GEOPEND.

OPENING SUEZKANAAL (1869)

HET SUEZKANAAL (QANĀ EL SUWEIS) IS EEN 193 KM LANG KANAAL IN DE LANDENGT VAN SUEZ IN EGYPTE, GEOPEND IN 1869. HET VERBINDT PORT SAID (BŪR SA' ĪD) AAN DE MIDDELLANDSE ZEE EN SUEZ AAN DE RODE ZEE EN BEGRENST HET SCHIEREILAND SINAÏ, DAT TEN OOSTEN ERVAN LIGT. HET IS TEVENS DE SCHEIDING TUSSEN AFRIKA EN AZIË.

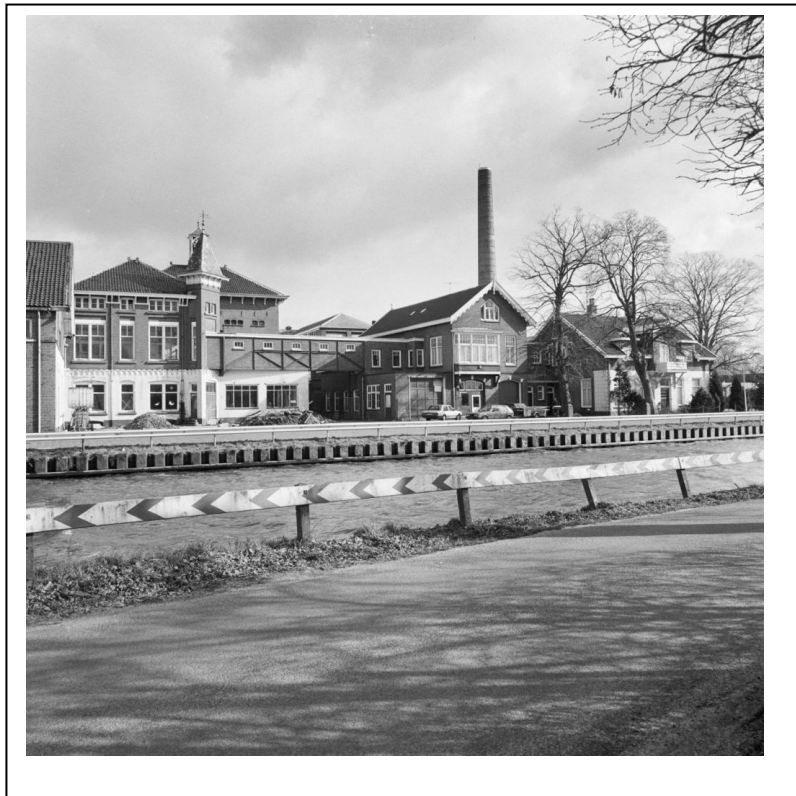
HET KANAAL HEEFT GEEN SLUIZEN OMDAT GEEN HOOGTEVERSCHIL OVERWONNEN HOEFT TE WORDEN DAAR BEIDE ZEEËN HETZELFDE NIVEAU HEBBEN. HET KANAAL BESTAAT UIT EEN NOORDELIJK DEEL EN EEN ZUIDELIJK DEEL DIE DOOR DE BITTERMEREN MET ELKAAR WORDEN VERBONDEN. ER ZIJN VERSCHILLENDE PASSEERMOGELIJKHEDEN EN AANLEGPLAATSEN. IEDER JAAR ONDERNEMEN ONGEVEER 17.000 SCHEPEN DE ELF TOT ZESTIEN UUR DURENDE TOCHT DOOR HET SUEZKANAAL. DAT WAS IN 2000 ONGEVEER 14% VAN HET TOTALE TONNAGE VAN DE WERELDSCHEEPVAART.

HET BELANG VAN HET KANAAL IS ZEER GROOT. SCHEPEN TUSSEN DE NOORDELIJKE ATLANTISCHE OCEAAN EN DE INDISCHE OCEAAN MOESTEN VOORHEEN OM HET CONTINENT AFRIKA HEENVAREN EN ZO DE KAAPROUTE VIA KAAP DE GOEDE HOOP NEMEN. SINDE HET SUEZKANAAL BESTAAT IS DAT NIET MEER NODIG, BEHALVE TOEN HET KANAAL GESLOTEN WAS; DE LANGSTE PERIODE DAT DAT HET GEVAL WAS, WAS VAN 1967 TOT 1975.

17 OPRICHTING VAN DE TWENTSE FIRMA JANSEN & TILANUS DIE TRICOT VOOR ONDERGOED GAAT MAKEN IN HAAR STOOMWEVERIJ.

HET FABRIEKSCOMPLEX VAN
JANSEN & TILANUS IN
VRIEZENVEEN.

DECEMBER

1 - OPRICHTING IN UTRECHT VAN HET ST. BERNULPHUSGILDE, DAT DE KERKELIJKE KUNST EN ARCHITECTUUR WIL BEVORDEREN.

8 - IN ROME OPENT PAUS PIUS IX HET EERSTE VATICANAANS CONCILIE.

10 - DE AMERIKAANSE STAAT WYOMING VOERT ALS EERSTE LAND TER WERELD HET VROUWENKIESRECHT IN.

28 - DE AMERIKAAN WILLIAM FINLEY SEMPLE KRIJGT OCTROOI OP KAUWGOM.

ZONDER DATUM

ZÉNOBE GRAMME, EEN BELGISCHE ELEKTRO-INGENIEUR VINDT DE DYNAMO UIT.

CHARLES WOESTE RICHT HET VERBOND VAN KATHOLIEKE KRINGEN OP. DIT IS EEN REACTIE OP HET TOENEMENDE ANTIKLERIKALISME VAN DE BELGISCHE LIBERALEN.

1870

GEBEURTENISSEN

FEBRUARI

14 - IN WYOMING WORDT ESTHER HOBART MORRIS BENOEMD TOT EERSTE VROUWELIJKE VREDERECHTER TER WERELD IN DE MODERNE TIJD.

APRIL

4 - NEDERLAND SCHAFT GESELING ALS STRAF AF.

AFSCHAFFING GESELING (1870)

GESELING IS EEN NIET-VERMINKENDE LIJFSTRAF UITGEVOERD DOOR MIDDEL VAN ZWEEP- OF STOKSLAGEN. SINDS MIDDEN 19DE EEUW IS DE GESELING GELEIDELIJK IN VEEL LANDEN AFGESCHAFT (IN NEDERLAND IN 1854). IN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN VERDWEEN ZIJ UIT HET STRAFRECHT VANAF 1797. TOT DE INWERKINGTREDING VAN DE WET TOT VASTSTELLING VAN EEN NIEUWE BEGINSSELWET GEVANGENISWEZEN OP 1 JUNI 1953 KON IN DE BIJZONDERE STRAFGEVANGENIS TE LEEUWARDEN NAAST ANDERE TUCHTRECHTELIJKE STRAFFEN OOK DE LIJFSTRAF WORDEN OPGELEGD. VAN DEZE MOGELIJKHEID WERD ECHTER NIMMER GEBRUIKGEMAAKT.

20 - DE FRANSE SENAAAT NEEMT VOORSTELLEN AAN OM HET AUTORITAIRE REGERINGSSYSTEEM TE DEMOCRATISEREN.
MEI

6 - KEIZER NAPOLEON III LAAT EEN CONSTITUTIONEEL REFERENDUM HOUDEN WAARIN DE KIESGERECHTIGDE BEVOLKING GOEDKEURING WORDT GEVRAAGD VAN DE SENAATSBSLUITEN OM HET AUTORITAIRE REGERINGSSYSTEEM TE LIBERALISEREN. DE KIEZERS SPREKEN ZICH MET 82,5% UIT VOOR DE VOORSTELLEN.

13 - OPRICHTING STOOMVAART MAATSCHAPPIJ NEDERLAND (SMN) IN AMSTERDAM.

JULI

18 - HET EERSTE VATICAAANS CONCILIE VAARDIGT DE APOSTOLISCHE CONSTITUTIE PASTOR AETERNUS UIT WAARIN HET DOGMA VAN DE PAUSELIJKE ONFEILBAARHEID WORDT BEVESTIGD.

19 - FRANKRIJK VERKLAART PRUISEN DE OORLOG. FRANS-DUITSE OORLOG.

FRANS-DUITSE OORLOG 1870-1871

DE FRANS-DUITSE OF FRANS-PRUISISCHE OORLOG WAS EEN GEWAPEND CONFLICT TUSSEN FRANKRIJK EN EEN DOOR PRUISEN AANGEVOERDE COALITIE VAN DE NOORD-DUITSE BOND EN EEN AANTAL ZUID-DUITSE KONINKRIJKEN DAT DUURDE VAN 19 JULI 1870 TOT 10 MEI 1871. HET EINDRESULTAAT WAS EEN OVERWINNING VOOR PRUISEN EN ZIJN BONDGENOTEN. DIT LEIDDE TOT DE VAL VAN HET TWEDE FRANSE KEIZERRIJK, DE AFZETTING VAN DE FRANSE KEIZER NAPOLEON III EN DE OPRICHTING VAN HET DUITSE KEIZERRIJK.

ACHTERGROND

FRANKRIJK WAS BEDUCHT GERAAKT VOOR DE SNEL GROEIENDE PRUISISCH-DUITSE MACHT. TOT 1870 WAS FRANKRIJK DE DOMINANTE NATIE OP HET VASTELAND IN EUROPA, MAAR DIE DOMINANTE POSITIE WERD BEDREIGD DOOR PRUISEN ONDER LEIDING VAN KANSELIER BISMARCK.

DE OORLOGSVERKLARING VAN FRANKRIJK AAN PRUISEN PASTE IN HET PLAN VAN BISMARCKS REALPOLITIK: ZIJN PLANNEN VOOR HET VERENIGEN VAN DE DUITSE STATEN TOT ÉÉN DUITSE RIJK. DIT WERD DOOR FRANKRIJK EN OOSTENRIJK GEBLOKKEERD. DEZE STATEN WENSTEN OP HET EUROPESE CONTINENT GEEN VIERDE GROOTMACHT NAAST RUSLAND, FRANKRIJK EN OOSTENRIJK. DEZE WENS ZOU UITEINDELIJK NIET IN VERVULLING GAAN: DOOR DE AFLOOP VAN DE PRUISISCH-OOSTENRIJKSE OORLOG WAS IN 1866 OOSTENRIJK REEDS UITGESCHAKELD EN IN 1870 ZOU OOK FRANKRIJK VOLGEN.

AANLEIDING

DE DIRECTE AANLEIDING VAN DE OORLOG WAS HET FRANSE VERZET TEGEN DE BESTIJGING VAN DE TROON VAN KONINKRIJK SPANJE DOOR EEN DUITSE PRINS LEOPOLD VAN HOHENZOLLERN. ALS DEZE PRINS HET KONINGSCHAP VAN SPANJE ZOU VERKRIJGEN, ZOU FRANKRIJK GEOGRAFISCH INGESLOTEN RAKEN TUSSEN TWEE STATEN WAAR PRUISISCHE HOHENZOLLERN HET KONINGSCHAP BEKLEEDDEN, ZOWEL IN HET ZUIDEN ALS IN HET NOORDOOSTEN. FRANKRIJK EISTE DAAROM DAT DE PRUISISCHE KONING WILHELM I ZIJN STEUN VOOR DE PRUISISCHE PRINS INTROK. WILHELM I GING AKKOORD. KORTE TIJD LATER STUURDE NAPOLEON III ZIJN GEZANT GRAAF BENEDETTI NAAR WILHELM I OM TE EISEN DAT DE PRUISISCHE PRINS ZICH NIET ALLEEN NU MAAR OOK IN DE TOEKOMST NOOIT MEER KANDIDAAT ZOU STELLEN VOOR DE SPAANSE TROON. WILHELM I VOND DAT HIJ DE FRANSEN AL GENOEG TEGEMOET WAS GEKOMEN EN WEIGERDE DITMAAL. HIJ VERBLEEF OP DAT MOMENT IN BAD EMS EN STUURDE DE TEKST VAN ZIJN WEIGERING OM VOOR HET GEZAG VAN NAPOLEON TE BUIGEN OP 13 JULI 1870 IN EEN TELEGRAM OP NAAR ZIJN KANSELIER OTTO VON BISMARCK. DIT TELEGRAM STAAT BEKEND ALS DE EMSER DEPESCHE. BISMARCK ZAG DIRECT DE MOGELIJKHEID OM MET DIT TELEGRAM EEN OORLOG MET FRANKRIJK UIT TE LOKKEN EN ALLE DUITSE STATEN ACHTER PRUISEN TE VERENIGEN. HIJ VERSPREIDDE VERVOLGENS EEN VERKORTE VERSIE AAN DE INTERNATIONALE PERS EN DE REST GING VANZELF. DE DOOR BEWUSTE VERKORTING ONTSTANE STUGGE TOON PROVOCEEDE DE PUBLIEKE OPINIE EN HET PARLEMENT VAN FRANKRIJK EN VIJF DAGEN LATER, OP 19 JULI 1870, VERKLAARDE HET BELEDIGDE FRANKRIJK AAN PRUISEN DE OORLOG.

DE PRUISISCHE KURASSIERS VALLLEN DE FRANSE KANONNEN AAN TIJDENS DE SLAG BIJ MARS-LA-TOUR OP 16 AUGUSTUS 1870.

FRANSE KRIJGSGEVANGENEN IN EEN TENTENKAMP BIJ WESEL.

VERLOOP VAN DE OORLOG

DE OORLOG VERLIEP DESASTREUS VOOR FRANKRIJK. DOOR DE VALSE VERWACHTING DAT DE ZUID-DUITSE STATEN HET PRUISISCHE OORLOGSAVONTUUR NIET Zouden WILLEN MEEMAKEN, PAAIDE FRANKRIJK HEN MET ZIJN ECONOMISCHE EN POLITIEKE STEUN MAAR DEZE LANDEN SLOTEN ZICH ONDER DRUK VAN HUN PUBLIEKE OPINIES JUUST AAN BIJ PRUISEN. IN TEGENSTELLING TOT OOSTENRIJK IN 1866 HAD FRANKRIJK WELISWAAR GEEN ACHTERSTAND IN MODERNE BEWAPENING, EN OOK DE KRACHTSVERHOUDINGEN WAT BETREFT AANTALLEN MANSCHAPPEN EN WAPENS WAREN ONGEVEER GELIJK, MAAR DE ORGANISATIE VAN HET FRANSE LEGER LIET WEL VEEL TE WENSEN OVER. PRUISEN EN ZIJN DUITSE BONDGENOTEN HADDEN BINNEN ACHTTIEN DAGEN NA DE OORLOGSVERKLARING 380.000 SOLDATEN AAN DE FRANSE GRENS GECONCENTREERD WAARONDER OP GROTE SCHAAL OPGEROEPEN RESERVISTEN, TERWIJL DE FRANSEN IN HET GRENSGEBIED HOOGUIT OVER HALF ZOVEEL MANSCHAPPEN BESCHIKTEN. DE FRANSE LEGERLEIDING MEENDE DAT RESERVISTEN IN MOBIELE OORLOGVOERING VAN GERINGE WAARDE Zouden ZIJN EN HADDEN DAAROM GEEN RESERVISTEN GEMOBILISEERD, MAAR DE SUCCESSEN VAN DE DUITSE STRIJDMACHT TOONDEN HET TEGENDEEL AAN.

DE FRANSEN ZETTEN IN OP EEN OFFENSIEF VOOR DE DUITSERS ZICH VOLLEDIG Zouden KUNNEN ONTPLOOIEN. HET PLAN WAS HET RIJNLAND BINNEN TE TREKKEN EN DE ZUID-DUITSE STATEN OVER TE HALEN ZICH TEGEN PRUISEN TE KEREN. DE INSCHATTING BLEEK VOLLEDIG VERKEERD: PRUISEN MOBILISEERDE VEEL SNELLER DAN DE FRANSEN EN DE ZUID-DUITSE STATEN KOZEN DE KANT VAN PRUISEN. GENERAAL FROSSARDS IIE CORPS EN MAARSCHALK BAZAINE'S IIIE KORPS STAKEN OP 2 AUGUSTUS DE DUITSE GRENS OVER EN BEZETTEN SAARBRÜCKEN. DE FRANSEN BEJUBELDEN DIT ALS DE EERSTE STAP NAAR DE BEZETTING VAN HET RIJNLAND EN EEN MARS NAAR BERLIJN, MAAR DE BEZETTING VAN SAARBRÜCKEN WAS EEN VALSE VICTORIE. DE STAD HAD SLECHTE VERBINDINGEN MET HET ACHTERLAND EN DE RIVIEREN LIEPEN PARALLEL AAN DE GRENS, WAARDOOR DE STAD WEINIG STRATEGISCHE WAARDE HAD. BOVENDIEN BESEFTEN DE FRANSEN NIET DAT ZE TEGENOVER EEN TWEEVOLDIGE DUITSE OVERMACHT STONDEN. OP 4 AUGUSTUS MAAKTE DEZE CONTACT MET DE FRANSEN IN DE SLAG BIJ WISSEMBOURG, GEVOLGD DOOR DE SLAG BIJ SPICHERN EEN DAG LATER, EN DE SLAG BIJ WERTH NOG EEN DAG LATER. IN ALLE DRIE DEZE SLAGEN WERDEN DE FRANSEN VERSLAGEN.

DE DUITSE LEGERS OPEREERDEN HEEL OFFENSIEF EN NAMEN DAARBIJ ZWARE VERLIEZEN VOOR LIEF. DE FRANSE LEGERS WERDEN ONDER DE OVERMACHT VERPLETTERD. NA DE DRIE BLOEDIGE VELDSLAGEN VAN WERTH-FRÉSCWILLER (6 AUGUSTUS), MARS-LA-TOUR (16 AUGUSTUS) EN GRAVELOTTE (18 AUGUSTUS) RAAKTE DE FRANSE OPPERBEVELHEBBER, MAARSCHALK BAZAINE, MET EEN GROOT DEEL VAN HET FRANSE LEGER INGESLOTEN IN DE VESTING VAN METZ.

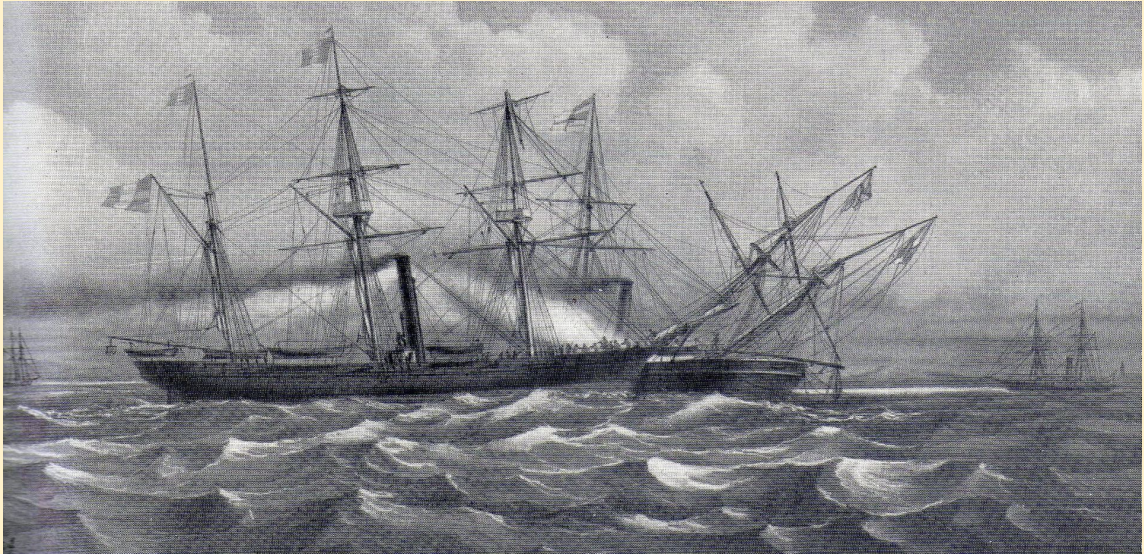
DE FRANSE KEIZERIN EUGÉNIE VREESDE VOOR HET VOORTBESTAAN VAN DE DYNASTIE. ALLEEN EEN OVERWINNING VAN NAPOLEON III ZELF ZOU DIE KUNNEN REDDEN. KEIZER NAPOLEON III VOERDE DAAROP EEN NIEUW LEGER VAN 120.000 MAN AAN, DAT ONDER LEIDING VAN MAARSCHALK MAC MAHON OPRUKTE OM DE VESTING VAN METZ TE ONTZETTEN. DIT LEGER WERD ECHTER OPGEWACHT DOOR EEN PRUISISCH-DUITSE STRIJDMACHT VAN 200.000 MAN EN OP 2 SEPTEMBER 1870 VERSLAGEN IN DE SLAG BIJ SEDAN, WAARBIJ DE FRANSE KEIZER ZICH PERSOONLIJK OVERGAF AAN BISMARCK, EVENALS MAARSCHALK MAC MAHON EN DE RESTERENDE 100.000 SOLDATEN. DIT LEIDDE TOT DE ONDERGANG VAN HET TWEDE FRANSE KEIZERRIJK EN DE INSTELLING VAN DE DERDE FRANSE REPUBLIEK.

DE IN METZ OPGESLOTEN MAARSCHALK BAZAINE HAD TOEN GEEN HOOP MEER OP ONTZETTING EN CAPITULEERDE OP 27 OKTOBER. DE VESTING VAN STRAATSBURG HAD IETS EERDER OOK AL GECAPITULEERD. FRANKRIJK HAD NU BIJNA GEEN GEREGLDE TROEPEN MEER OVER EN DE PRUISISCHE TROEPEN MARCHEERDEN ZONDER MOEITE DOOR TOT PARIJS. ZE OMSINGELDEN DE STAD, TERWIJL ANDEREN VANUIT NOORD-FRANKRIJK DOORSTOOTTEN TOT DE RIVIER DE LOIRE IN HET MIDDEN VAN FRANKRIJK EN TOT AAN LE MANS IN WEST-FRANKRIJK.

DAT WAS HET BEGIN VAN HET MAANDENLANG DURENDE BELEG VAN PARIJS, WAAR AL SPOEDIG HONGER BEGON TE HEERSEN. TIJDENS HET BELEG RIEP BISMARCK OP 18 JANUARI 1871 IN DE SPIEGELZAAL VAN HET PALEIS VAN VERSAILLES HET DUITSE KEIZERRIJK UIT. DE ZUID-DUITSE EN NOORD-DUITSE VORSTEN VERENIGDEN ZICH ONDER DE NIEUWE KEIZER WILHELM I. DE FRANSE REGERING HAD ZICH INMIDDELS TERUGGETROKKEN NAAR TOURS EN ZOU ZICH LATER TIJDELIJK IN BORDEAUX VESTIGEN.

DE OORLOG WAS VOORSPOEDIG BEGONNEN VOOR DE DUITERS, MAAR DE NIEUWE FRANSE REPUBLIEK BLEEF ZICH VERDEDIGEN EN ORGANISEREN. ONDER LEIDING VAN KOPSTUKKEN ALS LÉON GAMBETTA SLAGDE ZIJ ER NA VERLOOP VAN TIJD IN TELKENS WEER LEGERS TE MOBILISEREN. DAARNAAST KREGEN DE DUITERS TE MAKEN MET FRANC-TIREURS: HET BURGERVERZET. HIERDOOR DUURDE DE OORLOG TOCH NOG EEN VOLLE WINTER. DE DUITERS, DIE DIT ALS EEN VORM VAN VALSPELEN BESCHOUWDE, TRADEN ZEER HARD TEGEN BURGERS OP.

DE ZEEORLOG

DE BOUVET EN DE SMS METEOR (1865) IN GEVECHT BIJ HAVANA

DE FRANSE EN DUITSE MARINE SPEELDEN EEN ONDERGESCHIKTE ROL IN HET CONFLICT. DE FRANSE MARINE WAS OP DAT MOMENT VEEL GROTER DAN DE DUITSE (NORDDEUTSCHE BUNDESMARINE): DE TIJD DAT DUITSLAND TER ZEE ENGELAND NAAR DE KROON ZOU PROBEREN TE STEKEN MOEST NOG KOMEN. DE FRANSEN WILDEN DE NOORD-DUITSE HAVENS BLOKKEREN, WAAR DE DUITERS WEINIG TOT NIETS TEGEN KONDE DOEN. DE BLOKKADE WAS ECHTER NIET ERG EFFECTIEF OMDAT VEEL DIENSTPLICHTIGE FRANSE MATROZEN OOK BEROEPSZEEEMAN WAREN EN ELDERS OP ZEE WAREN. HIERDOOR KON DE FRANSE VLOOT MAAR TEN DELE GEMOBILISEERD WORDEN WEGENS GEBREK AAN VOLDOENDE MATROZEN. BOVENDIEN HEERSTE ER EEN TEKORT AAN KOLEN EN WAS ER EEN ONREALISTISCHE DISCUSSIE OF DE MARINE OOK DE BALTISCHE DUITSE HAVENS MOEST BLOKKEREN OF ALLEEN DE NOORDZEEHAVENS. HET KWAM UITEINDELIJK TOT EEN NIET ERG EFFECTIEVE BLOKKADE VAN DE OORLOGSHAVEN WILHELMSHAVEN BIJ BREMEN.

DE FRANSEN HADDEN VOOR AANVANG VAN DE OORLOG OOK EEN ALTERNATIEF PLAN: EEN INVASIE IN NOORD-DUITSLAND OM DE DRUK OP DE ELZAS EN LOTHARINGEN, WAAR HET DUITSE LEGER GEACHT WERD BINNEN TE KOMEN, TE VERLICHTEN, EVENTUEEL GECOMBINEERD MET EEN DEENSE OF DEENS-OOSTENRIJKSE AANVAL. DE FRANSEN HOOPTEN DAN WEL DAT DENEMARKEN EN OOSTENRIJK, WROKKIG OVER HUN EIGEN VERLIEZEN TEGEN DE PRUISEN, DE FRANSE ZIJDE Zouden kiezen. DE NOORD-DUITSE KUST WAS ECHTER ZWAAR VERSTERKT EN BOVENDIEN VORMDE DE WADDENKUST MOEILIK TERREIN VOOR EEN INVASIE. DENEMARKEN EN OOSTENRIJK BESEFTEN DIT OOK EN BLEVEN DAAROM LIEVER NEUTRAAL. DE VOOR DE AFWENDING VAN EEN MOGELIJKE INVASIE IN NOORD-DUITSLAND BESTEMDE PRUISISCHE TROEPEN KONDE DUS OOK AAN HET FRONT IN FRANKRIJK WORDEN INGEZET.

TEGEN DE HERFST VERSLECHTERDE HET WEER EN KONDEN DE FRANSEN WEINIG ANDERS DAN HUN SCHEPEN NAAR HUN HAVENS TERUG TE LATEN KEREN WAAR ZIJ WERKLOOS BLEVEN GEDURENDE DE OORLOG. DE ZEEORLOG BLEEF BEPERKT TOT ONBETEKENENDE SCHERMUTSELINGEN IN EXOTISCHE OORDEN ALS HAVANA EN NAGASAKI, WANNEER DAAR TOEVALLIG FRANSE EN DUITSE SCHEPEN ELKAAR ONTMOETTEN.

VREDESVERDRAG

OP 26 FEBRUARI 1871 SLOOT DE VOORLOPIGE REPUBLIKEINSE REGERING VAN FRANKRIJK EEN WAPENSTILSTAND MET HET NIEUWE DUITSE RIJK EN WERD ER EEN BEGIN GEMAAKT MET VREDESONDERHANDELINGEN. HET DUITSE LEGER BEDONG DAT HET OP 1 MAART EEN ZEGETOCHT OVER DE CHAMPS ÉLYSÉES KON MAKEN.

DE PARIJSE BEVOLKING VOND DAT DE NIEUWE REGERING VEEL TE TOEGEEFLIJK WAS TEN OPZICHTE VAN DE DUITERS. OOK HAD ZIJ SOCIALE EN ECONOMISCHE GRIEVEN TEGEN HET NIEUWE BEWIND, DAT IN HAAR OGEN TE VEEL DE BELANGEN DIENDE VAN DE GRANDE BOURGEOISIE EN DE ARBEIDERSKLASSE DAARVOOR DE PRIJS LIET BETALEN. DIT HAD TOT GEVOLG DAT DE STAD EIND MAART IN HANDEN VIEL VAN HET REVOLUTIONAIRE BEWIND VAN DE COMMUNE. DEZE COMMUNISTISCHE OPSTAND VERONTRUSTTE BISMARCK ZEER MAAR HIJ BESLOOT NIET TUSSENBEIDE TE KOMEN EN STOND DE FRANSEN TOE ZELF ORDE OP ZAKEN TE GAAN STELLEN. WEL WERD HIJ MILDER IN DE ONDERHANDELINGEN MET DE NIEUWE REPUBLIKEINSE REGERING VAN FRANKRIJK, DIE INMIDDELS VAN BORDEAUX NAAR VERSAILLES WAS VERHUISD.

OP 10 MEI 1871 TEKEND FRANKRIJK DE VREDE VAN FRANKFURT EN WERD DE OORLOG BEËINDIGD. NU KON OP 21 MEI HET NIEUWE FRANSE REGIME VAN VERSAILLES DE AANVAL INZETTEN OP DE COMMUNE VAN PARIJS. DE OUDE STAD WAS INMIDDELS GEBARRICADEERD MAAR STAP VOOR STAP WERD HET VERZET MET GROOT GEWELD EN MASSA-EXECUTIES NEERGESLAGEN EN NA EEN WEEK VAN HARDE GEVECHTEN (SEMAINE SANGLANTE, BLOEDIGE WEEK) WAREN TEGEN DE 20.000 REVOLUTIONAIRES OM HET LEVEN GEKOMEN.

NU MOEST DE DEFINITIEVE VREDE GETEKEND WORDEN TUSSEN FRANKRIJK EN HET NIEUWE DUITSLAND. AANVANKELIJK WAS BISMARCK TEGEN HARDE VREDESVOORWAARDEN, ZOALS TERRITORIALE EISEN, AAN DE VERSLAGEN FRANSEN GEWEEST WANT HIJ HAD ZIJN DOEL, DE VERENIGING VAN DUITSLAND ONDER LEIDING VAN PRUISEN, IMMERS BEREIKT, EN ACHTERAF GEZIEN HAD HIJ GELIJK. MAAR UITEINDELIJK, ONDER DE GROTE DRUK VAN DE GENERALE STAF EN DE KEIZER DIE DE OPVATTINGEN VAN DE DUITSE PUBLIEKE OPINIE VERTOLKTEN, GING HIJ TOCH EEN HARDERE KOERS VAREN. MEN WILDE DE FRANSEN STRAFFEN VOOR HUN "VALSSPELERIJ" NADAT DE DUITERS "DE RECHTMATIGE OVERWINNING" HADDEN BEHAALD. BOVENDIEN HAD BISMARCK, NAAR MEN VOND TEN ONRECHTE, GEEN GEBIEDSAFSTAND VAN OOSTENRIJK GEËIST IN 1866. DE DUITSE PUBLIEKE OPINIE WAS ERVAN OVERTUIGD DAT HET DUITSTALIGE ELZAS-LOTHARINGEN EIGENLIJK BIJ HET NIEUWE DUITSE RIJK HOORDE. DEZE PROVINCIES VAN HET 'OUDE' DUITSE RIJK WAREN IN DE 17DE EN 18DE EEUW DOOR FRANKRIJK GEANNEXEERD. HET NOORDOOSTEN VAN LOTHARINGEN WAS BOVENDIEN EEN RIJK MIJNBOUWGEBIED EN HAD ECONOMISCH GROTE WAARDE. FRANKRIJK WERD DAAROM GEDWONGEN DEZE GEBIEDEN ONDER DE NAAM ELZAS-LOTHARINGEN 'TERUG TE GEVEN' AAN DUITSLAND. DIT WERD ALS EEN DIEPE VERNEDERING OPGEVAT IN FRANKRIJK EN HEEFT DECENNIALANG HET REVANCHISME TEGEN DUITSLAND GEVOED. HET VERKLAART WAAROM FRANKRIJK ONMIDDELIJK, EN ZELFS (AANVANKELIJK) ENTHOUSIAST, TOT EEN OORLOGSVERKLARING OVERGING, TOEN DUITSLAND BELGIË BINNENVIEL IN 1914 (EERSTE WERELDOORLOG), BIJNA VIJFENVEERTIG JAAR LATER.

IN RUIL VOOR DE DUITSE TRIOMFMARS OVER DE CHAMPS ÉLYSÉES, MOCHT FRANKRIJK WEL DE TOT DE ELZAS BEHORENDE, MAAR FRANSTALIGE STAD BELFORT EN HET OMLIGGENDE GEBIED BEHOUDEN. ECHTER NIET DE FRANSTALIGE STAD METZ DIE ALS MILITAIRE VESTING GROTE WAARDE HAD.

TRIOMFTOCHT VAN DE PRUISISCHE TROEPEN IN PARIJS, MAART 1871

FRANKRIJK MOEST OOK AAN DUITSLAND EEN OORLOGSSCHATTING BETALEN VAN 5 MILJARD GOUDFRANK, RUIM HET DUBBELE VAN DE JAARLIJKSE STAATSBEGROTING. ZOLANG DIE SCHATTING NIET BETAALD WAS, ZOU DEN DUITSE TROEPEN HET GROOTSTE DEEL VAN NOORD-FRANKRIJK BEZET HOUDEN, WAARBIJ DE BEZETTINGSKOSTEN GEDRAGEN ZOU DEN WORDEN DOOR HET BEZETTE GEBIED. HET WAS EEN GROOT SUCCES VOOR DE NIEUWE PREMIER ADOLPHE THIERS DAT DE REPUBLIKEINSE REGERING IN KORTE TIJD ERIN SLAAGDE VOLDOENDE GELD BIJ DE FRANSE BOURGEOISIE TE LENEN, ZODAT DE SCHATTING BINNEN DRIE JAAR KON WORDEN AFBETAALD, WAARNA DE DUITSE TROEPEN NOORD-FRANKRIJK ONTRUIMDEN.

POKKENEPIDEMIE

DE FRANSPRUISISCHE OORLOG VEROORZAAKTE EEN POKKENEPIDEMIE DIE AAN 500.000 MENSEN HET LEVEN KOSTTE. DOOR HET TRANSPORTEREN VAN FRANSE KRIJGSGEVANGENEN EN HET MEENEMEN VAN UNIFORMEN VAN DODE SOLDATEN KON DE ZIEKTE ZICH IN DUITSLAND EN ONDER DE FRANSE KRIJGSGEVANGENEN VERSPREIDEN. BIJ REPATRIËRING VAN DE KRIJGSGEVANGENEN NAMEN ZE DE ZIEKTE MEE NAAR FRANKRIJK. IN NEDERLAND OVERLEDEN TEN GEVOLGE VAN DE EPIDEMIE BIJNA 23.000 MENSEN.

SEPTEMBER

2 - NA DE FRANSE NEDERLAAG IN DE SLAG BIJ SEDAN RAAKT DE FRANSE KEIZER NAPOLEON III IN PRUISISCHE KRIJGSGEVANGENSCHAP ZIE AFBEELDING.)

4 - AFKONDIGING VAN DE DERDE FRANSE REPUBLIEK IN PARIJS DOOR LÉON GAMBETTA. ER WORDT EEN REGERING VAN NATIONALE VERDEDIGING GEVORMD.

13 - AMSTEL BROUWERIJ OPGERICHT.

15 - INGEBRIJKNAME VAN DE SPOORLIJN HEDEL-'S HERTOGENBOSCH DOOR DE STAAT DER NEDERLANDEN, EXPLOITANT IS DE MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN STAATSSPOORWEGEN.

17 - AFSCHAFFING VAN DE DOODSTRAF IN VREDESTIJD IN NEDERLAND.

20 - BIJ DE INNAME VAN ROME STUIT HET ITALIAANSE LEGER OP DE AURELIAANSE MUUR. VLAK BIJ DE PORTA PIA SLAAN ZIJ EEN BRES IN DEZE MUUR EN TREKKEN DAARDOOR DE STAD BINNEN. DAARMEE WORDT DE KERKELIJKE STAAT BEËINDIGD EN WORDT DE EENWORDING VAN ITALIË VOLTOOID.

OKTOBER

20 - SLUITING VAN HET EERSTE VATICANAANS CONCILIE.

27 - DE FRANSE MAARSCHALK BAZAINE CAPITULEERT IN METZ MET HET RIJNLEGER VAN 170.000 MAN. HIJ WIL VERVOLGENS MET DUITSE STEUN DE NIEUWE DERDE FRANSE REPUBLIEK TEN VAL BRENGEN, MAAR IN DAT PLAN ZIET BERLIJN NIETS.

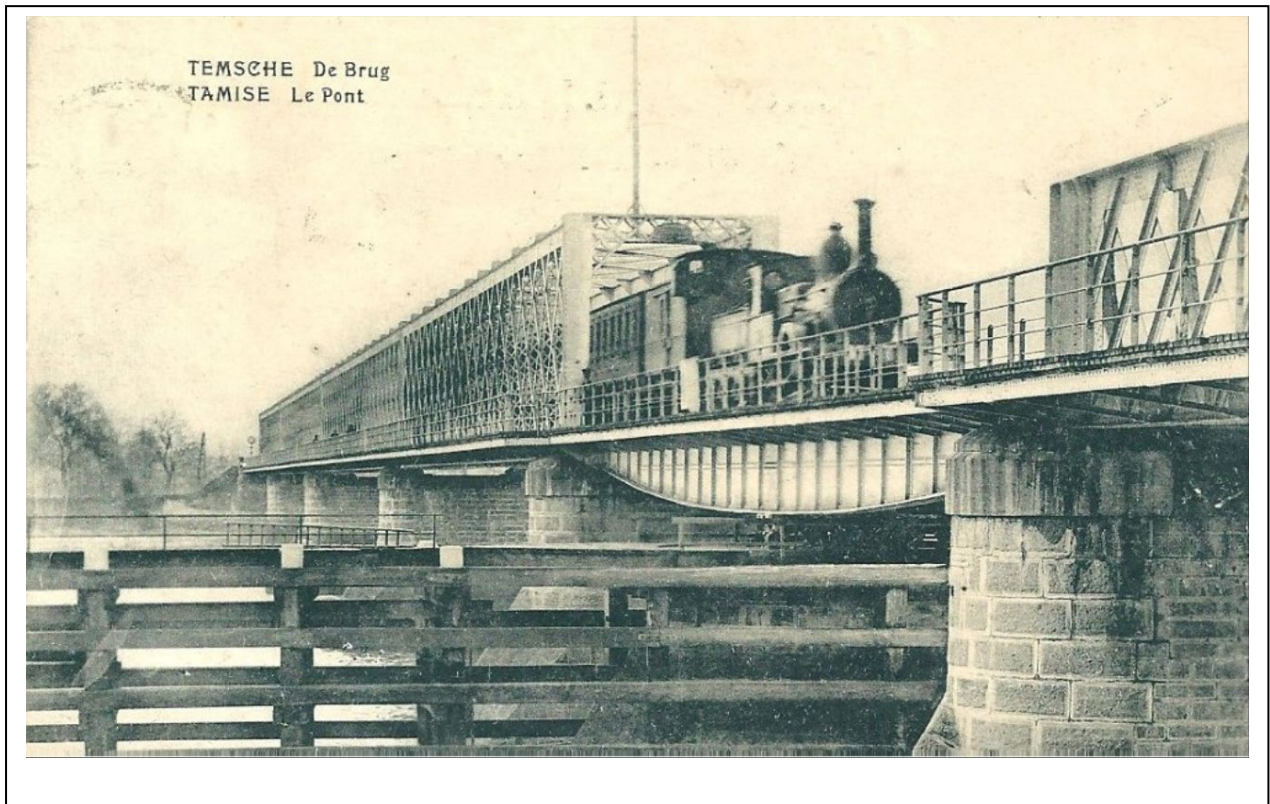
NOVEMBER

15 - HET GROOTHERTOGDOM BADEN EN HET GROOTHERTOGDOM HESSEN TREDEN TOE TOT DE NOORD-DUITSE BOND

23 - HET KONINKRIJK BEIEREN TREET TOE TOT DE NOORD-DUITSE BOND.

25 - HET KONINKRIJK WÜRTEMBERG TREET TOE TOT DE NOORD-DUITSE BOND.

30 - OPENING VAN DE 343 METER LANGE SCHELDEBRUG (ZIE AFBEELDING.) DE FRANSE INGENIEUR GUSTAVE EIFFEL TEKENDE DE PLANNEN VOOR DE BRUG BIJ TEMSE. DEZE BRUG LAAT TOE EEN SPOORLIJN AAN TE LEGGEN OVER DE SCHELDE VAN MECHELEN NAAR TERNEUZEN. NAAST DE SPOORWEGVERBINDING IS DE BRUG OOK EEN TOLBRUG MET EEN DOORGANG VOOR DIEREN EN VOETGANGERS.

DECEMBER

9 - DE NOORD-DUITSE BOND KRIJGT DE NAAM DUITSE RIJK.

11 - HENDRIK GERHARD RICHT EEN VAKBOND VAN KLEERMAKERS OP: "VOORUITGANG DOOR BROEDERSCHAP".

31 - DE GRONDWET VAN HET NIEUWE DUITSE KEIZERRIJK WORDT VAN KRACHT.

ZONDER DATUM

DE PRUISISCHE REGERING VERBIEDT GEBRUIK VAN ANDERE TALEN DAN HET DUIJS IN HET ONDERWIJS EN BIJ DE OVERHEID. DAARDOOR VERDWIJNT OP TERMIJN HET NEDERLANDS ALS VOERTAAL IN OOST-FRIESLAND.

NA DE OORLOGSOVERWINNING WORDT ELZAS-LOTHARINGEN PRUISISCH BEZIT, EN VALT HET GROOTSTE DEEL VAN DUITSLAND ONDER PRUISISCHE CONTROLE.

1871

GEBEURTENISSEN

JANUARI

1 - DE DRIE ZUID-DUITSE STATEN, HET KONINKRIJK BEIEREN, HET KONINKRIJK WÜRTEMBERG EN HET GROOTHERTOGDOM BADEN, SLUITEN ZICH AAN BIJ DE NOORD-DUITSE BOND.

4 - BEGIN VAN DE VOORTDURENDE BESCHIETINGEN DOOR PRUISISCH GESCHUT VAN PARIJS.

4 - BEËDIGING VAN HET KABINET-THORBECKE III.

18 - VERENIGING VAN HET DUITSE RIJK: DE 22 DUITSE VORSTEN EN 3 VRIJE RIJKSSTEDEN ROEPEN HET TWEEDE DUITSE KEIZERRIJK UIT (REICHSGRÜNDUNG).

18 - REVOLUTIONAIRES STEKEN HET STADHUIS VAN PARIJS IN BRAND.

28 - WAPENSTILSTAND TUSSEN DE DUITSE EN FRANSE LEGEREN. BEGIN VAN VREDESONDERHANDELINGEN.

MAART

27 - IN EDINBURGH WORDT DE EERSTE OFFICIËLE RUGBYINTERLAND UIT DE GESCHIEDENIS GESPEELD. SCHOTLAND WINT OP RAEBURN PLACE VAN ENGELAND.

18 - PARIJZENAARS ROEPEN DE REVOLUTIE UIT TEGEN DE FRANSE STAAT; BEWIND VAN DE COMMUNE NEEMT HET STADSBESTUUR OVER.

COMMUNE VAN PARIJS (1871)

DE COMMUNE VAN PARIJS WAS EEN REVOLUTIONAIRE REGERING DIE HEERSTE OVER DE STAD PARIJS VAN 18 MAART 1871 TOTDAT ZE BLOEDIG WERD NEERGESLAGEN OP 28 MEI VAN DATZELFDE JAAR.

OP 28 JANUARI 1871 CAPITULEERDE DE FRANSE REGERING VOOR DE DUITSEN, WAARMEE EEN EINDE KWAM AAN DE FRANSDUITSE OORLOG. HET MERENDEEL VAN DE PARIJSE BEVOLKING ZAG DE CAPITULATIE ALS VERRAAD. BIJ DE VREDESBESPREKINGEN EISTE DUITSLAND DAT ELZAS-LOTHARINGEN AFGESTAAN MOEST WORDEN AAN DUITSLAND EN DAT PARIJS BEZET ZOU WORDEN DOOR DUITSE TROEPEN. DE PARIJZENAREN WERDEN WOEDEND TOEN DE NIEUWE FRANSE REGERING ONMIDDELLIJKE AFDRACHT VAN RENTE, PACHT, HUREN EN BELASTINGEN EISTE. HET PARIJSE BEDRIJFSLEVEN LAG HELEMAAL STIL TIJDENS HET BELEG VAN PARIJS DOOR DE DUITSEN. DAAROM RIEP DE VORIGE REGERING EEN WETTELIJK UITSTEL AF VAN HET BETALEN VAN SCHULDEN EN HUREN. DE NIEUWE REGERING HIEF HET UITSTEL OP, WAARDOOR ALLE VORDERINGEN DIRECT OPEISBAAR WERDEN. DE KLEINE BEDRIJVEN HADDEN GEEN INKOMSTEN OMDAT ER GEEN BEVOORRADING VAN GOEDEREN EN GRONDSTOFFEN WAS EN KONDEN HUN SCHULDEN NIET BETALEN. DE MEESTE ARBEIDERS WAREN WERKLOOS DOOR DE STILSTAND VAN HET BEDRIJFSLEVEN. BINNEN ENKELE DAGEN WERDEN ER 300.000 FAILLISEMENTEN AANGEVRAAGD DOOR BEDRIJVEN EN HUISHOUDENS. TEGELIJKERTIJD STOPTE DE REGERING MET HET BETALEN VAN LOON AAN HONDERDDUIZEND LEDEN VAN DE NATIONALE GARDE. DAARNAAST WILDE DE FRANSE REGERING OOK DE WAPENS VAN DE NATIONALE GARDE AFNEMEN, TERWIJL PARIJS NOG OMSINGELD WAS DOOR PRUISISCHE TROEPEN. DE NATIONALE GARDE WEIGERDE OM HUN WAPENS AF TE GEVEN.

OP HET MOMENT DAT DE OPSTAND IN PARIJS UITBRAK RESIDEERDE DE FRANSE REGERING IN VERSAILLES, NA TIJDENS DE FRANSDUITSE OORLOG IN BALLINGSCHAP IN TOURS EN BORDEAUX GEVESTIGD TE ZIJN GEWEEST. HET LEIDERSCHAP VAN DE COMMUNE WAS DEMOCRATISCH GEKOZEN OP 26 MAART EN WERD GEÏNSTALLEERD OP 28 MAART. DE COMMUNE WERD GEKOZEN DOOR 229.000 KIEZERS VAN DE 485.000 GEREgistreERDE MANNEN. DE PARIJSE COMMUNE KREEG HET VOOR ELKAAR OM DE PUBLIEKE VOORZIENINGEN WEER AAN DE GANG TE BRENGEN.

IN DE DAGEN DAT DE COMMUNE DE STAD REGEERDE WERDEN INGRIJPENDE HERVORMINGEN DOORGEVOERD. ZO WERD HET LEGER VERVANGEN DOOR EEN NATIONALE GARDE VAN BURGERS. KERK EN STAAT WERDEN GESCHIEDEN, EN DE MIDDENSTAND WERD GESTEUND DOOR KWIJTSCHELDING VAN SCHULDEN. IN DE BEWEGING WAREN UITEENLOPENDE GROEPEN REVOLUTIONAIRES ACTIEF, WAARONDER ANARCHISTEN, SOCIALISTEN, BLANQUISTEN, JACOBINIEN EN REPUBLIKEINSE LIBERALEN. DE MEERDERHEID VAN JACOBINIEN EN BLANQUISTEN KON STEEDS MEER MACHT NAAR ZICH TOE TREKKEN.

DE COMMUNE VOND HAAR EINDE IN DE SEMAINE SANGLANTE (BLOEDIGE WEEK) VAN 21-28 MEI 1871, WAARIN DE REVOLUTIE VAN DE PARIJZENAARS BLOEDIG WERD ONDERDRUKT DOOR HET FRANSE REGERINGSLEGER. IN DE STRIJD EN TIJDENS DE DAAROPVOLGENDE MASSA-EXECUTIES WERDEN ONGEVEER 30.000 MENSEN GEDOOD EN ROND DE 40.000 GEVANGENGENOMEN. VAN HET REGERINGSLEGER WERDEN 900 SOLDATEN GEDOOD. NAAR SCHATTING ZIJN ER 17.000 TOT 25.000 MENSEN NA ARRESTATIE ZONDER VORM VAN PROCES GEFUSILLEERD.[2] DE COMMUNARDS DOODDEN OOK ONGEVEER ZEVENTIG GIJZELAARS ONDER WIE GEORGES DARBOY, DE AARTSBISSCHOP VAN PARIJS. IN DE BLOEDIGE WEEK WERDEN TALLOZE GEBOUWEN IN BRAND GESTOKEN WAARONDER HET STADHUIS EN HET TUILERIEËNPALEIS.

BARRICADE VAN DE COMMUNARDS, 18 MAART 1871

BIJ DE BEGRAAFPLAATS PÈRE-LACHAISE STAAT DE MUR DES FÉDÉRÉS WAAR 147 LEDEN VAN DE COMMUNE ZONDER VORM VAN PROCES GEFUSILLEERD WERDEN.

GEDODE COMMUNARDS IN HUN LIJKISTEN

DE GEVANGEN GENOMEN COMMUNARDS WERDEN VEROORDEELD TOT LANGE GEVANGENISSTRAFFEN. IN 1879 KREGEN ZIJ COLLECTIEF AMNESTIE.

APRIL

20 - ALETTA JACOBS (ZIE AFBEELDING) WORDT TOEGELATEN ALS EERSTE VROUWELIJKE STUDENTE AAN DE RIJSUNIVERSITEIT GRONINGEN, AANVANKELIJK VOOR EEN PROEFPERIODE VAN ÉÉN JAAR NA PERSOONLIJKE TOESTEMMING VAN MINISTER THORBECKE.

MEI

10 - MET HET VERDRAG VAN FRANKFURT EINDIGT OFFICIEEL DE FRANS-DUITSE OORLOG. FRANKRIJK MOET ELZAS-LOTHARINGEN AFSTAAN.

13 - ALS HANDREIKING AAN DE PAUS WORDT IN HET ITALIAANSE PARLEMENT DE GARANTIEWET (=LA LEGGE DELLE GUARENTEGIE) AANGENOMEN, WAARIN DE SOEVEREINITEIT VAN DE PAUS IN VATICANSTAD ERKEND WORDT, SCHADELOOSSTELLING WORDT AANGEBODEN IN DE VORM VAN EEN JAARLIJKE GELDELIJKE BIJDRAGE EN HET RECHT OP HET BEZIT VAN HET VATICAN EN DE PAUSELIJKE ZOMERRESIDENTIE CASTEL GANDOLFO GEGARANDEERD WORDT.

15 - PAUS PIUS IX WEIGERT AKKOORD TE GAAN MET DE ITALIAANSE HANDREIKING, ZOALS HIJ VERWOORT IN DE ENCYCLIEK UBI NOS.

28 - EINDE VAN DE COMMUNE-OPSTAND IN PARIJS NA EEN WEEK VAN BLOEDIGE GEVECHTEN MET HET REGERINGSLEGER.

28 EN 29 MEI - DERDE NEDERLANDSCH WERKLIEDEN CONGRES.

JUNI

2 - CLAUDE MONET ARRIVEERT IN DE ZAANSTREEK, WAAR HIJ VIER MAANDEN ZAL VERBLIJVEN EN 25 LANDSCHAPPEN ZAL SCHILDEREN.

10 - DE LAATSTE BOOM WORDT GEKAPT VAN HET BEEKBERGERWOUD, HET LAATSTE OERBOS IN NEDERLAND.

JULI

7 DE NEDERLANDSE TWEDE KAMER VERWERPT HET SUMATRA-TRAKTAAT TUSSEN HET VERENIGD KONINKRIJK EN NEDERLAND.

OKTOBER

7 - DE EERSTE UITGAVE VAN DE BARNEVELDSE KRANT (DESTIJD BARNEVELDSCH COURANT) IS EEN FEIT.

8 - CHICAGO WORDT BINNEN 24 UUR IN DE AS GELEGD DOOR EEN FELLE BRAND.

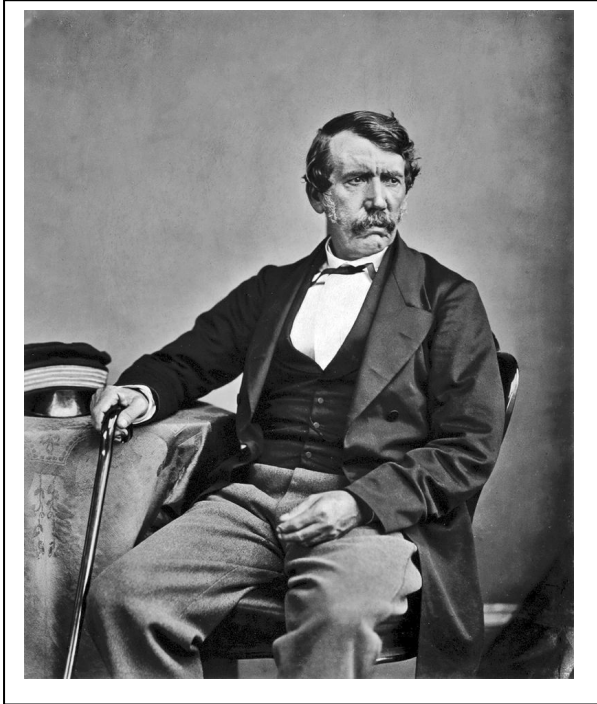
13 - EERSTE UITVOERING IN KARLSRUHE VAN HET SCHICKSALSIED VAN JOHANNES BRAHMS, OP EEN TEKST VAN FRIEDRICH HÖLDERLIN.

29 - OPRICHTING VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH WERKLIEDEN-VERBOND.

NOVEMBER

2 - DE TWEDE KAMER RATIFICEERT ALSNOG HET SUMATRATRAKTAAT. NEDERLAND KRIJGT DE VRIJE HAND IN ATJEH MAAR MOET BELOVEN DE ZEEVAART TE VRIJWAREN VAN PIRATERIJ. NEDERLAND STAAT ZIJN GEBIEDEN OP MALAKKA EN IN AFRIKA AF AAN DE BRITEN. HET MAG IN BRITS-INDIË CONTRACTARBEIDERS WERVEN OM DE OPENVALLENDE PLAATSEN VAN DE EX-SLAVEN IN SURINAME OP TE VULLEN.

10 - DE BRITSE JOURNALIST HENRY MORTON STANLEY ONTDEKT DE VERMISTE SCHOTSE ZENDELING DAVID LIVINGSTONE (ZIE AFBEELDING) IN HET DORPJE UJJI BIJ HET TANGANYIKAMEER.

STANLEY SPRAK BIJ DE ONTMOETING WELLICHT DE LATER LEGENDARISCHE WOORDEN "DR. LIVINGSTONE, I PRESUME?"

DECEMBER

7 - DE BELGISCHE EERSTE MINISTER JULES JOSEPH D'ANETHAN TREEDT AF NA HEVIGE ONLUSTEN IN BRUSSEL OVER DE BENOEMING VAN OUD-PREMIER PIETER DE DECKER TOT GOUVERNEUR VAN LIMBURG.

9 - AANTREDEN VAN DE HOMOGEEEN KATHOLIEKE REGERING-MALOU I.

23 - VERKOOP VAN DE BROUWERIJ IN HET LIMBURGSE WIJLRE AAN FREDERIK EDMOND BRAND, BOUW- EN WERKTUIGKUNDIGE TE HEDEL.

ZONDER DATUM

DE ENGELSE ANTROPOLOOG EDWARD BURNETT TYLOR GEEFT ALS EERSTE IN ZIJN WERK "PRIMITIVE CULTURE" EEN VOLLEDIG OVERZICHT VAN ANIMISTISCH GELOOF, EN BEPAALT HIERDOOR DE TERM ANIMISME IN ZIJN HUIDIGE BETEKENIS.

DE TELEGRAAFKABEL SINGAPORE - BATAVIA - BANJOEWANGI WORDT VERLENGD NAAR AUSTRALIË

1872

GEBEURTENISSEN

JANUARI

1 - INGEBRUIKNAME VAN DE MOERDIJKBRUG IN DE SPOORLIJN LAGE ZWALUWE-DORDRECHT, WAARDOOR HOLLAND PER TREIN VERBONDEN WORDT MET BRABANT. DE BRUG IS DE LANGSTE VAN EUROPA EN WERD GEBOUWD DOOR VAN VLISINGEN & DUDOK VAN HEEL. DE OFFICIËLE OPENING WAS OP 31 DECEMBER 1871.

FEBRUARI

10 - KONINGIN VICTORIA ONDERTEKENT EEN VERDRAG TUSSEN HET VERENIGD KONINKRIJK EN NEDERLAND OVER DE WERVING VAN CONTRACTARBEIDERS VOOR DE KOLONIE SURINAME. ZIJ MOETEN DE PLAATS INNEMEN VAN DE SLAVEN, DIE VOLGEND JAAR DE PLANTAGES MOGEN VERLATEN.

FEBRUARI - EEN BEZOEK AAN ANTWERPEN VAN DE GRAAF VAN CHAMBORD, DE FRANSE TROONPRETENDENT, LEIDT TOT SPANNINGEN TUSSEN DE ANTWERPSE KATHOLIEKEN, AANHANGERS VAN HET HUIS BOURBON, EN LIBERALEN, FANS VAN DE FRANSE REPUBLIEK.

MAART

1 - OPRICHTING EERSTE NATIONALE PARK TER WERELD: YELLOWSTONE NATIONAL PARK.

9 - HET EERSTE SCHIP VAART DOOR DE NIEUWE WATERWEG: DE RICHARD YOUNG.

16 - DE EERSTE FINALE VINDT PLAATS IN DE FA CUP TUSSEN DE WANDERERS EN DE ROYAL ENGINEERS.

26 - BIJ OWENS VALLEY (CALIFORNIË) ONTSTAAT EEN AARDVERSCHUIVING OVER 50 KILOMETER LENGTE.

APRIL

1 - OP DE 300E VERJAARDAG VAN DE INNAME VAN DEN BRIEL VERSCHIJNT EEN NIEUW PROTESTANTS DAGBLAD: DE STANDAARD. OPRICHTER EN HOOFDREDACTEUR IS ABRAHAM KUYPER.

6 - NEDERLAND VERKOOPT HAAR 60 FORTEN EN KASTELEN LANGS DE GHANESE KUST AAN DE BRITTEN. NA DE AFSCHAFFING VAN DE SLAVERIJ IN 1863 LEVEREN DEZE NIETS MEER OP.

13 - IN EEN AMERIKAANS MEDISCH TIJDSCHRIFT PUBLICEERT GEORGE HUNTINGTON ALS EERSTE OVER DE ZIEKTE DIE LATER ZIEKTE VAN HUNTINGTON ZAL HETEN.

13 - DE AMERIKAAN GEORGE WESTINGHOUSE KRIJGT OCTROOI OP DE WESTINGHOUSEREM. DE REM WORDT VANUIT DE LOCOMOTIEF BEDIEND – ER IS DUS GEEN APARTE REMMER MEER NODIG. HET SYSTEEM BESTAAT UIT EEN BUIS DIE ONDER DE HELE TREIN DOORLOOPT EN DIE PNEUMATISCH ONDER DRUK WORDT GEHOUDEN OM DE REMMEN TE LOSSEN. LAAT DE MACHINIST DE BUIS LEEGLOPEN, DAN SLAAN DE REMMEN VAN ELKE WAGEN AAN. HETZELFDE GEBEURT ALS ER EEN WAGEN LOSBREEKT.

JUNI

5 - ALETTA JACOBS IS DE EERSTE VROUW DIE TOEGELATEN WORDT TOT EEN NEDERLANDSE UNIVERSITEIT (RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN).

JULI

6 - BEËDIGING VAN HET KABINET DE VRIES-FRANSEN VAN DE PUTTE.

AUGUSTUS

AUGUSTUS - DERTIEN BELGISCHE GROOTINDUSTRIËLEN EN INGENIEURS BUNDELEN HUN KRACHTEN EN RICHTEN DE VOORLOPIGE ORGANISATIE "ASSOCIATION POUR LA SURVEILLANCE DES CHAUDIÈRES À VAPEUR" ("VERENIGING VOOR HET TOEZICHT OP STOOMKETELS") OP. DE EERSTE DIRECTEUR WORDT ROBERT VINÇOTTE.

SEPTEMBER

6 - OP HET CONGRES VAN DE EERSTE INTERNATIONALE IN DEN HAAG WORDEN MICHAÏL BAKOENIN EN ZIJN AANHANGERS UIT DE ORGANISATIE GEZET. HET CENTRALISTISCHE BESTUURSMODEL VAN KARL MARX HEEFT DE TWEESTRIJD GEWONNEN.

13 - HET PARIJSE OPERATHEATER FOLIES TRÉVISE WORDT HERDOOPT IN FOLIES BERGÈRE.

22 - DE THEEKLIPPER TAEPING LIJDT SCHIPBREUK OP EEN RIF IN DE CHINESE ZEE.

25 - HET EERSTE SCHIP VAART DOOR DE ORANJESLUIZEN.

OKTOBER

15 - AFVAART UIT ROTTERDAM VAN HET STOOMSCHIP MET DEZELFDE NAAM NAAR NEW YORK. DAARMEE KOMT DE EERSTE GEREGLDE LIJNVERBINDING ROTTERDAM - NEW YORK TOT STAND.

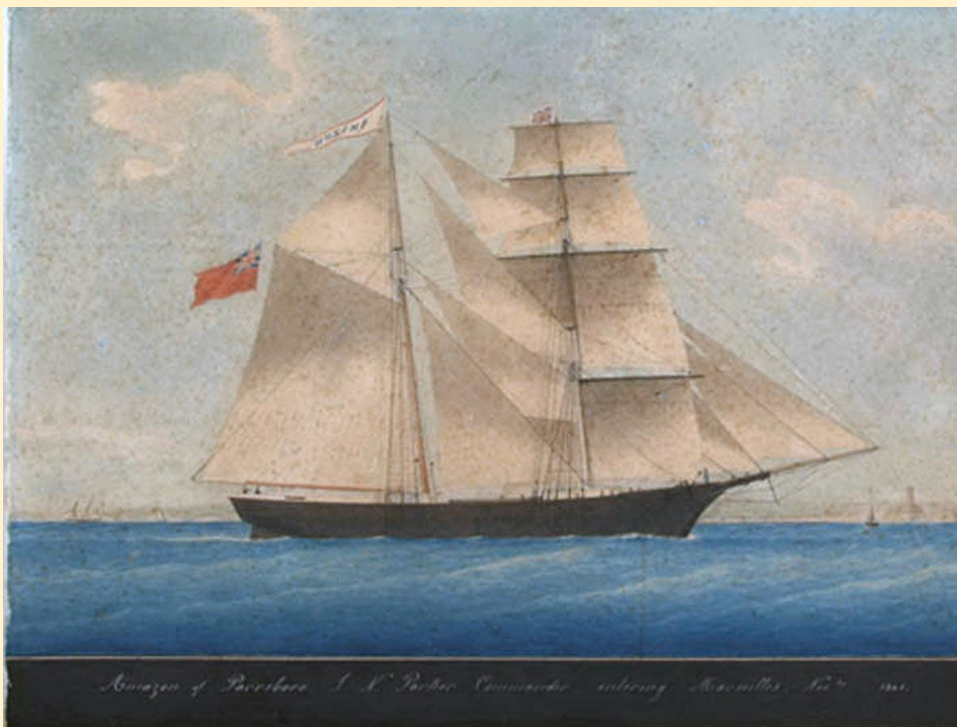
NOVEMBER

- 3 EN 4 - GROTE UITBARSTING VAN DE VULKAAN MERAPI OP JAVA, WAARBIJ VEEL DODEN VALLEN.
4 - OPENING IN JAPAN VAN DE ZIJDEFABRIEK VAN TOMIOKA, DE EERSTE MODERNE ZIJDEFABRIEK.
7 - DE MARY CELESTE VERTREKT VOOR HAAR LAATSTE REIS.

DE MARY CELESTE (1871)

HET VERHAAL VAN DE MARY CELESTE BEHOORT TOT DE GROOTSTE MYSTERIES VAN DE ZEE. OP 7 NOVEMBER 1872 VERTROK DE BRIK MARY CELESTE UIT NEW YORK, MET BESTEMMING GENUA. DE LADING BESTOND UIT 1701 VATEN BRANDSPIRITUS. AAN BOORD WAREN KAPITEIN BRIGGS, ZIJN VROUW, HUN TWEE JAAR OUDE DOCHTERTJE, EN ZEVEN BEMANNINGSLEDEN.

OP 5 DECEMBER WERD HET SCHIP 510 MIJL TEN WESTEN VAN GIBRALTAR WAARGENOMEN DOOR DE BRIGANTIJN DEI GRATIA VAN KAPITEIN MOREHOUSE. OMDAT HET DUIDELIJK WAS DAT HET SCHIP IN NOOD VERKEERDE, BEGAVEN ENKELE BEMANNINGSLEDEN VAN DE DEI GRATIA ZICH AAN BOORD VAN DE MARY CELESTE, MAAR VONDEN ER NIEMAND. DE ENIGE SLOEP WAS WEG. DE ZEILEN WAREN DEELS GESCHEURD. ER WAREN GEEN SPOREN VAN GEWELD EN HET STUURWIEL VAN HET SCHIP WAS NIET VASTGEZET. WAT OOK BIJZONDER WAS, WAS DAT DE SEXTANT ONTBRAK EN DAT HET LOGBOEK NOG IN DE HUT VAN DE KAPITEIN LAG. DE KAPITEIN VERLAAT ZIJN SCHIP NOOIT ZONDER LOGBOEK. OP DE ACHTERPLECHT LAG EEN GEBROKEN KOMPAS EN ER ONTBRAK OOK EEN REDDINGSBOOT.

EEN SCHILDERIJ VAN DE MARY CELESTE UIT 1861

DE DEI GRATIA EN DE MARY CELESTE ZEILDEN VERVOLGENS BEIDE MET EEN NOODBEMANNING NAAR DE HAVEN VAN GIBRALTAR. HET RAADSEL ROND HET LOT VAN DE BEMANNING VERSPREIDDE ZICH AL SNEL EN WEKTE DE BELANGSTELLING (EN DE ARGWAAN) VAN DE PLAATSELIJKE AANKLAGER. DEZE VERMOEDDE EEN SAMENZWERING TUSSEN DE BEMANNINGEN VAN DE MARY CELESTE EN DIE VAN DE DEI GRATIA, TENEINDE DE VERZEKERINGS- EN BERGINGSPREMIE OP TE KUNNEN STRIJKEN. DE RECHTZAAK DIE VOLGDE WEKTE GROTE INTERNATIONALE BELANGSTELLING. UITEINDELIJK KON VERZEKERINGSFRAUDE ECHTER NIET WORDEN BEWEZEN.

HET SCHIP KEERDE TERUG NAAR NEW YORK, EN WISSELDE VERSCHILLENDE KEREN VAN EIGENAAR. IN NOVEMBER 1884 WERD DE MARY CELESTE TE BOSTON VOORZIEN VAN EEN GROTENDEELS WAARDELOZE LADING, DIE DOOR HAAR REDERS HOOG WERD VERZEKERD. ZE VERTROK OP 16 DECEMBER UIT BOSTON NAAR PORT-AU-PRINCE. AANGEKOMEN BIJ HAÏTI RAMDE KAPITEIN PARKER OP 3 JANUARI 1885 OPZETTELIJK EEN RIF IN DE ZEESTRAAT TUSSEN HISPANIOLA EN HET ÎLE DE LA GONÂVE, WAARBIJ HET SCHIP ONHERSTELBAAR WERD BESCHADIGD. PARKER EN ZIJN BEMANNING ROEIDEN NAAR DE WAL, EN PARKER VERKOCHT HET WRAK AAN DE AMERIKANSE CONSUL EN DIENDE EEN VERZEKERINGSCLAIM IN. DE VERZEKERAARS KWAMEN ER AL SNEL ACHTER DAT DE LADING OVERVERZEKERD WAS GEWEEST. IN JULI 1885 VOLGDE TE BOSTON EEN PROCES TEGEN KAPITEIN PARKER EN DE REDERS. NA ONDERHANDELINGEN GING PARKER VRIJUIT, MAAR DE REDERS MOESTEN DE UITGEKEERDE VERZEKERINGSGELDEN TERUGGEVEN.

HYPOTHESES

HET RAADSEL ROND DE MARY CELESTE IS NOOIT OPGELOST, MAAR VERSCHILLENDE MOGELIJKE VERKLARINGEN ZIJN DOOR DE JAREN HEEN GEOPPERD.

GIFTIGE DAMPEN

STORM ALS VERKLARING WORDT DOORGAANS UITGESLOTEN EN OOK PIRATEN KWAMEN IN DIE TIJD IN DAT GEBIED AL TIENTALLEN JAREN NIET MEER VOOR. MOGELIJK HEEFT DE BEMANNING, BIJVOORBEELD DOOR DE PLOTSSELINGE AANWEZIGHEID VAN GIFTIGE DAMPEN, HET SCHIP VERLATEN EN IS ZIJ IN EEN SLOEP GEKROPEN IN AFWACHTING VAN HET WEGTREKKEN VAN DE DAMPEN. HET SCHIP VERVOERDE IMMERS BRANDSPIRITUS IN VATEN, DIE DOOR DE STORM OPENGEBROKEN Zouden kunnen zijn. IN ALLE HAAST ZOU MEN VERGETEN KUNNEN ZIJN DE ZEILEN TE STRIJKEN, WAARNA DE MARY CELESTE ZONDER BEMANNING HAAR REIS VERVOLGDE. TOEN ZIJ UITEINDELIJK GEVONDEN WERD DOOR DE DEI GRATIA, WAREN DE GIFTIGE DAMPEN OPGETROKKEN.

KOMEET VAN BIELA

EEN ANDERE HYPOTHESE HOUDT VERBAND MET DE KOMEET VAN BIELA. DEZE KOMEET, IN 1826 ONTDEKT DOOR WILHELM VON BIELA, BRAK IN 1846 IN TWEE STUKKEN. HET ENE STUK KWAM IN OKTOBER 1871 DICHTBIJ EN KWAM NEER OP DE AARDE. HIERDOOR WERDEN VERSCHILLENDE STEDEN, WAARONDER CHICAGO, OP 8 OKTOBER 1871 GETEISTERD DOOR EEN GLOEIENDE STENENREGEN. OP 27 NOVEMBER 1872 WAREN ER VERSCHILLENDE STEENREGENS IN EUROPA. DEZE HYPOTHESE GAAT ERVAN UIT DAT DIT OOK WERD OPGEMERKT OP DE MARY CELESTE, DIE TOEN IN DIE BUURT KON ZIJN. OMDAT HIJ 1701 VATEN BRANDSPIRITUS AAN BOORD HAD ZOU DE KAPITEIN BESLOTEN KUNNEN HEBBEN OM HET SCHIP UIT VEILIGHEIDSOVERWEGINGEN TE VERLATEN IN EEN SLOEP DIE ER, VASTGEBONDEN AAN DE MARY CELESTE, OP VEILIGE AFSTAND ACHTER VOER. IN DE HAAST ZOU HET KOMPAS GEVALLEN ZIJN EN HET ZOU VERKLAREN DAT DE SEXTANT MEEGENOMEN WERD. DAAR ZIJ HET SCHIP NIET MEER BEMANDEN GAAT MEN ERVAN UIT DAT HET TOUW BRAK EN HUN SLOEP GETROFFEN WERD OF OP ZEE VERGING.

28 - WILHELM REISS EN ÁNGEL ESCOBAR BEKLIMMEN ALS EERSTEN DE VULKAAN COTOPAXI IN DE ANDES.

30 - DE EERSTE VOETBALWEDSTRIJD TUSSEN LANDEN WORDT GESPEELD. HET ENGELS VOETBALELFTAL SPEELT TEGEN HET SCHOTS VOETBALELFTAL MET 0-0 GELIJK.

ZONDER DATUM

JAMES DEWAR (1842-1923) VINDT DE VACUÛMFLES UIT.

VLADIVOSTOK WORDT EEN MARINEHAVEN.

DE DEFINITIEVE AFDAMMING VAN HET ZWIN IN ZEEUWS-VLAANDEREN BIJ SLUIS IS VOLTOOID. DE ONTSTANE POLDER HEET WILLEM-LEOPOLDPOLDER.

GEORGE SMITH, EEN LEERLING VAN HENRY RAWLINSON, SLAAGT ERIN EEN AANTAL SPIJKERSCHRIFT-TABLETTEN TE ONTCIJFEREN DIE EEN VROEGE VERSIE VAN HET ZONDVLOED-VERHAAL BEVATTEN.

CHALLENGER-EXPEDITIE 1872-1876

DE CHALLENGER-EXPEDITIE WAS EEN WETENSCHAPPELIJKE EXPEDITIE, DIE VAN 1872 TOT 1876 WERD UITGEVOERD. DE EXPEDITIE LEIDDE TOT VEEL ONTDEKKINGEN, DIE DE BASIS VORMDEN VOOR LATERE OCEANOGRAPHIE. DE EXPEDITIE IS VERNOEMD NAAR HET PRIMAIRE SCHIP DAT ER DEEL VAN UITMAAKTE, DE HMS CHALLENGER.

DE EXPEDITIE WERD OPGEZET DOOR DE SCHOT CHARLES WYVILLE THOMSON VAN DE UNIVERSITEIT VAN EDINBURGH EN MERCHISTON CASTLE SCHOOL. DE ROYAL SOCIETY KOCHT IN 1872 VOOR DE EXPEDITIE DE HMS CHALLENGER VAN DE ROYAL NAVY EN PASTE HET SCHIP AAN VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK. ZO KREEG HET SCHIP TWEE LABORATORIA VOOR RESPECTIEVELIJK SCHEIKUNDE EN NATUURLIJKE HISTORIE. DE KAPITEIN VAN HET SCHIP WAS GEORGE NARES.

DE EXPEDITIE BEGON IN PORTSMOUTH OP 21 DECEMBER 1872. ONDER WETENSCHAPPELIJK TOEZICHT VAN THOMSON LEGDE HET SCHIP EEN AFSTAND AF VAN 130.000 KILOMETER. ALLE ONTDEKKINGEN DIE ONDERWEG WERDEN GEDAAN, WERDEN GEPUBLICEERD IN REPORT OF THE SCIENTIFIC RESULTS OF THE EXPLORING VOYAGE OF H.M.S. CHALLENGER DURING THE YEARS 1873-76. HIERIN WERDEN ONDER ANDERE 4000 NIEUWE DIERSOORTEN BESCHREVEN. TEVENS WERD ER ONDERZOEK GEDAAN NAAR ONDER ANDERE DE BODEM EN TEMPERATUUR VAN DE ZEEËN. JOHN MURRAY OVERZAG DE PUBLICATIE.

DE CHALLENGER VOER VLAK LANGS ANTARCTICA, MAAR NIET DICHTBIJ GENOEG OM HET CONTINENT TE KUNNEN ZIEN. OP 24 MEI 1876 KEERDE DE CHALLENGER TERUG IN ENGELAND, TE WETEN IN SPITHEAD. IN TOTAAL HAD DE REIS 713 DAGEN GEDUURD.

KOPIEËN VAN HET REISVERSLAG VAN DE CHALLENGER-EXPEDITIE LIGGEN OPGESLAGEN IN VERSCHILLENDE MARINE-INSTELLINGEN IN HET VERENIGD KONINKRIJK, WAARONDER HET NATIONAL OCEANOGRAPHY CENTRE, SOUTHAMPTON EN HET DOVE MARINE LABORATORY IN CULLERCOATS, TYNE EN WEAR.

1873

GEBEURTENISSEN

JANUARI

1 - JAPAN GAAT OVER OP DE GREGORIAANSE KALENDER.

25 EN 26 - EEN GEZANTSCAP VAN HET SULTANAAT ATJEH BRENGT EEN BEZOEK AAN SINGAPORE. DE NEDERLANDSE CONSUL DAAR STUURT EEN ALARMEREND TELEGRAM NAAR DEN HAAG.

FEBRUARI

11 - AMADEUS VAN AOSTA TREEDT AF ALS KONING VAN SPANJE. EERSTE SPAANSE REPUBLIEK WORDT UITGEROEPEN.

28 - ONTDEKKING VAN DE LEPRABACTERIE MYCOBACTERIUM LEPRAE DOOR ARMAUER HANSEN ALS OORZAAK VAN LEPPRA.

MAART

1 - DE NAAIMACHINEFABRIKANT REMINGTON NEEMT DE SCHRIJFMACHINE IN SERIEPRODUCTIE.

19 - DE AFGEZANT VAN HET OOST-INDISCHE GOVERNEMENT, REGERINGSCOMMISSARIS VAN NIEUWENHUIZEN BEGINT BESPREKINGEN IN ATJEH MET DE RAADGEVERS VAN DE SULTAN.

26 - NEDERLAND VERKLAART DE OORLOG AAN HET SULTANAAT ATJEH WEGENS SCHENDING VAN HET VERDRAG VAN VREDE, VRIENDSCHAP EN VRIJHANDEL UIT 1857. ATJEH LEGT ZIJN ONDERDANEN NIETS IN DE WEG OM PIRATERIJ TE BEDRIJVEN IN DE STRAAT VAN MALAKKA.

ATJEHOORLOG (1873-1914)

DE ATJEHOORLOG (1873-1914) WAS EEN KOLONIALE OORLOG DIE HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN VOERDE MET HET AANVANKELIJK OOGMERK OM DE ZEEVAART DOOR STRAAT MALAKKA TE BEVEILIGEN TEGEN ZEEROVERIJ UIT ATJEH. OMDAT DE SULTAN EN HET OVERGROTE DEEL DER ATJEHERS WEIGERDEN ZICH AAN DE NEDERLANDERS TE ONDERWERPEN WERD HET DOEL HET EEUWENLANG BESTAANDE ONAFHANKELIJKE SULTANAAT ATJEH NET ALS DE ANDERE BUITENGEWESTEN VAN NEDERLANDS INDIË ONDER NEDERLANDS KOLONIAAL GEZAG TE BRENGEN EN TE HOUDEN.

AANLEIDING

DE AANLEIDING TOT DE ATJEHOORLOG LAG IN DE UITWERKING VAN HET SUMATRA-TRAKTAAT VAN 1824, WAARIN NEDERLAND ZICH VERPLICHTTE REIZIGERS LANGS SUMATRA EEN VEILIGE VAART TE VERZEKEREN, MAAR ZICH TEVENS VERPLICHT HAD DE VRIJE STAAT ATJEH TE RESPECTEREN. IN 1871 WERD TUSSEN HET VERENIGD KONINKRIJK EN NEDERLAND EEN NIEUW SUMATRA-VERDRAG GESLOTEN, DAT NEDERLAND DE VRIJE HAND GAF IN ATJEH. HET SULTANAAT WAS RIJK AAN LANDBOUWGROND WAAR VOOR EXPORT PEPER WERD VERBOUWD. OMDAT HET DE STRAAT MALAKKA BEHEERSTE EN DE ROL DAARVAN DOOR DE OPENING VAN HET SUEZKANAAL STEEDS BELANGRIJKER WAS GEWORDEN, WAS ER OOK EEN STRATEGISCHE REDEN OM ZICH MET ATJEH TE BEMOEIEN: ZEEROOF DOOR ATJEHERS KWAM VEEL VOOR.

EERSTE EXPEDITIE NAAR ATJEH (1873). OP 26 MAART 1873 STUURDE GOVERNEMENTSCOMMISSARIS NIEUWENHUIZEN, MEDE NAMENS GOUVERNEUR-GENERAAL LOUDON, EEN OORLOGSMANIFEST GERICHT AAN DE SULTAN VAN ATJEH, VAN WIE MEN VERMOEDEDE DAT HIJ DE MACHT IN HET LAND HAD. OP HET NEDERLANDSE ULTIMATUM KWAM NIET DE GEWENSTE REACTIE. DAAROP LANDDE DE EERSTE EXPEDITIE ONDER OPPERBEVEL VAN GENERAAL-MAJOR KÖHLER OP DE KUST VAN ATJEH MET ALS DOEL DE TUCHTING VAN DE BEVOLKING OM DAARNA EEN TRAKTAAT TE KUNNEN SLUITEN. DE EXPEDITIE WERD VERSNELD NAAR ATJEH GESTUURD OMDAT ER GERUCHTEN GINGEN DAT DE SULTAN VAN ATJEH IN ONDERHANDELING WAS, MOGELIJK MET ITALIË EN DE VERENIGDE STATEN, OM ZIJN NEUTRALITEIT TE BEHOUDEN. DEZE EERSTE NEDERLANDSE INVAL LIEP UIT OP EEN VERVROEGDE TERUGKEER DER TROEPEN, OMDAT DE ATJEHERS TE STERK WAREN EN DE OPPERBEVELHEBBER ZELF DODELIJK GETROFFEN WERD DOOR EEN KOGEL.

GENERAAL KOHLER (1873)

JOHAN HARMEN RUDOLF KÖHLER (ZIE AFBEELDING)

GRONINGEN, 3 JULI 1818 – ATJEH, 14 APRIL 1873

KÖHLER WAS EEN NEDERLANDS GENERAAL, DIE SNEUVELDE TIJDENS DE EERSTE ATJEHEXPEDITIE VAN 1873.

NADAT HIJ IN JANUARI 1873 TOT GENERAAL-MAJOOR WAS BENOEMD, WERD KÖHLER BELAST MET HET OPPERBEVELHEBBERSCHAP VAN DE EERSTE EXPEDITIE NAAR ATJEH.

BIJ HET VERDRAG VAN SUMATRA, AFGESLOTEN TUSSEN NEDERLAND EN HET VERENIGD KONINKRIJK IN 1871, KREEG NEDERLAND DE VRIJE HAND IN ATJEH, TERWIJL DE VOORLOPER, HET VERDRAG VAN LONDEN UIT 1824, DE ONAFHANKELIJKHEID VAN HET SULTANAAT ATJEH NOG UITDRUKKELIJK RESPECTEERDE. VAGE GERUCHTEN DAT DE SULTAN DE HULP ZOU HEBBEN INGEROEPEN VAN ITALIË EN DE VERENIGDE STATEN, PLUS HET FEIT DAT PLAATSELIJKE LEIDERS IN ATJEH PROBEERDEN INKOMSTEN TE GENEREREN UIT ZEEROOF, WAREN VOOR GOUVERNEUR-GENERAAL JAMES LOUDON DE AANLEIDING OM ATJEH DE OORLOG TE VERKLAREN. OP 8 APRIL 1873 LANDDE DE HOOFDMACHT VAN HET EXPEDITIELEGER ONDER LEIDING VAN KÖHLER OP HET STRAND VAN ATJEH. VANDAAR UIT BEGON EEN MOEIZAME OPMARS NAAR DE KRATON, HET PALEIS VAN DE SULTAN. DE ATJEHERS BLEKEN BETER BEWAPEND TE ZIJN EN EEN BETER MOREEL TE HEBBEN DAN DE NEDERLANDERS HADDEN VERWACHT. DE TROEPEN WERDEN BIJ HUN OPMARS VOORTDUREND BESTOOKT, OOK 'S NACHTS. HET TERREIN WAS ONOVERZICHTELIJK EN DE LEIDING WAS NIET VOORBEREID OP EEN GUERRILLA-OORLOG. DE MESIGIT (MOSKEE) BIJ DE HOOFDSTAD WERD VEROVERD, WEER PRIJSgegeven EN OPNIEUW VEROVERD. BIJ DE TWEDE VEROVERING, OP 14 APRIL 1873, SNEUVELDE KÖHLER DOOR EEN KOGEL IN DE BORST. ZIJN OPVOLGER WAS KOLONEL E.C. VAN DAALEN, DIE ENKELE DAGEN LATER NA OVERLEG MET DE STAF VAN DE EXPEDITIE BESLOOT DAT VERDER VECHTEN ZINLOOS WAS. DE EXPEDITIE KEERDE OP 25 APRIL TERUG NAAR JAVA.

HET LICHAAM VAN KÖHLER WERD IN SINGAPORE AAN BOORD VAN HET STOOMSCHIP KONING DER NEDERLANDEN GEBRACHT EN NAAR BATAVIA GETRANSPORTEERD OM ER OP 28 APRIL 1873 MET MILITAIRE EER BEGRAVEN TE WORDEN. KONING WILLEM III CONDOLEERDE PERSOONLIJK DE NABESTAANDEN TIJDENS ZIJN BEZOEK AAN GRONINGEN. DIT BEZOEK VAN DE KONING AAN DE VADER VAN KÖHLER WERD VASTGELEGD DOOR DE BEELDEND KUNSTENAAR JOHANNES HINDERIKUS EGENBERGER (ZIE AFBEELDING.)

KÖHLER WERD IN 1954 HERBEGRAVEN OP DE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS PEUTJOET.

TWEEDE EXPEDITIE NAAR ATJEH (1873-1874). GEDURENDE DE TWEDE EXPEDITIE, ONDER LEIDING VAN GENERAAL VAN SWIETEN, WERD DE KRATON VEROVERD, WAAROP DE EXPEDITIE EN DE OORLOG ALS BEËINDIGD WERD BESCHOUWD EN ATJEH ALS OVERWONNEN. ER WERD EEN KLEINE BEZETTINGSMACHT ACHTERGELATEN TER VERDEDIGING VAN HET VEROVERDE EN OM OP VREEDZAME WIJZE TOENADERING TE ZOEKEN TOT DE BEVOLKING.

APRIL

8 - GENIETROEPEN GAAN AAN LAND IN ATJEH. BEGIN VAN DE ATJEH-OORLOG DIE TOT 1904 ZAL DUREN.

14 - DE COMMANDANT VAN DE ATJEHEXPEDITIE, GENERAAL JOHAN HARMEN RUDOLF KÖHLER, SNEUVELT.

MEI

1 - IN HET PRATER TE WENEN WORDT DE WERELDTENTOONSTELLING GEOPEND.

9 - EEN BEURSKRACH IN WENEN LUIDT HET BEGIN IN VAN DE GROTE DEPRESSIE (1873-1896).

20 - LEVI STRAUSS EN JACOB DAVIS VERKRIJGEN OCTROOI OP DE SPIJKERBROEK.

24 - NA EEN BLIKSEMINSLAG BREEKT BRAND UIT IN DE KERKTOREN VAN EENRUM. MET VEREENDE KRACHTEN WETEN DE EENRUMMERS DE BRAND TE BLUSSEN.

31 - HEINEKEN WORDT VOOR HET EERST VERKOCHT.

JUNI

5 - AANKOMST IN SURINAME VAN DE LALLA ROOKH, EEN TRANSPORTSCHIP MET AAN BOORD DE EERSTE HONDERDEN CONTRACT-ARBEIDERS UIT BRITS-INDIË. ZIJ MOETEN OP DE PLANTAGES DE PLAATS INNEMEN VAN DE EX-SLAVEN DIE NA DE TIEN JAAR VAN STAATSTOEZICHT HUN GELUK ELDERS WILLEN BEPROEVEN.

JULI

1 JULI - EINDE VAN DE PERIODE VAN HET STAATSTOEZICHT IN SURINAME: TIEN JAAR NA DE AFSCHAFFING VAN DE SLAVERNIJ ZIJN DE VOORMALIGE SLAVEN NU DEFINITIEF VRIJ VAN WERKEN OP DE PLANTAGES.

15 JULI - DE SPOORWEG VAN BOXTEL NAAR GOCH WORDT IN GEBRUIK GENOMEN; DIT IS HET EERSTE DEEL VAN DE VERBINDING MET WESEL IN DUITSLAND. EXPLOITANT IS DE NOORD-BRABANTSCH-DUITSCH-SPoorWEG-MAATSCHAPPIJ.

AUGUSTUS

30 - EEN OOSTENRIJKSE EXPEDITIE HERONTDEKT EEN EILANDENGROEP IN DE NOORDELIJKE IJSZEE, DIE LATER FRANS JOZEFLAND WORDT GENOEMD.

SEPTEMBER

23 - OPRICHTING VAN DE "BROEDERSCHAP VAN ONTVANGERS" , DE EERSTE NATIONALE AMBTENARENVERENIGING ONTSTAAN ONDER HET PERSONEEL VAN DE BELASTINGDIENST. LATER OPGEGAAN IN DE VERENIGING VAN HOGERE AMBTENAREN BIJ HET MINISTERIE VAN FINANCIËN (VHMF)

OKTOBER

27 - DE AMERIKAAN JOSEPH GLIDDEN VRAAGT PATENT OP ZIJN UITVINDING VAN PRIKKELDRAAD.

27 - OP EEN AKKER BIJ DIEPENVEEN SLAAT OP KLAARLICHTE DAG EEN METEORIEET IN.

ZONDER DATUM

DE TENNISSPORT ONTSTAAT IN ZIJN HUIDIGE VORM.

DE LATIJNSE MUNTUNIE VAN FRANKRIJK, BELGIË, ITALIË EN ZWITSERLAND VOERT DE GOUDEN STANDAARD IN (DIE IN DE 20E EEUW WEER WERD VERLATEN).

IN BELGIË WORDEN DE EERSTE TAALWETTEN GESTEMD. VLAMINGEN MOGEN ZICH VOORTAAN IN HET NEDERLANDS VOOR DE RECHTER VERDEDIGEN.

DE DRIEKEIZERSBOND WORDT OPGERICHT.

DRIEKEIZERSBOND (1873)

DE DRIEKEIZERSBOND OF DRIEKEIZERENTENTE WAS EEN POLITIEKE OVEREENKOMST IN 1873. DUITSLAND, RUSLAND EN OOSTENRIJK-HONGARIJE BELOVEN MET ELKAAR SAMEN TE WERKEN OM HET CONCERT VAN EUROPA IN EVENWICHT TE HOUDEN. BISMARCK VREESDE, NA DE ANNEXATIE VAN ELZAS-LOTHARINGEN, NA DE FRANS-DUITSE OORLOG, DAT FRANKRIJK EEN ALLIANTIE ZOU VORMEN MET RUSLAND EN OOSTENRIJK EN ZO HET PRILLE DUITSE RIJK IN DE KIEM ZOU SMOREN.

ITALIË DOET IN 1881 EEN AANVRAAG OM OPGENOMEN TE WORDEN IN DE DUITSOOSTENRIJKSE ALLIANTIE OMDAT HET ZICH BEDREIGD VOELT DOOR DE FRANSE EXPANSIEDRANG. DEZE VRAAG WAS ONGEBRUIKELIJK DOOR HAAR VERHOUDING MET OOSTENRIJK-HONGARIJE, DIE WAS NAMELIJK NIET OPTIMAAL: ITALIË MAAKTE AANSPRAAK OP OOSTENRIJKS GRONDGEBIED. DE TRIPLE ALLIANTIE (1882) ONTSTAAT.

IN 1887 VERLAAT RUSLAND DE DRIEKEIZERSBOND DOOR DE VERSLECHTERDE VERHOUDING MET DUITSLAND. BISMARCK BIEDT TER COMPENSATIE HET "RUGDEKKINGSVERDRAG" WAARIN HIJ BELOOFT NEUTRAAL TE BLIJVEN BIJ EEN AANVAL DOOR OOSTENRIJK-HONGARIJE.

DE EERSTE PIONIER VESTIGT ZICH IN BRONNEGERVEEN.

EEN NIEUWE SPOORLIJN LOOPT VAN ROOSENDAAL NAAR VLISSINGEN. MET DE AANLEG ERVAN IS OOK HET KANAAL VAN WALCHEREN GEGRAVEN, DAT DE HAVEN VAN MIDDELBURG ONTSLUIT.

GROTE DEPRESSIE (1873-1896)

DE GROTE DEPRESSIE OF LANGE DEPRESSIE WAS EEN WERELDWIJDE ECONOMISCHE CRISIS VAN 1873 TOT 1896 DIE VOLGDE OP DE STERKE ECONOMISCHE GROEI DIE IN GANG WAS GEZET DOOR DE TWEDE INDUSTRIËLE REVOLUTIE IN DE TIEN JAAR NA DE AMERIKAANSE BURGEROORLOG. IN DIE TIJD WERD HET DE GROTE DEPRESSIE GENOEMD EN BEHIELD DEZE TITEL TOT AAN DE GROTE DEPRESSIE VAN DE JAREN 1930. DEZE DEPRESSIE WERD GEKENMERKT DOOR ALGEMENE DEFLATIE EN DE LAGE GROEI DIE BEGON IN 1873 EN EINDIGDE ROND 1896, MAAR HAD NIET DE ERNSTIGE ECONOMISCHE TERUGGANG EN SPECTACULAIRE TERUGVAL VAN DE LAATSTE GROTE DEPRESSIE.

DE ECONOMISCHE DEPRESSIE WAS HET MEEST VOELBAAR IN WEST-EUROPA EN NOORD-AMERIKA, VOOR ZOVER IS NA TE GAAN UIT DE BESCHIKBARE GEGEVENS. HET VERENIGD KONINKRIJK WERD HET HARDST GETROFFEN, EN VERLOOR IN DEZE PERIODE HAAR GROTE INDUSTRIËLE VOORSPRONG OP DE ECONOMIEËN VAN HET VASTELAND VAN EUROPA. DE GANGBARE MENING WAS DAT DE ECONOMIE VAN HET VERENIGD KONINKRIJK CONTINU IN EEN DEPRESSIE VERKEERDE VAN 1873 TOT EN MET 1896, WAARDOOR VERSCHILLENDE TEKSTEN OOK WEL SPREKEN VAN DE GROTE DEPRESSIE VAN 1873-1896.

BANKRUN OP DE FOURTH NATIONAL BANK IN NEW YORK IN 1873.

IN DE VERENIGDE STATEN SPREKEN DE ECONOMEN VEELAL VAN DE DEPRESSIE VAN 1873-1879 DIE WERD INGELUID DOOR DE BEURSKRACH VAN 1873 EN WERD GEVOLGD DOOR DE BEURSKRACH VAN 1893, WAARBIJ DE GEHELE PERIODE OOK WEL DE LANGE DEPRESSIE WERD GENOEMD. VOLGENS HET AMERIKAANSE ONDERZOEKINSTITUUT NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH (NBER) WAS ER EEN PERIODE VAN KRIMP DIE DUURDE VAN OKTOBER 1873 TOT MAART 1879. DEZE 65 MAANDEN DURENDE PERIODE WAS DE LANGSTE OOI, VOLGENS DE NBER. DE PERIODE VAN ECONOMISCHE KRIMP GEDURENDE DE LATERE GROTE DEPRESSIE DUURDE UITEINDELIJK 43 MAANDEN.

IN DE VERENIGDE STATEN GINGEN ER IN DE PERIODE 1873-1879 ZO'N 18.000 BEDRIJVEN FAILLIET, WAARONDER HONDERDEN BANKEN EN TIEN STATEN, TERWIJL DE WERKLOOSHEID EEN PIEK BEREIKTE VAN 14% IN 1876 LANG NADAT DE BEURSKRACH WAS AFGELOPEN.

DE MEESTE AUTEURS BESCHOUWEN DE GEHELE DEPRESSIE ALS SCHADELIJK, MAAR DE ECONOMO MURRAY ROTHBARD BEWEERDE JUUST DAT NA DE BEURSKRACH DE ECONOMIE EEN PERIODE VAN SNELLE GROEI BELEEFDE, WAARBIJ DE VS TUSSEN 1870 EN 1880 HARDER GROEIDE DAN OOI TEVOREN.

DE BEURSKRACH IN WENEN VAN 9 MEI 1873.

ILLUSTRATIE UIT LEIPZIG, 21 JUNI 1873

1874

GEBEURTENISSEN

JANUARI

1 - AFSCHAFFING VAN DE 'DIFFERENTIËLE RECHTEN' IN NEDERLANDS-INDIË, DAT WIL ZEGGEN DAT DE IN- EN UITVOERRECHTEN GELIJK WORDEN VOOR NEDERLANDERS EN BUITENLANDERS. MINISTER VAN KOLONIËN FRANSEN VAN DE PUTTE VERWEZENLIJKT HIERMEE EEN BELANGRIJK LIBERAAL PROGRAMMAPUNT.

1 - NEW YORK ANNEXEERT DE BRONX.

3 - STAATSGREEP IN SPANJE DOOR GENERAAL PAVIA BRENGT SERRANO WEER AAN DE MACHT. EINDE EERSTE SPAANSE REPUBLIEK.

24 - DE NEDERLANDSE EXPEDITIE NEEMT DE KRATON VAN ATJEH IN. DE JONGE SULTAN EN ZIJN ENTOURAGE BLIJKEN HAAR AL IN DE NACHT TE HEBBEN VERLATEN.

FEBRUARI

12 - GENERAAL VAN SWIETEN (ZIE AFBEELDING) VERKLAART DAT DOOR HET RECHT VAN OVERWINNING ATJEH NEDERLANDS IS GEWORDEN.

GENERAAL VAN SWIETEN (1874)

JAN VAN SWIETEN (MAINZ, DUITSLAND, 28 MEI 1807 – DEN HAAG, 9 SEPTEMBER 1888) WAS EEN NEDERLANDS MILITAIR, POLITICUS EN PUBLICIST.

VAN SWIETEN WERD GEBOREN ALS ZOON VAN DE NEDERLANDSE MILITAIR JOHANNES VAN SWIETEN EN LOUISE BRODIER. HIJ NAM IN APRIL 1821 DIENST BIJ HET NEDERLANDSE LEGER EN VERTROK IN 1827 NAAR JAVA WAAR HIJ MEEVOCHT IN DE JAVA-OORLOG DIE IN 1825 WAS UITGEBROKEN. IN AUGUSTUS 1829 WERD HIJ BEVORDERD TOT EERSTE LUITENANT. TOEN DE JAVA-OORLOG IN 1830 WERD BEËINDIGD KEERDE HIJ NAAR NEDERLAND TERUG. HIJ DIENDE TOT 1835 BIJ DE NEDERLANDSE TROEPEN IN BELGIË EN NAM IN 1831 DEEL AAN DE TIENDAAGSE VELDTOCHT TEGEN DE BELGEN. IN 1835 KEERDE HIJ WEER NAAR NEDERLANDS-INDIË TERUG.

VAN SWIETEN WERD IN 1835 TOT KAPITEIN BEVORDERD, IN 1842 TOT MAJOR, EN IN 1849 TOT KOLONEL. IN DATZELFDE JAAR WERD HIJ BENOEMD TOT GOUVERNEUR VAN SUMATRA'S WESTKUST, ALS OPVOLGER VAN ANDREAS VICTOR MICHIELS, DIE OP 19 FEBRUARI TOT VOORLOPIG COMMANDANT VAN HET KNIL WAS BENOEMD. IN 1853 WERD VAN SWIETEN BEVORDERD TOT GENERAAL-MAJOR, EN IN 1857 TOT LUITENANT-GENERAAL. HIJ WERD TOEN TEVENS COMMANDANT VAN HET KNIL. OP 6 OKTOBER 1858 WERD ZIJN BENOEMING OFFICIEEL; DAARMEE EINDIGDE ZIJN BESTUUR OVER SUMATRA'S WESTKUST. VAN SWIETEN WERD BEVELHEBBER VAN DE TWEEDE EXPEDITIE TEGEN BONI. OP 5 OKTOBER 1860 VAARDIGDE HIJ EEN DANKZIJN EDUARD DOUWES DEKKER BEROEMD GEBLEVEN DAGORDER UIT TEGEN HET VERWOESTEN VAN BEZITTINGEN VAN DE INLANDSE BEVOLKING. PER 1 JULI 1862 ZWAAIDE HIJ AF. HIJ KEERDE TERUG NAAR NEDERLAND EN WERD OP 16 FEBRUARI 1864 BUITENGEWOON LID VAN DE RAAD VAN STATE (TOT AAN ZIJN DOOD), EN WAS VAN 19 SEPTEMBER VAN DAT JAAR TOT 1 OKTOBER 1866 LIBERAAL TWEEDE KAMERLID VOOR HET KIESDISTRICT AMSTERDAM.

IN 1873 KWAM VAN SWIETEN WEER IN ACTIEVE DIENST. HIJ WAS TOEN AL 66 JAAR OUD EN WERD DOOR GOUVERNEUR-GENERAAL JAMES LOUDON ALS MILITAIR OPPERBEVELHEBBER BELAST MET DE ATJEH-OORLOG. AAN HET EINDE VAN DAT JAAR BEGON ONDER VAN SWIETEN EEN TWEDE EXPEDITIE TEGEN DE SULTAN VAN ATJEH. VAN SWIETEN HAD EEN ENORME TROEPENMAGT EN VLOOT LATEN UITRUSTEN EN VEROVERDE DE KRATON VAN DE SULTAN. IN 1874 KEERDE VAN SWIETEN NAAR NEDERLAND TERUG EN WERD HEM EERVOL ONTSLAG VERLEEND. HEM WERD HET GROOTKRUIS DER MILITAIRE WILLEMS-ORDE TOEGEKEND.

ZIJN OPTREDEN WERD LATER FEL BEKRITISEERD, ONDER ANDERE DOOR ZIJN VOORMALIGE ONDERBEVELHEBBER, GENERAAL VERSPYCK. IN ZIJN REPLIEK LUITENANT-GENERAAL VAN SWIETEN CONTRA DEN LUITENANT-GENERAAL VERSPIJCK ONTPOPTTE VAN SWIETEN ZICH ALS EEN AANHANGER VAN MULTATULI, DIE ZICH IN MAX HAVELAAR AL TEGEN HET VERBRANDEN VAN KAMPONGS ALS STRAFMAATREGEL HAD GEKEERD. VAN SWIETEN VERWEET VERSPYCK HET PLATBRANDEN VAN REEDS GEPLUNDERDE KAMPONGS, BECIJFERDE DAT DE ATJEH-OORLOG DERTIGDUIZEND SLACHTOFFERS HAD GEËIST EN MEER DAN 160 MILJOEN GULDEN HAD GEKOST, EN WEES EROP DAT DE OORLOG HET GEBIED DAT PERMANENT MILITAIR BEZET MOEST BLIJVEN OM HET TE KUNNEN BEHOUDEN, HAD VERWOEST.

VAN SWIETEN OVERLEED OP 81-JARIGE LEEFTIJD.

20 - DE CONSERVATIEVE LEIDER BENJAMIN DISRAELI WORDT EERSTE MINISTER VAN HET VERENIGD KONINKRIJK.
MAART

22 - EEN ZWARE STORM OVERSTROOMT DE NOG IN AANLEG ZIJNDE GRONINGSE WESTPOLDER, WAARBIJ 13 MENSEN VERDRINKEN. DE LOODSKOTTER EEMS NO. 1 VERGAAT TIJDENS DEZE STORM TEN NOORDEN VAN SCHIERMONNIKOOG. 5 DODEN.

APRIL

16 - DE VESTINGWET VAN MINISTER VAN OORLOG GUS WEITZEL REGELT NIET ALLEEN DE VERSTERKING VAN DE NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE, MAAR GEEFT OOK GROEN LICHT AAN GRONINGEN, DEVENTER, ZUTPHEN, 'S-HERTOGENBOSCH EN ANDERE STEDEN OM HUN VESTINGWERKEN NEER TE HALEN.

MEI

16 - OPENING VAN DE EERSTE GEREGLDE BOOTDIENST OP NEW YORK VANUIT ROTTERDAM MET HET NIEUWE STOOMSCHIP W.A. SCHOLTEN, HET EERSTE SCHIP VAN DE NV NEDERLANDSCH-AMERIKAANSCH-STEAMVAART MAATSCHAPPIJ (NASM), DE LATERE HOLLAND-AMERIKA LIJN (HAL).

DE W.A. SCHOLTEN (1874)

DE W.A. SCHOLTEN WAS HET EERSTE SCHIP VAN DE NV NEDERLANDSCH-AMERIKAANSCH-
STOOMVAART MAATSCHAPPIJ (NASM), DE LATERE HOLLAND-AMERIKA LIJN (HAL), DAT IN 1874 IN
DE VAART WERD GEBRACHT. HET SCHIP WERD GENOEMD NAAR DE GRONINGER INDUSTRIEEL WILLEM
ALBERT SCHOLTEN DIE COMMISSARIS EN MET 600.000 GULDEN TEVENS DE GROOTSTE
AANDEELHOUDER VAN DE NASM WAS.

DE W.A. SCHOLTEN WERD GEBOUWD BIJ ROBERT NAPIER & SONS IN GLASGOW, SAMEN MET HET
ZUSTERSCHIP P. CALAND. DE TEWATERLATING VOND PLAATS OP 16 FEBRUARI 1874 EN OP 11 APRIL
1874 KON HET SCHIP WORDEN OVERGEDRAGEN. OP 16 MEI 1874 MAAKTE HET ZIJN EERSTE REIS OP
EEN REGELMATIGE POST- EN PASSAGIERSDIENST TUSSEN ROTTERDAM EN NEW YORK.

IN FEBRUARI 1876 VERVOERDE HET SCHIP VANUIT ROTTERDAM DE NEDERLANDSE GOEDEREN DIE
TIJDENS DE CENTENNIAL EXPOSITION VAN DAT JAAR IN PHILADELPHIA WERDEN TENTOONGESTELD.
OP 19 NOVEMBER 1887 KWAM DE W.A. SCHOLTEN VOOR DE KUST VAN DOVER, IN DICHT-
E MIST, IN AANVARING MET DE ENGELSE SCHROEFSTOMER ROSA MARY. HET SCHIP WERD
MIDSCHEEPS GERAAKT EN ZONK BINNEN EEN HALF UUR. VAN DE 210 PASSAGIERS PLUS
BEMANNINGSLEDEN WERDEN SLECHTS 78 PERSONEN GERED.

21 - BIJ HET BEZOEK VAN KONING WILLEM III AAN DE NIEUWE NOORDERHAVEN VAN ROTTERDAM WORDT DEZE
OMGEDOOPT IN KONINGSHAVEN.

27 - EEN GROEP VAN DERTIEN GEZINNEN VERTREKT ONDER LEIDING VAN GERT ALBERTS UIT DE ZUID-AFRIKAANSE BOERENREPUBLICEN VOOR DE DORSLANDTREK.

JUNI

5 - DE KSRV NJORD OPGERICHT, NEDERLANDSE STUDENTENROEIVERENIGING.

10 - INGEBRUIKNAME VAN DE SPOORLIJNEN AMSTERDAM OOSTERDOK-HILVERSUM-AMERSFOORT EN HILVERSUM-UTRECHT MALIEBAAN-LUNETTEN DOOR DE HSM.

16 - IN NEDERLAND VALT HET KABINET-DE VRIES-FRANSEN VAN DE PUTTE OVER DE KIESRECHTKWESTIE.

AUGUSTUS

15 - AMSTERDAM KRIJGT ALS EERSTE NEDERLANDSE STAD EEN BEROEPSBRANDWEER.

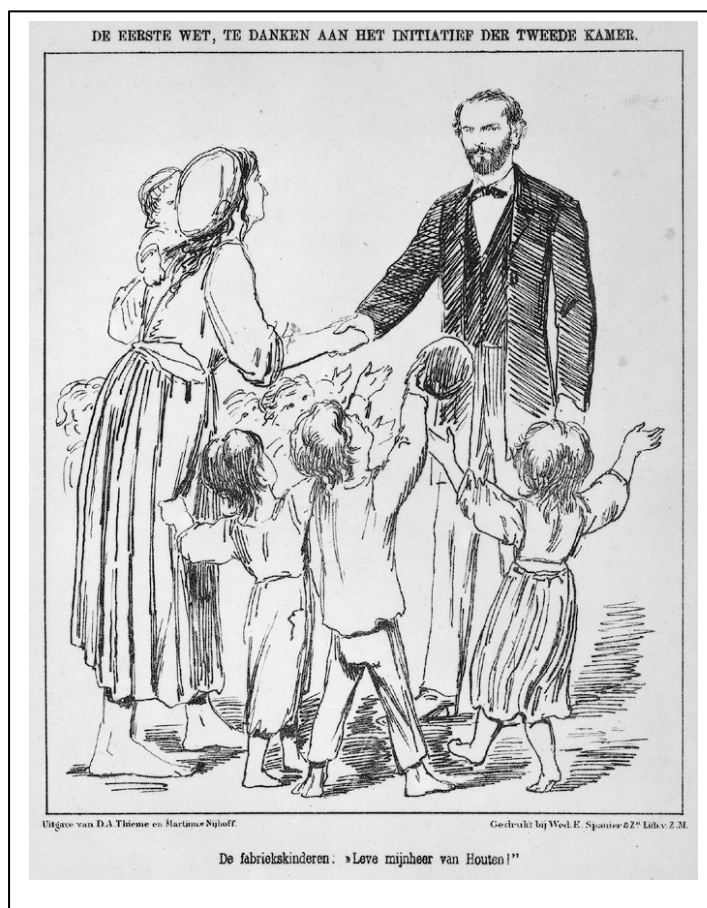
21 - BELGIË: OVERLIJDEN VAN REGERINGSLEIDER BARTHÉLÉMY DE THEUX DE MEYLANDT. DE REGERING WORDT VERDERGEZET ONDER LEIDING VAN JULES MALOU.

27 - BEËDIGING VAN HET KABINET-HEEMSKERK-VAN LYNDEN VAN SANDENBURG IN NEDERLAND.

27 - MET DE VERKLARING VAN BRUSSEL EINDIGT EEN CONFERENTIE VAN VIJFTIEN EUROPESE LANDEN OVER HET OORLOGSRECHT.

SEPTEMBER

19 - DE WET HOUDENDE MAATREGELEN TOT HET TEGENGAAN VAN OVERMATIGEN ARBEID EN VERWAARLOOZING VAN KINDEREN, BETER BEKEND ALS HET KINDERWETJE VAN VAN HOUTEN, WORDT VAN KRACHT.

DE FABRIEKSKINDEREN: "LEVE MIJNHEER VAN HOUTEN!"

29 - HET GROOT BEGIJNHOF SINT-AMANDSBERG EVEN BUITEN GENT WORDT IN GEBRUIK GENOMEN. HET VERVANGT HET OUD GROOT BEGIJNHOF SINT-ÉLISABETH, DAT VOOR STADSUITBREIDING MOEST WIJKEN.

DECEMBER

10 - HET FAILLISSEMENT WORDT UITGESPROKEN OVER DE BANK DU JARDIN TE BRUGGE. EEN AANTAL BEDRIJVEN IN EN ROND BRUGGE WORDEN MEEGESLEEPT IN DE ONDERGANG VAN HUN HUISBANK.

29 - GENERAAL MARTÍNEZ CAMPOS MAAKT MET DE "PRONUNCIAMIENTO VAN SAGUNTUM" EEN EINDE AAN DE EERSTE SPAANSE REPUBLIEK.

KINDERWETJE VAN VAN HOUTEN (1874)

TOT AAN DE INVOERING VAN HET KINDERWETJE VAN VAN HOUTEN (1874) WAS KINDERARBEID IN NEDERLAND (EN ELDERS) HEEL GEBRUIKELIJK. ARMOEDE MAAKTE DAT VELEN VOORSTANDER WAREN VAN KINDERARBEID, MET NAME OOK DE OUDERS. ANDERZIJDS WERDEN REEDS IN DE FRANSE TIJD POGINGEN ONDERNOMEN OM IN BEPAALDE GEVALLEN DE ARBEID VAN JONGE KINDEREN TERUG TE DRINGEN. OP 21 APRIL 1810 VOERDE NAPOLEON BONAPARTE BIJ KEIZERLIJK DECREET DE 'LOI CONCERNANT LES MINES, LES MINIÈRES ET LES CARRIÈRES' IN, ('WET BETREFFENDE MIJNEN, MIJNINDUSTRIE EN STEENGROEVEN), KORTWEG DE MIJNWET VAN 1810 GENOEMD. NEDERLAND VIEL DESTIJD ONDER FRANS BESTUUR EN KREEG MET DEZE WET EEN MIJNRECHT-STELSEL.[1] EEN VAN DE BEPALINGEN VAN DE MIJNWET WAS EEN VERBOD OP MIJNARBEID DOOR KINDEREN JONGER DAN 10 JAAR.

IN DE NEGENTIENDE EEUW ONDERKENDEN MEER EN MEER NEDERLANDERS DE UITWASSEN OP HET GEBIED VAN KINDERARBEID. ZO AGEERDE DE SCHRIJVER JACOB JAN CREMER, DIE IN 1863 EEN TEXTIELFABRIEK IN LEIDEN HAD BEZOCHT, FEL TEGEN KINDERARBEID. HIJ BESCHREEF DE DOOR HEM GESIGNALEERDE, SCHRIJNENDE WERKOMSTANDIGHEDEN IN EEN NOVELLE FABRIEKSKINDEREN. EEN BEDE, DOCH NIET OM GELD. HIJ SLOOT DIE AF MET EEN OPROEP AAN KONING WILLEM III OM IN TE GRIJPEN. DE TEKST, DIE CREMER VOORLAS TIJDENS VOORDRACHTEN IN HET GEHELE LAND, MAAKTE GROTE INDRUK OP ZIJN TOEHOORDERS. DE POLITIEK REAGEERDE ECHTER VEEL TE TRAG NAAR ZIJN ZIN. IN 1870 PUBLICEEERDE HIJ IN HET VADERLAND 'EEN WOORD AAN ZIJNE LANDGENOOTEN', WAARIN HIJ ZIJN LEZERS OPRIEP DE REGERING MET PETITIES TE BESTOKEN. TOEN UIT DE RESPONS BLEEK HOEVEEL STEUN HIJ HAD, PUBLICEEERDE HIJ IN DEZELFDE KRANT EEN 'OPENBARE BRIEF AAN ZIJNE EXCELLENTIE DEN MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN'.

HET WAS UITEINDELIJK DE LIBERALE POLITICUS SAMUEL VAN HOUTEN, DIE ROND 1870 IN DE TWEDE KAMER KWAM MET EEN INITIATIEFWET. DE WET HOUDENDE MAATREGELEN TOT HET TEGENGAAN VAN OVERMATIGEN ARBEID EN VERWAARLOZING VAN KINDEREN, BETER BEKEND ALS HET KINDERWETJE VAN VAN HOUTEN UIT 1874 GELDT ALS DE EERSTE WET DIE IN NEDERLAND TEN TIJDE VAN DE SOCIALE KWESTIE EEN EINDE MOEST MAKEN AAN ONGELIMITEERDE KINDERARBEID. DE WET VERBOOD KINDEREN TOT 12 JAAR IN FABRIEKEN EN TRAFIEKEN TE WERKEN, EN ALLEEN KINDEREN VAN DERTIEN JAAR EN OUDER MOCHTEN NACHTARBEID VERRICHTEN. VAN HOUTEN STOND EEN ALGEMEEN VERBOD OP ARBEID DOOR TE JONGE KINDEREN VOOR, MAAR ZIJN INITIATIEFWET WERD IN DE TWEDE KAMER VOLLEDIG UITGEKLEED. HET VERBOD GOLD UITEINDELIJK ALLEEN VOOR ARBEID IN FABRIEKEN EN WERKPLAATSEN EN WAS "NIET TOEPASSELIJK OP HUISELIJKE EN PERSOONLIJKE DIENSTEN EN OP VELDARBEID". HET GEVOLG WAS DAT OP HET PLATTELAND NOG TOT DE INVOERING VAN DE LEERPLICHTWET (1901) TAL VAN JONGE KINDEREN LICHAMELIJK ZWARE ARBEID VERRICHTTEN EN ZOWEL IN DE STAD ALS ELDERS TE WERK WERDEN GESTELD ALS HUISPERSONEEL.

HET KINDERWETJE VAN VAN HOUTEN FORMULEERDE DE OMSTANDIGHEDEN WAARONDER TWAALF- EN DERTIENJARIGEN MOCHTEN WERKEN, MAAR REGELDE NIETS AANGAANDE DE HOOGTE VAN DE LONEN, NOCH VAN DE KINDEREN, NOCH VAN DE OUDERS. DIT WAS EEN OMISSIE, OMDAT DE LAGE LONEN ER VAAK DE OORZAAK VAN WAREN, DAT OUDERS HUN KINDEREN ARBEID LIETEN VERRICHTEN. DOORDAT DE UITVOERING VAN DE WET NAUWELIJKS GECONTROLEERD WERD, GING IN DE PRAKTIJK HET INZETTEN VAN JONGE KINDEREN IN FABRIEKEN OP VERSCHILLENDE PLAATSEN GEWOON DOOR. DE KINDERWETTEN VAN 1901[2] MAAKTEN WEL EEN EIND AAN ONWETTIGE KINDERARBEID, DOOR DE INVOERING VAN DE LEERPLICHT. DEZE VERPLICHTTE KINDEREN VAN 6 TOT 12 JAAR ONDERWIJS TE VOLGEN, IETS DAT SCHERP WERD GECONTROLEERD DOOR INSPECTEURS VOOR HET ONDERWIJS. IN 1928 WERD DE DUUR VAN DE LEERPLICHT OPGETROKKEN TOT ZEVEN JAAR (13-JARIGE LEEFTIJD), IN 1942 TOT ACHT JAAR (14-JARIGE LEEFTIJD). DE LEERPLICHT VERHINDERDE ECHTER NIET DAT KINDEREN NA SCHOOL ALSNOG TE WERK WERDEN GESTELD. DE ARBEIDSWET VAN 1919 STELDE DAAR IN ZOVERRE PAAL EN PERK AAN, DAT HET JONGEREN ONDER DE VIJFTIEN JAAR VERBODEN WERD IN FABRIEKEN TE WERKEN, TENZIJ IN DE VAKANTIES, EN AL HELEMAAL NIET IN NACHTDIENST.